

Ministerul Educației
al Republicii Moldova

WINROCK
INTERNATIONAL
Putting Ideas to Work

LED LIECHTENSTEIN
DEVELOPMENT
SERVICE

SUPORT DE CURS LA DISCIPLINA

BAZELE ANTREPRENORIATULUI

GHID METODOLOGIC PENTRU PROFESORI

2013
Chișinău

Ministerul Educației
al Republicii Moldova

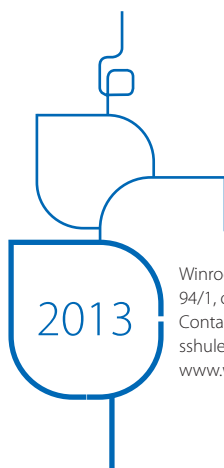

SUPORT DE CURS LA DISCIPLINA

BAZELE ANTREPRENORIATULUI

GHID METODOLOGIC PENTRU PROFESORI

Chișinău

Winrock Moldova,
94/1, of. 2; Al. Hâjdeu str.; MD-2001 Chisinau, Republic of Moldova
Contact: Sofia Suleanschi, phone: +37322 885-426; 079404433;
sshuleansky@winrock.org.md;
www.winrock.org.md

AUTORI:

Sofia ȘULEANSCHI	Coordonator al grupului de autori, director Winrock Moldova
Valentina OLARU	Cadru didactic, grad didactic superior, LT „Lucian Blaga”, Chisinau
Daniela PĂDURE	Coordonator program instruire privind pilotarea și implementarea Curriculumului, Winrock Moldova

FORMATORI:

Tudor LUPAȘCU	Expert în antreprenariat
Veronica MÎRZAC	Dr. în economie, Dir. financiar, Programul de Restructurare a Sectorului Vitivinicol din RM
Elena RUSU	Dr., conf. univ., Centrul de Formare Continuă Cadre Didactice, UTM
Rina ȚURCAN	Dr., conf. univ., Centrul de Formare Continuă Cadre Didactice, UTM

Prezentul set de materiale didactice la disciplina "Bazele Antreprenoriatului" a fost elaborat în cadrul proiectului "Activitatea de instruire în domeniul antreprenoriatului și angajării în câmpul muncii" (MEEETA II), implementat de către Winrock Moldova cu susținerea financiară a Fundației Servicii de Dezvoltare din Liechtenstein (LED) și în strânsă cooperare cu Ministerul Educației al Republicii Moldova.

Viziunile exprimate în acest material nu reflectă opiniile oficiale ale LED.

Materialele cuprinse în acest suport de curs nu constituie lucrări de cercetare științifică și nu revendică originalitatea. Scopul lor exclusiv este prezentarea unor cunoștințe/informații existente și să servească asigurării calității procesului didactic la implementarea Curriculumului la disciplina Bazele Antreprenoriatului în sistemul de învățământ vocațional/tehnic din RM.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Șuleanschi, Sofia.

Suport de curs la disciplina Bazele antreprenoriatului : Ghid metodic pentru profesori / Sofia Șuleanschi, Valentina Olaru, Daniela Pădure. – Chișinău : Garomont-Studio, 2013. – 104 p.

Bibliogr.: p. 102 (23 tit.). – 1500 ex.

ISBN 978-9975-115-02-5.

37.016.046:334

Ș 95

© Sofia Șuleanschi, Valentina Olaru,
Daniela Pădure, 2013

Garomont Studio®
STUDIOU DE PRODUCERE • EST 2001 •

Tipar: „Garomont-Studio” SRL

Dragi profesori,

dr. Loretta Handrabura
Viceministră a educației

Uniunea Europeană promovează spiritul antreprenorial ca factor-cheie al competitivității și subliniază importanța dezvoltării unei culturi antreprenoriale la scară europeană. Și pentru Republica Moldova competența antreprenorială reprezintă un angajament conștientizat ca impact de perspectivă atât pentru individ, cât și pentru societate.

Dvs. vă revine rolul ca, prin demersul acestui curs, să dezvoltați abilitățile antreprenoriale ale tinerilor în timpul școlii. Este necesar să încurajăm o schimbare reală a mentalităților cu privire la capacitatea fiecărei persoane de a răspunde la necesitățile actuale și viitoare ale pieței forței de muncă și aceasta începe, în primul rând, prin insuflarea unui spirit antreprenorial încă din primii ani de școală.

Prin propriul model de cunoaștere, deschidere, creativitate, adaptabilitate la ceea ce este nou, la mediul economic în schimbare și la provocările globalizării, veți contribui și la pregătirea unor tineri competitivi pe o piață a muncii modernă și flexibilă.

Pius Frick
Reprezentant LED în Moldova

Moldova este una din țările pioniere când vine vorba de formarea antreprenorială în școlile profesionale și colegii. Fundația Liechtenstein Development Service (LED) se mândrește cu faptul că, împreună cu Ministerul Educației și Winrock Moldova a contribuit la această mare realizare.

Nu învățăm pentru școală, ci pentru viață. Fiecare dintre noi are nevoie de spirit antreprenorial, inițiativă și angajament în ceea ce facem. Când antreprenoriatul a fost declarat una din cele opt competențe-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, acesta nu a fost menit să fie o competență doar pentru antreprenori, ci pentru toată lumea. Dezvoltarea spiritului antreprenorial nu poate fi limitat doar la activități de instruire. Dar în trainingurile de antreprenoriat, spiritul de inițiativă și cel creativ trebuie să fie obiectivul de bază.

Urez tuturor profesorilor și tuturor elevilor care lucrează cu aceste materiale succese și entuziasm pentru acest subiect!

Dragi profesori,

Sofia Șuleanschi,
Director Winrock Moldova

Educația antreprenorială presupune, consolidarea competențelor antreprenoriale și promovarea antreprenoriatului ca o opțiune de carieră pentru tinerii absolvenți ai instituțiilor de învățământ în care activați Dra. Disciplina Bazele Antreprenoriatului are un caracter aplicativ și presupune o abordare individuală în formarea personalității fiecărui elev. Centrarea pe elev și orientarea spre formarea competențelor antreprenoriale presupune respectarea anumitor cerințe ale învățării durabile, printre care este important de menționat utilizarea metodelor active de predare, învățarea prin cooperare, simularea unor mici afaceri și jocurile de roluri, care vor contribui cu siguranță la dezvoltarea capacităților fiecărui elev pentru abordarea rațională a problemelor economice, în contextul unui mediu antreprenorial, social și cultural complex și dinamic.

Elaborarea unui plan de afaceri și prezentarea acestuia în fața colegilor îi va ajuta pe elevi la exersarea competențelor antreprenoriale, utilizarea cunoștințelor, abilităților și competențelor acumulate în timpul lecțiilor, efectuarea exercițiilor de simulare a derulării, monitorizării și evaluării afacerii, vor apropia procesul de predare-învățare-evaluare de realitatea economică.

Am considerat de obligațiunea noastră să Vă propunem pe lângă curriculumul național la disciplina Bazele antreprenoriatului și un set de materiale didactice, care sperăm că va contribui la organizarea unui discurs educațional relevant.

MULȚUMIRI

Acest material a fost elaborat cu suportul financiar LED și în strânsă colaborare cu Ministerul Educației în cadrul proiectului Winrock Moldova – **MEEETA II (Activitatea de instruire în domeniul antreprenoriatului și angajării în câmpul muncii, etapa II)**, pentru ce se aduc mari și considerabile mulțumiri.

Echipa proiectului apreciază contribuția celor 15 instituții de învățământ secundar profesional care au participat activ în pilotarea Curriculumului Bazele antreprenoriatului și exprimă sincere mulțumiri conducătorilor acestor instituții, profesorilor și elevilor implicați în procesul de pilotare în anul școlar 2012- 2013.

De asemenea exprimăm o apreciere sinceră membrilor Grupului de lucru și experților pentru efortul și contribuția valoroasă la finalizarea acestui set de documente didactice. În mod special apreciem contribuția Georgetei Mincu la redactarea și editarea acestui ghid.

Acronime/Abrevieri

LT	- Liceul Teoretic
UTM	- Universitatea Tehnică din Moldova
USM	- Universitatea de Stat din Moldova
LED	- Liechtenstein Development Service - Servicii de Dezvoltare din Liechtenstein
ASEM	- Academia de Studii Economice din Moldova
TIC	- Tehnologii Informaționale și Comunicaționale
A3	- Format de hîrtie - 297 x 420 mm
A4	- Format de hîrtie - 210x 297 mm
ERRE / E-Rs-R	- Evocare/Realizarea sensului/Reflectare/Extindere
FRISCO	- Focus: focusarea la ideea de bază; Reasons: identificarea cauzelor; Inference: formularea concluziei; Situation: atrageți atenție la situație; Clarity: clarificarea; Overview: cugetați/revizuiți
GPP	- Gîndește-Perechi-Prezintă
K-W-L	- Know: Știu; Want: Doresc/Vreau; Learn: Învățat, au -
LSDGC	- Lectură și Scriere pentru Dezvoltarea Gîndirii Critice
MEEETA	- Moldovan Employment and Entrepreneurship Education and Training Activity - Activitatea de instruire și educare în domeniul antreprenoriatului și angajării în cîmpul muncii din Moldova
MEEETA II	- Moldovan Employment and Entrepreneurship Education and Training Activity - Activitatea de instruire și educare în domeniul antreprenoriatului și angajării în cîmpul muncii din Moldova - Faza II
PPT / PPS	- Prezentarea Power Point
PRES	- Point of view: punctul de vedere Reason: raționament Example: exemplu Summary: Sumar
R. A. I.	- Răspunde – Aruncă – Interoghează
SCAMER	- Substitute: substituie Combine: combină Adapt: adoptă Modify/Magnify: modifică/mărește Eliminate: elimină/exclude Rearrange (or Reverse): rearanjare/inversare
SINELG	- Sistem Interactiv de Notare pentru Eficientizarea Lecturii și Gîndirii
SWOT	- Strengths: puncte tari Weaknesses: puncte slabe Opportunities: oportunități Threats: amenințări
C	- Competențe
c¹	- Cunoștințe
c²	- Capacități
c³	- Comportamente
P-M-I	- Plus, Minus și Interesant
RAI	- Răspunde – Aruncă – Interoghează
O1	- Obiectivul nr. 1
O.E.1	- Obiectivul educațional nr. 1
LP/RP	- Lectură în perechi/Rezumat în perechi
IMM	- Întreprinderi Mici și Mijlocii
RM	- Republica Moldova
I1 – R1 – In – Rn	- Întrebarea 1 – Răspunsul 1 – Întrebarea nr. – Răspunsul nr.

Cuprins:

SECȚIUNEA I. Introducere	7
SECȚIUNEA II. Structura, funcțiile și modalitățile de aplicare a curriculumului	9
SECȚIUNEA III. Metodologia formării competențelor specifice	16
SECȚIUNEA IV. Recomandări metodice pentru proiectarea demersului didactic	19
Capitolul 1. Macroproiectarea și microproiectarea didactică	19
Capitolul 2. Strategii didactice de predare-învățare	24
Capitolul 3. Suport metodologic pentru implementarea disciplinei	25
Organizatorii grafici	27
Jocuri didactice și simulări	29
Tehnici pentru dezvoltarea gândirii critice	30
Studii și cercetare în instruirea directă	33
Exerciții și probleme	35
Tehnici recomandate pentru aplicare în cadrul E-Rs-R	37
Capitolul 4. Sugestii pentru o evaluare autentică în cadrul disciplinei	38
Repere conceptuale ale evaluării didactice	38
Proiectarea evaluării	39
Metode și instrumente de evaluare a rezultatelor școlare	40
Testul docimologic – instrument în evaluarea sumativă	41
Elaborarea baremului analitic și a ponderii de punctaj	43
Sugestii pentru o evaluare finală autentică	44
SECȚIUNEA V. Proiectarea de lungă durată	45
SECȚIUNEA VI. Anexe	55
Anexa 1 Formularea obiectivelor operaționale	55
Anexa 2 Proiectarea lecției	57
Anexa 3 Metode specifice etapelor cadrului ERRE	61
Anexa 4 Metode de evaluare	77
Anexa 5 Recomandări privind construirea itemilor	80
Anexa 6 Sistemul de notare de 10 puncte	81
Anexa 7 Sugestii de proiectare a lecțiilor – Modele de lecții	82
Bibliografie	102

„Fii tu însăși schimbarea pe care vrei să o vezi în lume!”

Mahatma Gandhi

Curriculumul național la disciplina Bazele antreprenoriatului și suportul de curs au fost pilotate în 15 instituții de învățământ secundar profesional din Republica Moldova pe parcursul anului de studiu 2012-2013. La definitivarea setului de materiale didactice s-a ținut cont de sugestiile cadrelor didactice și a elevilor care au participat în procesul de pilotare, fiind la maxim adaptate necesităților de instruire la nivelul învățământului secundar profesional din țară. Acest suport didactic are menirea de a facilita procesul de proiectare și predare a orelor la disciplina Bazele antreprenoriatului (în continuare „disciplină”).

Acest curriculum prin mesajul său educațional și finalitățile așteptate corespunde cerințelor stringente ale societății și este completat cu un Set didactic curricular compus din i) Ghidul de implementare a curriculumului, ii) Setul de materiale didactice complementare pentru profesori și iii) Caietul de sarcini pentru elevi. Acestea vor contribui la buna organizare a unui discurs educațional relevant cerințelor societății noastre moderne. Scopul acestui Ghid este de a oferi modalități prin care disciplina Bazele antreprenoriatului să devină una captivantă și interesantă, iar prin metodele interactive și mesaje de învățare aplicate, profesorii să demonstreze elevilor utilitatea practică pentru viața a acestei discipline. Credem că elementele oferite în setul curricular vor servi drept suport și călăuză pentru fiecare profesor, implicat în această misiune destul de complicată pentru început, dar și nobilă și importantă pentru tînăra generație.

Ce cuprinde acest Ghid?

Ghidul de implementare a curriculumului vă propune o prezentare esențială a structurii, funcțiilor și modalităților de aplicare a acestora la disciplina Bazele antreprenoriatului - ca document fundamental normativ-reglator în predarea acestei discipline.

Metodologia formării competențelor specifice disciplinei Bazele antreprenoriatului și recomandările metodice pentru proiectarea demersului didactic vă vor ajuta să construiți un demers didactic coerent și eficient în corespundere cu toți parametrii psihopedagogici. Lucrarea de asemenea vă oferă modele de strategii didactice pentru predare-învățare, care sînt prezentate în Anexe la acest ghid.

În suportul metodologic veți găsi o varietate de metode și tehnici utile pentru a asigura realizarea unui proces educațional captivant, formativ-dezvoltativ, axat pe formarea de competențe și pe necesitățile celui care învață.

Sugestiile pentru evaluarea autentică a cunoștințelor în cadrul cursului vă vor ajuta să verificați performanța procesului de instruire, axat pe portofoliul de lucru individual cu elevul.

Pentru o mai mare reușită în procesul de implementare a curriculumului am decis să vă oferim și sugestii pentru proiectarea lecțiilor, ce pot servi drept repere în elaborarea proiectelor de lecții, care pot fi fortificate și prin explorarea resurselor complementare ce conțin studii de caz, exerciții practice, fișe, formule de calcul și teste docimologice pe care le-am selectat pentru fiecare modul și le-am anexat la acest ghid.

Cum vom utiliza aceste resurse ?

Singura variabilă pe care profesorul o poate controla în procesul de predare-învățare este propria sa persoană. Ceea ce face și cum face profesorul, condiționează reacțiile elevilor la situațiile de învățare propuse. De aceea prestața profesională a profesorilor care vor preda disciplina Bazele antreprenoriatului trebuie să fie una deosebită pentru a motiva elevii să vină cu interes și dorință la orele de studiu.

Pregătirea minuțioasă pentru fiecare lecție și mesajul didactic centrat pe fiecare elev, va fi decisivă pentru ceea ce vor învăța elevii și pentru comportamentul acestora atât în cadrul cursului cât și după absolvirea instituției de învățământ. Setul curricular propus va sprijini în totalitate primii pași ai profesorului, și anume:

- *Să înțeleagă cum se pot explica simplu conceptele antreprenoriale și se pot forma la elevi comportamente dezirabile acestui domeniu;*
- *Să dezvolte o atitudine profesională asupra problematicii evocate de această disciplină,*
- *Să reușească să anticipeze întrebările dificile și răspunsurile comportamentale imprevizibile ale elevilor în cadrul predării cursului și să adapteze propriul comportament acestora;*
- *Să adopteze o poziție strategică în situațiile de predare a subiectelor mai complicate pentru înțelesul elevilor, astfel încât să promoveze succesul academic, dezvoltarea competențelor și satisfacția emoțională a elevilor;*
- *Să dobândească metode practice de acțiune didactică pe care să le poată folosi imediat în situații concrete în auditoriu;*
- *Să identifice soluții de rezolvare a unor probleme specifice de gestionare a unor activități din domeniul antreprenorial.*

Ghidul pentru profesori va susține proiectarea demersului didactic și va oferi oportunități de a experimenta strategiile și metodele pe care le găsiți în această lucrare. Comparați modelele oferite cu alte metode pe care le-ați întâlnit în experiența precedentă și modificați demersul didactic, astfel ca el să devină cât mai eficient posibil. Vă invităm de asemenea, să recunoașteți informațiile oferite de acest ghid prin prisma câtorva criterii:

- *Actualitatea informațiilor* – Informațiile despre activitatea antreprenorială sînt corelate la realitățile socio-economice din Republica Moldova, iar metodele didactice prezentate în acest ghid se bazează pe cele mai recente cercetări din domeniul psihopedagogiei aplicate în domeniul educațional;
- *Utilitatea informațiilor* – au fost selectate și prezentate doar acele aspecte informaționale și componente didactice care s-au dovedit că funcționează în practică și care răspund nevoilor exprimate de cadrele didactice la această disciplină, în condițiile sistemului de învățământ vocațional din țara noastră;
- *Validitatea științifică* – au fost selectate și prezentate doar acele informații și experiențe care pot aduce cu adevărat modificări vizibile și comportamente măsurabile în formarea elevilor.

Sperăm ca acest set să devină un instrument util oricărui profesor în activitatea sa de fiecare zi prin prisma metodelor și exemplilor oferite de către acesta. Acest ghid constituie punctul de pornire a procesului de predare-învățare a disciplinei "Bazele antreprenoriatului", fapt ce vă oferă oportunitatea de a valorifica ideile prezentate în proiectarea propriului demers didactic și de a decide ce activități interesante mai puteți realiza cu elevii pentru a asigura performanțe în domeniul educației antreprenoriale.

Sperăm ca informațiile pe care le veți citi pe paginile următoare să vă inspire la acțiune și să vă familiarizeze cu lumea antreprenoriatului. Lecturi plăcute, studiu interesant și spor în aplicarea metodelor și strategiilor oferite!

**Autoarele: Sofia Șuleanschi
Valentina Olaru
Daniela Pădure**

Prezentarea generală a disciplinei Bazele antreprenoriatului

Disciplina Bazele antreprenoriatului - este un curs de inițiere a elevilor în conceptele de bază ale activității de antreprenoriat și urmărește dezvoltarea la elevi a competențelor, care le vor permite valorificarea eficientă a propriului potențial, iar în perspectivă, inițierea și gestionarea eficientă a unor activități antreprenoriale.

Disciplina de studiu Bazele antreprenoriatului este axată pe următoarele principii:

- ◆ *Abordarea modulară*
- ◆ *Axarea pe finalități de învățare*
- ◆ *Integrarea teoriei cu practica*
- ◆ *Învățare interactivă centrată pe elev*
- ◆ *Perspectiva integrării profesionale*
- ◆ *Egalitatea genurilor*

MISIUNEA DISCIPLINEI este de a forma și dezvolta competența de bază - *competența de antreprenoriat și cultivarea spiritului de întreprinzător*.

Competența antreprenorială solicită în procesul de formare următoarele componente:

- ◆ **Cunoștințe** – cunoștințe ce includ informații privind oportunitățile pentru activități personale, profesionale și/sau de afaceri, contextul în care oamenii trăiesc și lucrează. Ele asigură o bună cunoaștere a domeniului antreprenoriatului, a oportunităților și a provocărilor cu care se confruntă un antreprenor.
- ◆ **Abilități** - abilitățile se raportează la managementul de proiect pro activ (*incluzînd, de exemplu, abilitatea de a planifica, organiza, gestiona, conduce și delega, analiza, comunica, raporta, evalua și înregistra*), reprezentarea efectivă și negociere, precum și la capacitatea de a lucra atât individual, cît și în colaborare cu echipa. Formarea capacității de a aprecia și identifica punctele tari și slabe, de a evalua și de a-și asuma riscuri, cînd ele sînt justificate, este una esențială.
- ◆ **Atitudini** - atitudinea antreprenorială se caracterizează prin inițiativă, poziție pro activă în viața personală și social-economică, precum și în activitățile de muncă. Acestea includ, de asemenea, motivare și determinare în realizarea obiectivelor propuse, căutare de soluții acolo unde alții văd doar probleme, inclusiv la locul de muncă. Elevii trebuie să fie conștienți și de latura etică a activității de antreprenoriat.

La baza disciplinei de studiu Bazele antreprenoriatului stau competențele-cheie. Competențele-cheie reprezintă un pachet multifuncțional, transferabil de cunoștințe, abilități și atitudini de care au nevoie toți indivizii pentru împlinirea și dezvoltarea personală, incluziunea socială și găsirea unui loc de muncă.

Competențele-cheie mai sînt numite și transversale, ele fiind relevante pentru fiecare disciplină școlară la nivel de liceu, dar avînd funcționalitate diferită, în funcție de specificul demersului didactic la disciplină. Reieșind din contextul învățămîntului secundar profesional, putem deduce că setul de competențe transversale, formate/dezvoltate la nivel de liceu este aplicabil și pentru nivelul școlii profesionale. Competențele-cheie (transversale) în sistemul educațional din Republica Moldova, prioritizate din perspectiva disciplinei Bazele antreprenoriatului sînt următoarele:

COMPETENȚE CHEIE	DESCRIERE
Competențe antreprenoriale, spirit de inițiativă și antreprenoriat	<i>Antreprenoriatul are o componentă activă și una pasivă: cuprinde atât capacitatea de a induce schimbări, cât și capacitatea de a le primi, sprijini și adapta la inovația adusă de factorii externi; antreprenoriatul vizează capacitatea de analiză a situației pe piața muncii, abilitatea de a acționa în corespundere cu profilul personal și social, implică asumarea responsabilității pentru acțiunile cuiva, pozitive și negative, dezvoltarea unei viziuni strategice, stabilirea obiectivelor și realizarea lor, precum și motivarea de a reuși.</i>
Competențe de autocunoaștere și autorealizare	<i>Vizează capacitatea elevului de înțelegere și apreciere a Sinelei; de reflecție asupra comportamentului său în societate; de valorificare a propriilor talente și capacități; de autodeterminare școlară, profesională, socială; de construire a unui plan al vieții sale; de formare și dezvoltare a personalității sale.</i>
Competențe acțional-strategice	<i>Vizează capacitatea elevului de a identifica și a rezolva probleme; de a-și planifica activitatea, acțiunile, de a determina scopurile și a prognoza rezultatele așteptate; de a alege instrumentele necesare de lucru; de a realiza activitatea conform planului și aprecia rezultatele ei; de a-și forma deprinderi de colaborare.</i>
Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie	<i>Vizează alfabetizarea în matematică, abilitatea de a aduna, scădea, înmulți și împărți mental sau în scris pentru a rezolva o gamă de probleme în situațiile vieții de fiecare zi. Alfabetizarea științifică se referă la abilitatea și dorința de a utiliza cunoștințele și metodologia menită să explice lumea naturală. Competența în tehnologie e văzută ca înțelegere și aplicare a acelor cunoștințe și metode care pot modifica cadrul natural ca răspuns la nevoile și doleanțele oamenilor. Capacitatea de a calcula și a estima rentabilitatea unei afaceri, precum și competența tehnologică a unei persoane, oferă avantaje substanțiale pentru un viitor om de afaceri.</i>
Competențe interpersonale, civice, morale	<i>Vizează abilitatea elevului de relaționare interpersonală ce cuprinde toate formele comportamentale care trebuie stăpânite pentru ca un individ să fie capabil să participe eficient și constructiv la viața socială și să rezolve conflictele, dacă e cazul. Abilitățile interpersonale sînt necesare pentru interacțiunea efectivă, în mod individual și în grup, și sînt utilizate atât în domeniul private, cât și în domeniul publice.</i>

<p>Competența de a învăța să înveți</p>	<p>Vizează disponibilitatea elevului de a organiza și a reglementa propria învățare, atât individual, cât și în grup; abilitatea de a organiza eficient timpul; de a achiziționa, procesa, evalua și asimila noi cunoștințe; de a aplica noile cunoștințe și deprinderi într-o varietate de contexte – acasă, la serviciu, în educație și instruire. În termeni mai generali, „a învăța să înveți” contribuie în mod eficient la managementul traseului personal și profesional.</p>
<p>Competențe de comunicare în limba maternă</p>	<p>Vizează abilitatea elevului de a exprima și interpreta gânduri, sentimente și fapte atât pe cale orală, cât și în scris (ascultare, vorbire, lectură și scriere), și de a interacționa într-un mod adecvat în cadrul întregii game a contextelor sociale și culturale – în educație și instruire, la serviciu, acasă sau în timpul liber.</p>
<p>Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC)</p>	<p>Vizează utilizarea cu încredere la școală, în timpul liber și pentru comunicare a mijloacelor electronice. Aceste competențe se referă la formarea gândirii logice și critice, dezvoltării abilităților de căutare, procesare, analiză și selectare, management eficient al informației și abilităților de comunicare. Pentru nivelul de bază, abilitățile TIC cuprind utilizarea tehnologiei multimedia pentru a primi, a evalua, a stoca, a produce, a prezenta și a schimba informații și pentru a comunica și participa în rețele sociale prin intermediul internetului.</p>
<p>Competențe culturale și interculturale</p>	<p>Vizează apropierea valorilor culturii naționale și general-umane, pe care elevul trebuie să le cunoască și să le interiorizeze, și anume: aprecierea particularităților culturii naționale, a etniilor conlocuitoare și a celei universale; cunoașterea bazelor culturologice ale fenomenelor și tradițiilor de familie, sociale; rolul științei și religiei în viața omului, influența lor asupra lumii; cultura timpului liber.</p>
<p>Competențe de comunicare într-o limbă străină</p>	<p>Vizează aceleași dimensiuni ca și comunicarea în limba maternă: se bazează pe abilitatea de a înțelege, de a exprima și de a interpreta gânduri, sentimente și fapte atât pe cale orală, cât și în scris (ascultare, vorbire, lectură și scriere), într-o gamă potrivită de contexte sociale – acasă, pe stradă, la locul de muncă etc., în educație și instruire – conform dorințelor sau nevoilor individului. Comunicarea într-o limbă străină, de asemenea, apelează la abilități de mediere și înțelegere culturală.</p>

Structura curriculumului

Curriculumul la disciplina Bazele antreprenoriatului este un document normativ și obligatoriu pentru realizarea procesului de predare – învățare - evaluare a disciplinei "Bazele antreprenoriatului" în sistemul învățământului secundar profesional și este conceput astfel, încât să permită profesorilor din instituțiile profesionale posibilitatea de a-și elabora o strategie eficientă de organizare a demersului educațional în vederea formării la elevi a unor cunoștințe, abilități, valori și atitudini în contextul provocărilor și cerințelor pieței muncii, precum și a societății contemporane.

Funcțiile curriculumului sînt următoarele:

- ◆ *act normativ al procesului de predare-învățare-evaluare a disciplinei Bazele antreprenoriatului în contextul strategiilor didactice axate pe competențe;*
- ◆ *reper pentru proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional din perspectiva unei activități pedagogice axate pe strategii didactice interactive;*
- ◆ *componentă de bază pentru elaborarea strategiei de evaluare la disciplină;*
- ◆ *orientarea procesului educațional spre formare de competențe antreprenoriale la elevi;*
- ◆ *componentă fundamentală pentru elaborarea manualelor școlare, ghidurilor metodologice, manualelor electronice, materialelor didactice, testelor de evaluare la disciplina Bazele antreprenoriatului.*

Curriculumul propus a fost conceput din perspectiva axării procesului educațional la această disciplină pe:

A ȘTI,

A ȘTI SĂ FACI,

A ȘTI SĂ FII,

A ȘTI SĂ MUNCEȘTI ÎMPREUNĂ CU CEILALȚI,

A ȘTI SĂ TE TRANSFORMI PE TINE ȘI SĂ SCHIMBI SOCIETATEA.

Metodologia proiectării Curriculumului la disciplina Bazele antreprenoriatului a implicat un ansamblu de instrumente și etape consecutive, care s-au materializat în conținutul curricular și poate fi reprezentate schematic în următorul tabel:

Nr. d/o	Componente structurale ale curriculumului	Conținut
1	Preliminarii	<ul style="list-style-type: none"> • Este prezentată necesitatea și actualitatea Educației antreprenoriale în Republica Moldova; • Este definită esența curriculumului disciplinei și rolul lui în procesul educațional; • Se indică cui este adresat curriculumul; • Se menționează baza normativ-legislativă a prezentului curriculum
2	Repere conceptuale ale disciplinei „Bazele antreprenoriatului”	<ul style="list-style-type: none"> • Este definit conceptul de antreprenoriat și esența disciplinei "Bazele antreprenoriatului"; • Sînt prezentate 10 competențe-cheie transversale, care stau la baza competențelor specifice a disciplinei; • Este prezentat conținutul structural al competenței antreprenoriale; • Sînt descrise dimensiunile educației antreprenoriale; • Sînt elucidate principiile pe care este axat curriculum-ul disciplinei.
3	Competențe specifice ale disciplinei Bazele Antreprenoriatului	<ul style="list-style-type: none"> • Sînt formulate cinci competențe specifice ale disciplinei Bazele antreprenoriatului reieșind din specificul disciplinei și a învățămîntului vocațional.
4	Administrarea disciplinei de studiu	<ul style="list-style-type: none"> • Este proiectată administrarea disciplinei: Nr. de module - 5; nr. de ore - 120, nr. de credite - 4, modalitatea de evaluare finală - Prezentarea Planului de afaceri
5	Tematica modulelor și repartizarea orientativă a orelor	<ul style="list-style-type: none"> • Sînt indicate tematicile celor cinci module și este realizată repartizarea orientativă a orelor în auditoriu și pentru lucrul individual la fiecare modul.
6	Finalități, conținuturi și activități de învățare	<ul style="list-style-type: none"> • Sînt proiectate finalitățile modulare, care derivă din competențele specifice; • Sînt propuse sugestii de conținuturi pentru fiecare modul, care se raportează la finalități; • Sînt propuse activități de învățare și evaluare, care se raportează la conținuturi și finalități.
7	Orientări metodologice generale	<ul style="list-style-type: none"> • Sînt descrise modalități de construire a unei strategii didactice, care să conducă la formarea competențelor specifice disciplinei; • Sînt propuse metode interactive de formare/dezvoltare a finalităților modulare; • Sînt stabilite forme de activitate eficiente pentru dezvoltarea competențelor specifice disciplinei.
8	Strategii de evaluare	<ul style="list-style-type: none"> • Este indicat specificul evaluării în cadrul disciplinei, accentul fiind pus pe evaluarea procesului, a competențelor achiziționate, pe evaluarea formatoare; • Sînt propuse strategii eficiente de evaluare la disciplină.
9	Referințe bibliografice	<ul style="list-style-type: none"> • Este propusă o listă de surse relevante de specialitate, care pot fi utile cadrelor didactice.

Competența de bază și competențele specifice

Competența de bază și competențele specifice sînt finalități majore, care se vor forma pe parcursul predării-învățării tuturor modulelor la disciplină prin intermediul finalităților modulare, conținuturilor și activităților de învățare. Formarea tuturor competențelor specifice este obligatorie pînă la finalizarea cursului de studiu. Monitorizarea procesului de formare a competențelor specifice va avea loc prin intermediul evaluărilor sumative la finalul fiecărui modul.

Finalitățile modulare

Finalitățile modulare reflectă cunoștințe, abilități, atitudini și realizează aceeași funcție curriculară ca și sub-competența din curriculumul modernizat pre-universitar și conceptul de obiectiv de referință din Curriculumul de bază. Finalitățile modulare descriu acele lucruri pe care o persoană instruită ar trebui să le cunoască, să le înțeleagă și să le poată face la finalizarea procesului de învățare în baza unui modul.

Finalitățile modulare se formează prin intermediul unităților de învățare în baza conținuturilor și activităților de învățare relevante. Finalitățile modulare se evaluează la finalul unităților de învățare. Formarea finalităților modulare este obligatorie la finalul modulului.

Orele de activitate individuală

Orele de activitate individuală solicită:

- ◆ *Activitate independentă a elevului în afara orelor de studiu;*
- ◆ *Sarcini relevante conținuturilor și finalităților modulare care sînt oferite ca extindere în contextul autentic și sînt evaluate la finalul modulului;*
- ◆ *Aplicare în practică a noilor achiziții intelectuale și cele însușite la ore în situații de integrare reală sau simulare;*
- ◆ *Formare de competențe, care devin pe parcurs modele comportamentale obișnuite sau firești.*

Resurse didactice necesare pentru implementarea Bazelor antreprenoriatului

Pentru implementarea cu succes a disciplinei Bazele antreprenoriatului și realizarea competențelor specifice disciplinei, sînt necesare un șir de resurse didactice, care contribuie la predarea eficientă a disciplinei, și anume:

- ◆ *Curriculumul la disciplină*
- ◆ *Suporturi de curs*
- ◆ *Ghidul profesorului*

Alte resurse complementare ce vin în ajutorul profesorului pot fi:

- *Set de metode/tehnici relevante concepției disciplinei;*
- *Materiale didactice (scheme, algoritme, studii de caz, fișe pentru lucru individual și de grup ș.a.);*
- *Consumabile de cancelarie (foi A3, marchere, fișe mici cu lipici);*
- *Calculator și proiector digital.*

Modalități de utilizare a curriculumului

Curriculumul este documentul pe baza căruia profesorul organizează fiecare oră și fiecare activitate în parte, avînd astfel posibilitatea să vadă în ansamblu traseul pe care elevii trebuie să-l parcurgă și rezultatele pe care trebuie să le obțină.

Proiectarea curriculumului pe competențe vine în întâmpinarea cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora, prin competență, se realizează în mod exemplar transferul și mobilizarea cunoștințelor și a deprinderilor în situații/contexte noi și dinamice, de aceea nu este suficient ca profesorul să posede doar cunoștințe de specialitate pentru a face față cerințelor didactice. Profesorul trebuie să proiecteze, să adapteze și să desfășoare activități în concordanță cu cerințele curriculare, ținând cont de condițiile concrete ale grupului școlar la care desfășoară activitatea de predare-învățare. Pentru aceasta, cadrul didactic va utiliza curriculumul la disciplină sub următoarele aspecte:

- ◆ *Înțelegerea din diverse perspective a conținuturilor care urmează a fi predate;*
- ◆ *Proiectarea activităților didactice ce urmează să se desfășoare;*
- ◆ *Precizarea finalităților/competențelor specifice ce urmează a fi formate;*
- ◆ *Precizarea strategiei și tehnologiei didactice;*
- ◆ *Evaluarea activităților desfășurate, în concordanță cu finalitățile/ competențele formate;*
- ◆ *Formularea unor concluzii și*
- ◆ *Utilizarea concluziilor în viitoarele activități de învățare.*

Altfel spus, profesorul eficient este acela care știe să:

- ◆ *selecționeze, combine și să varieze diferite metode didactice;*
- ◆ *aleagă strategii adecvate finalităților;*
- ◆ *implementeze creativ curriculumul la disciplina "Bazele Antreprenoriatului".*

Competența - delimitări conceptuale și aspecte operaționale

Înțelegerea din punct de vedere conceptual a **competenței** și **educației pe bază de competențe**, diferă semnificativ la nivelul factorilor interesați și implicați printre care – cercetători, factori de decizie în domeniul politicilor educaționale, cadre didactice din domeniu etc. Într-o formulare destul de succintă, competența poate fi definită ca abilitatea de a acționa responsabil și adecvat într-un context dat combinând cunoștințe complexe, deprinderi, priceperi și atitudini. (Ionescu M., Radu I., Didactica modernă, Cluj-Napoca, 2001.)

Dumitru Copilul și Dragoș Crosman au propus o definiție a conceptului de competențe școlare, alta decât cele câteva sute care circulă în prezent, realizând o sinteză a acestor definiții, sub forma simplă a unui algoritm logic, explicit și accesibil. Astfel, în procesul de predare-învățare-evaluare pe bază de competențe curriculare, conform ciclurilor didactice de proiectare-aplicare-realizare (prin „realizare” înțelegînd, evident, „rezultatele învățării”), aceste rezultate, numite „achiziții școlare”, în termeni de „competențe școlare”, elevul are datoria și posibilitatea să le dobîndească în special la lecție, sub forma triadei, din algoritmul:

$$C = c^1 + c^2 + c^3,$$

în care, **C (competențele)** reprezintă suma cunoștințelor, capacităților și comportamentelor, cu următoarele înțelesuri:

c^1 (cunoștințe), dar nu atît cunoștințe generale enciclopedice pentru a fi doar memorate și reproduse, cît mai ales **cunoștințe funcționale/folositoare**, iar asimilarea acestora să nu reprezinte un scop în sine, doar pentru a le „ști”, ci să reprezinte **un mijloc eficace de a realiza, prin exerciții repetate sistematic de aplicare a acestor cunoștințe la lecție, formarea unor:**

c^2 (capacități) de aplicare a cunoștințelor, manifestate public sub forma unor **priceperi, abilități și deprinderi de a valorifica aceste capacități** în activitatea școlară, extrașcolară și postșcolară, iar în final, împreună, aceste capacități - priceperi, abilități și deprinderi - să fie **manifestate în plan social sub forma unor:**

c^3 (comportamente) constructive, la rîndul lor acestea fiind rezultatul formării unor **conduite și atitudini pozitive** exprimate și manifestate ca atare pe plan social, dar dobîndite pe parcursul anului (anilor) de studii. În realitate ele reprezintă **„cartea de vizită”** a celor care au contribuit la procesul de formare a acestor comportamente la elevi. Avem în vedere învățătorul, profesorul, școala și chiar sistemul educațional.

Conceptul de competență vizat de noul curriculum preuniversitar modernizat din Republica Moldova, definește competențele ca: **un ansamblu/sistem integrat de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini dobîndite de elevi prin învățare și mobilizate în contexte specifice de realizare, adaptate vârstei elevului și nivelului cognitiv al acestuia, în vederea rezolvării unor probleme cu care acesta se poate confrunta în viața reală**, care se formează datorită unui mecanism didactic constituit din finalități, conținuturi, tehnologii de învățare, stilul culturii organizaționale a instituției de învățămînt, calitatea interacțiunilor școală-comunitate, profesor-elev, elev-elev, elev-părinte etc.

Cadrul didactic are responsabilitatea de a construi în contextul mecanismului amintit, componența instrumental-funcțională - **tehnologia didactică de formare a competențelor școlare** și a organiza și realiza eficient procesul de învățămînt în baza unei metodologii relevante finalităților curriculare.

Tehnologia didactică contribuie la conturarea unei strategii educaționale, prin care profesorul îi ajută pe elevi să asimileze cunoștințe, să-și formeze priceperi, deprinderi, aptitudini, să manifeste sentimente și emoții, care se materializează în comportamente observabile și formează astfel competențe. Ea se constituie dintr-un ansamblu complex de metode, tehnici, mijloace de învățămînt și forme de organizare a activității

didactice complementare, pe baza cărora profesorul își proiectează activitatea de lucru cu elevii, în vederea realizării eficiente a predării-învățării-evaluării.

Pentru a respecta paradigma tehnologiei didactice în formarea competențelor specifice disciplinei și a finalităților modulare profesorul va fi atent la stabilirea coerenței pe orizontală între finalități modulare – conținuturi - activități de învățare – resurse - evaluare.

De asemenea, profesorul va utiliza ca evenimente instructionale etapele cadrului evocare - realizarea sensului – reflecție – extindere.

Considerăm cadrul de învățare și gândire după modelul „*Evocare – Realizarea sensului – Reflecție – Extindere*” – unul foarte reprezentativ pentru misiunea de implementare a curriculumului la disciplina Bazele antreprenoriatului, deoarece contribuie eficient la procesul de formare a competențelor specifice disciplinei. Se recomandă bine de urmărit indicatorii finali în desfășurarea fiecărei etape. (Sclifos Lia, 2010, p.14-17)

Astfel, la prima etapă de **Evocare** elevii, prin realizarea diverselor sarcini de motivare și implicare în procesul de studiu, obțin următoarele rezultate:

- ◆ *conștientizează nivelul său de dezvoltare, informare în raport cu sarcina propusă;*
- ◆ *identifică experiența proprie în problematica ce urmează a fi studiată;*
- ◆ *exteriorizează cunoștințe, abilități, atitudini la subiect.*

Toate acestea reprezintă schema cognitivă inițială și un anumit nivel de dezvoltare a competenței/finalității vizate.

La a doua etapă a cadrului **Realizare a sensului** se propun sarcini de informare și procesare a informației noi în urma cărora se produc următoarele rezultate:

- ◆ *se completează și/sau se modifică ceea ce a știut elevul anterior;*
- ◆ *se asigură prelucrarea și înțelegerea noii informații de către elev;*
- ◆ *se menține implicarea prin sarcini care facilitează contactul cu informația nouă și procesarea ei.*

În a treia etapă de realizare a demersului didactic (**Reflecția**) elevilor li se propune să comunice și să decidă în grup asupra anumitor probleme și să realizeze aprecieri asupra experienței acumulate în cadrul lecției. În urma acestui proces se obțin următoarele rezultate:

- ◆ *menținerea implicării prin schimb activ de idei;*
- ◆ *formarea și exprimarea atitudinilor;*
- ◆ *restructurarea durabilă a schemelor cognitive inițiale;*
- ◆ *condiționarea schimbării comportamentale.*

La etapa finală de **Extindere** - elevilor li se propune să aplice în experiența cotidiană noile achiziții intelectuale. Avantajul etapei constă în faptul că elevii obțin ca rezultat:

- ◆ *realizarea unui transfer de cunoștințe în autentic;*
- ◆ *aplicarea celor însușite la ore în situații de integrare simulate;*
- ◆ *aplicarea celor însușite în situații de integrare autentică.*

Astfel elevii își dezvoltă competențe, care devin pe parcurs modele comportamentale obișnuite, firești. Pentru ca acest fapt să se realizeze, fiecare etapă a cadrului trebuie complementată cu sarcini relevante.

Pentru formarea etapizată și structurată a tuturor competențelor și finalităților curriculare se recomandă organizarea procesului educațional la Bazele antreprenoriatului în unități de învățare. Acest lucru presupune, că din cadrul unității de învățare să se accepte trecerea prin toate trei etape la fiecare lecție. Este însă important faptul ca prin parcurgerea acestor etape - cadru, la o unitate de învățare, să se obțină formarea de finalități.

Pentru a forma finalitățile curriculare vizate este necesar:

- ◆ a identifica cunoștințe funcționale necesare pentru finalitatea în cauză;
- ◆ a le completa cu abilitățile care pot fi exersate în baza lor;
- ◆ a determina atitudinile care vor forma comportamentul dorit.

La fiecare din aceste componente profesorul va selecta tehnicile ce facilitează formarea lor, iar ulterior, va realiza transferul acestora la diferite situații de integrare simulate sau autentice. Vezi tabelul de mai jos.

FINALITATEA MODULARĂ	ATITUDINI	ABILITĂȚI	CUNOȘTINȚE	TEHNICI CARE FACILITEAZĂ FORMAREA FINALITĂȚII
Argumentează propria idee de afaceri	Manifestă dorință de a implementa ideea de afaceri formulată. Demonstrează prin exemple posibilitățile reale de implementare a ideii în contextul unei comunități.	Identifică idei de afaceri fezabile, utilizând diverse strategii. Elaborează argumente în favoarea propriei idei. Realizează o prezentare orală a ideii de afaceri identificate.	Cunoaște sensul noțiunilor specifice în temă. Cunoaște contextul social-economic de implementare a conceptelor studiate.	Brainstorming Cine, Ce, Unde, Când?, De ce?, Cum?; Cadranul Piață-Produs; Discuții argumentate în baza tehnicii "Pînza discuției"
SITUAȚII SIMULATE	Prezentări de proiecte individuale "Idei de afaceri pentru dezvoltarea societății durabile"			
SITUAȚII AUTENTICE	Prezentarea în Turul Galeriei a ideii de afaceri proprii în contextul cererii și ofertei unei comunități.			

Situațiile simulate presupun rezolvarea de probleme în plan teoretic (exerciții didactice în clasă, pe teme ipotetice);

Situațiile autentice presupun aplicații practice reale, sub formă de lucrări practice individuale, în special situații din viața reală, care pun în evidență potențialul creativ al elevului, valorificându-l la maximum. Toate aceste componente pot fi vizualizate schematic în modelul de hartă conceptual al unei finalități modulare.

Cadrele didactice implicate în implementarea curriculumului la Bazele antreprenoriatului, axat pe competențe, trebuie să se concentreze asupra formării la elevi a capacităților de rezolvare a problemelor în situații inedite, deoarece activitatea antreprenorială este întotdeauna imprevizibilă și mai puțin algoritmică. Acest fenomen de utilizare a competențelor formate în situații de context nou, puțin asemănătoare cu cele de integrare anterioară a primit denumirea de **transfer îndepărtat**.

Arta de a forma competențe antreprenoriale cere pe lângă cunoștințele de specialitate și didactice, insistență și dăruire de sine din partea profesorului, de aceea îndemnul de motivare pentru această misiune nobilă este exprimat cu prisosință, în următorul citat: **"Îndrăznește să devii ceea ce ești. Există posibilități minunate în fiecare ființă. Convinge-te de forța ta. Să știi să spui mereu fără încetare: "Nu depinde decât de mine!"(Andre Gide)**

Capitolul 1. Macroproiectarea și microproiectarea didactică

Proiectarea didactică reprezintă acțiunea complexă de concepere anticipată, într-o viziune sistemică a modelelor activităților didactice în funcție de care vor fi îndeplinite la un nivel ridicat de competență și eficiență componentele procesului de învățămînt: finalitățile, conținuturile, strategiile, evaluarea și, în mod deosebit, formele de activitate didactică.

Proiectarea didactică este un act de creație ce implică intuiție, imaginație, gîndire, experiență și se concretizează în elaborarea proiectelor de tehnologie didactică la nivel **Macro** (planificarea calendaristică) și **Micro** (planificarea lecției).

Macroproiectarea didactică (planificarea calendaristică)

În contextul noului curriculum, planificarea calendaristică este prima operație importantă pe care o realizează profesorul la începutul anului școlar, realizată pe baza curriculum-ului în care sînt indicate competențele specifice, finalitățile modulare, conținuturile și numărul de ore posibil de alocat pentru tratarea lor. Planificarea calendaristică anuală sau semestrială este un instrument necesar și util activității didactice în măsura în care:

- ◆ oferă o imagine clară asupra modului de realizare în timp a competențelor specifice și finalităților modulare;
- ◆ este funcțională (destinată uzului didactic și ca instrument de autocontrol, pentru profesor);
- ◆ este realizată într-o formă simplă, accesibilă și conține toate datele esențiale ale cursului .

Trei etape ale macroproiectării didactice:

1. *Lectura personalizată a curriculumului;*
2. *Planificarea calendaristică;*
3. *Proiectarea secvențială a unităților de învățare.*

Lectura personalizată a curriculumului exprimă dreptul profesorului de a lua decizii asupra modalităților pe care le consideră optime în creșterea calității procesului de învățămînt, respectiv răspunderea personală pentru a asigura elevilor un parcurs școlar individualizat, în funcție de contextul educațional. Conform curriculumului profesorii au libertatea deplină în proiectarea demersului didactic.

Planificarea calendaristică sau proiectul de lungă durată are rolul de a promova un demers educațional de calitate. Fiind conștienți de faptul că o competență nu poate fi formată într-o perioadă scurtă de timp (pe parcursul unei lecții), este binevenit ca elementele de conținut să fie grupate în unități de învățare.

Unitatea de învățare este o structură didactică unitară din punct de vedere tematic, care cuprinde mai multe subiecte și se desfășoară pe o perioadă determinată de timp; este coerentă în raport cu competențele specifice; este deschisă, flexibilă, determină obligatoriu formarea la elevi a unor finalități modulare și se finalizează prin evaluare formativă. Unitatea de învățare operează prin intermediul unor metode de învățare/predare și subordonează lecția, ca element operațional. Conține de la trei la șase activități didactice.

Proiectul didactic de lungă durată:

- ◆ Va determina temele majore din curriculum, care vor constitui unitățile de învățare, în care se vor include elementele de conținut specificate în modulele curriculare;
- ◆ Va stabili succesiunea parcurgerii unităților de învățare;
- ◆ Va asocia competențele specifice, finalitățile modulare și conținuturile vizate;
- ◆ Va stabili cât de relevante sînt conținuturile în raport cu competențele specifice și finalitățile modulare;
- ◆ Va stabili dacă corelația finalități-conținuturi-metode permite o evaluare autentică;
- ◆ Va stabili numărul de ore alocate pentru fiecare unitate de învățare și pentru conținuturile corespunzătoare;
- ◆ Va stabili un sistem de evaluare.

Proiect de lungă durată (model structural)

Competențe specifice	Finalități modulare	Unitatea de învățare și conținuturile tematice vizate	Num. de ore alocate	Săptămîna /Data	Activități de învățare	Observații
Profesorul precizează competențele specifice din curriculum	Profesorul precizează finalitățile modulare din curriculum, ce duc la realizarea competenței specifice vizate	Profesorul indică titluri de teme majore care constituie unități de învățare și selectează din curriculum temele relevante unității de învățare	Profesorul stabilește nr. de ore pentru fiecare conținut	Profesorul indică perioada cînd se vor desfășura orele	Profesorul indică activitățile de învățare (din curriculum) care sînt adecvate pentru formarea finalităților modulare și a conținuturilor vizate.	Profesorul menționează unele modificări, concretizări, detalieri etc. pe parcursul anului

Cerințe de evaluare a proiectării calendaristice:

- Respectarea prevederilor curriculare;
- Existența unei corelații relevante între: Competențe specifice – Finalități modulare - Conținuturi - Activități de învățare;
- Structurarea coerentă a unităților de învățare, care vor cuprinde toate conținuturile curriculare;
- Eșalonarea calendaristică corectă în raport cu structura anului de studiu și numărul de ore la disciplină;
- Respectarea ponderii orelor pentru fiecare modul.

Microproiectarea didactică (planificarea lecției)

În ansamblul activităților desfășurate cu elevii, lecția deține un loc important, constituind o formă principală a interacțiunii profesor-elev. În literatura pedagogică s-au dat numeroase definiții lecției, avînd la bază fie criteriul organizatoric, fie cel al conținutului. În didactica modernă lecția este definită ca *“o unitate didactică fundamentală, o formă a procesului de învățămînt prin intermediul căreia o cantitate de informații este percepută și asimilată activ de elevi, într-un timp determinat, pe calea unei activități intenționate, sistematice, cu autoreglare, provocînd în sfera biopsihică a acestora o modificare în sensul formării dorite”*(Ionescu, M. Radu, I. (coord.), 1995, pag 225).

Proiectarea lecției vizează identificarea secvențelor instructionale ce se derulează în cadrul unui timp determinat (45 min/80 min) și presupune:

- ◆ *proiectarea conținuturilor;*
- ◆ *precizarea finalităților modulare;*
- ◆ *formularea obiectivelor operaționale;*
- ◆ *analiza resurselor;*
- ◆ *elaborarea conținuturilor;*
- ◆ *elaborarea strategiei didactice;*
- ◆ *elaborarea instrumentelor de evaluare.*

Algoritmul general de proiectare a lecției presupune răspunsuri relevante pentru întrebările profesorului:

- ◆ **CE urmăresc să realizez?**
- ◆ **CU CE voi realiza ce mi-am propus?**
- ◆ **CUM voi realiza ce mi-am propus?**
- ◆ **CUM voi ȘTI dacă am realizat?**

Răspunsul la cele patru întrebări se concretizează prin parcurgerea a șapte etape fundamentale:

1. Stabilirea tipului de activitate didactică și încadrarea în unitatea de învățare: analiza locului și rolului lecției în cadrul unității de învățare, prin raportare la curriculum și consultarea planificării calendaristice.

Întrebări posibile: *Îmi permite activitatea anterioară? Vreau să realizez o lecție de consolidare? Vreau să-mi evaluez elevii? Prefer o lecție mixtă în care să le stimulez creativitatea?* Răspunsul la fiecare din aceste întrebări va condiționa construirea demersului didactic într-un anumit mod, dependent de tipul lecției pe care îl va alege profesorul. În literatura pedagogică întâlnim o varietate de puncte de vedere cu privire la tipologia lecției în dependență de diferite criterii acceptate. Criteriul fundamental acceptat în literatura didactică este cel al **sarcinii didactice fundamentale (dominante)**, în funcție de care s-au stabilit mai multe tipuri de lecție.

Tipurile de lecție corespunzătoare sarcinilor didactice fundamentale (dominante) sînt:

- a) *Lecție de asimilare a cunoștințelor;*
- b) *Lecție de fixare și consolidare a cunoștințelor;*
- c) *Lecție de formare a priceperilor și deprinderilor;*
- d) *Lecție de sistematizare și recapitulare;*
- e) *Lecție de verificare, apreciere și notare a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor;*
- f) *Lecție mixtă.*

Orice tip de lecție realizează o concordanță internă între componentele esențiale ale instruirii: obiective, conținuturi, forme, metode, mijloace, procedee, evaluare.

În continuare prezentăm celelalte componente ale algoritmului de proiectare.

2. Determinarea clară a finalităților modulare și obiectivelor: exprimă tot ce trebuie realizat pe ansamblul lecției, în termeni de rezultate cognitive observabile. **Stabilirea obiectivelor operaționale** începe cu operația de derivare din categoria supraordonată – finalitățile modulare a componentelor cognitive, formative și atitudinale. Această etapă face posibilă organizarea lecției, prin stabilirea performanței minim acceptabile. Unele sugestii psihopedagogice pentru formularea obiectivelor operaționale pot fi găsite în **Anexa 1**.

3. Identificarea resurselor procesului de învățare:

- *conținutul instrucțional*
- *capacitățile și stilurile de învățare ale elevilor*
- *resurse didactice: forme, metode, mijloace*
- *materiale: spațiu, timp*

Identificarea resurselor relevante demonstrează gradul de pregătire a cadrului didactic, priceperea de a corola instrumentele curriculare și de a stabili relația dintre secvența didactică și capacitatea elevului de învățare și transformare a conținutul informațional în stimuli adecvați asimilării.

4. Elaborarea, selectarea și prelucrarea conținuturilor educaționale:

Logica, coerența și adecvarea conținutului reprezintă deziderate ale acestei etape. Se va ține cont de:

- *nivelul general de pregătire a elevilor;*
- *experiențele cognitive și practicile anterioare;*
- *sistemul de cunoștințe vehiculat;*
- *interesul și motivația elevilor pentru disciplină;*
- *capacitățile și competențele de care dispun elevii.*

5. Stabilirea strategiilor didactice focalizate pe obiective:

Stabilirea **strategiei didactice** este:

- *finalitatea urmărită;*
- *sarcina de învățare propusă;*
- *tipul de experiență de învățare: activă, inter-activă, euristică, problematizantă, etc.*
- *formele de activitate didactică selectate;*
- *pregătirea anterioară a elevilor.*

Strategia didactică axată pe formarea de competențe plasează elevii în centrul învățării, mobilizând cunoștințele lor anterioare, conducând spre elaborarea unui context de învățare propriu. Elevul își construiește propria interpretare a informațiilor și a situațiilor cu care se confruntă, iar învățarea se desfășoară prin cooperare, elevii realizând proiecte autentice motivante, stimulative. Dezvoltarea gândirii critice poate fi considerată ca nucleu al procesului de predare-învățare.

Rolul profesorului este de *organizator, facilitator, antrenor, ghid, coordonator, moderator, consilier*.

6. Elaborarea instrumentelor de evaluare a performanțelor

Evaluarea performanțelor este strâns legată de realizarea obiectivelor de evaluare, corelate cu competențele specifice. La această etapă se vor stabili:

- *modalitățile, tehnicile și instrumentele de evaluare a cunoștințelor și abilităților intelectuale și practice;*
- *descriptorii de performanță prin care profesorul va putea constata în ce măsură s-a realizat ceea ce și-a propus;*

7. Stabilirea structurii procesuale a activității didactice:

- se concretizează sub forma proiectului de lecție conform unui anumit design structural.

Proiectul de lecție este un instrument de lucru pentru cadrul didactic. Este un plan bine gândit din care reiese că toate activitățile constituie un tot unitar și ating scopul urmărit, în care există o succesiune logică a activităților și în care sînt antrenati toți elevii. Fiecărei activități îi este alocată o perioadă de timp pentru obținerea unui randament maxim.

Proiectul de lecție poate fi descris sumar sau detaliat. Forma detaliată cuprinde două părți distincte: partea generală și partea analitică. Descrierea detaliată a ambelor părți și a momentelor de proiectare a lecției poate fi vizualizat în **Anexa 2**.

Indiferent de modelul ales, important este ca proiectul didactic să fie posibil de aplicat (să fie "bine gândit"). Pentru aceasta, el trebuie să întrunească o serie de calități sub aspectul conținutului și al formei:

a) sub raportul conținutului:

- să precizeze obiectivele instruirii în termeni de comportament observabil și testabil;
- să precizeze atîtea obiective operaționale cîte pot fi atinse în timpul alocat activității didactice respective;
- să acopere conținuturile esențiale ale materiei de studiu;
- să permită diferențierea instruirii în funcție de pregătirea și de ritmul celor care învață (rapid/normal/lent);
- să precizeze sarcinile de lucru pentru realizarea fiecărui obiectiv.

b) sub raportul formei:

- să aibă o dimensiune rezonabilă (este un proiect, nu un plan detaliat!);
- să fie clar redactat, pentru a se putea urmări modul în care fiecare obiectiv se transformă într-un rezultat concret;
- să conțină doar specificațiile care privesc drumul parcurs de la obiective la rezultate*.

Important! În sinteza acestor considerații metodologice cu privire la proiectarea demersului didactic la disciplina Bazele antreprenoriatului, menționăm faptul că o lecție nu este o entitate autonomă, ci o parte integrantă a unui sistem de activități, care reprezintă o unitate de învățare în cadrul disciplinei respective.

* (I. Jinga și I. Negreț – *Învățarea eficientă*, p. 128-129.)

Capitolul 2. Strategii didactice de predare-învățare în cadrul disciplinei

Strategia didactică reprezintă o linie de orientare privind organizarea educației, un ansamblu complex de metode, tehnici, mijloace de învățământ, forme de organizare a activității, pe baza cărora profesorul elaborează un proiect de lucru cu elevii, în vederea realizării eficiente a învățării. În contextul curriculumului la disciplina Bazele antreprenoriatului în cadrul unei lecții avem de a face cu o **strategie didactică** ce se prezintă ca o linie generală de gândire, avînd ca scop final realizarea finalității modulare ale respectivei activități și concretizîndu-se în mai multe elemente acționale ce vizează realizarea obiectivelor operaționale ale lecției, abordate prin diverse tactici educaționale.

Foarte aproape conceptual de strategia didactică se află noțiunea de **tehnologie didactică** - ansamblul de forme, metode, mijloace, tehnici și relații cu ajutorul cărora se vehiculează conținuturi în vederea atingerii obiectivelor. În figura de mai jos este reprezentată corelația elementelor instrumental-funcționale de realizare a procesului educațional.

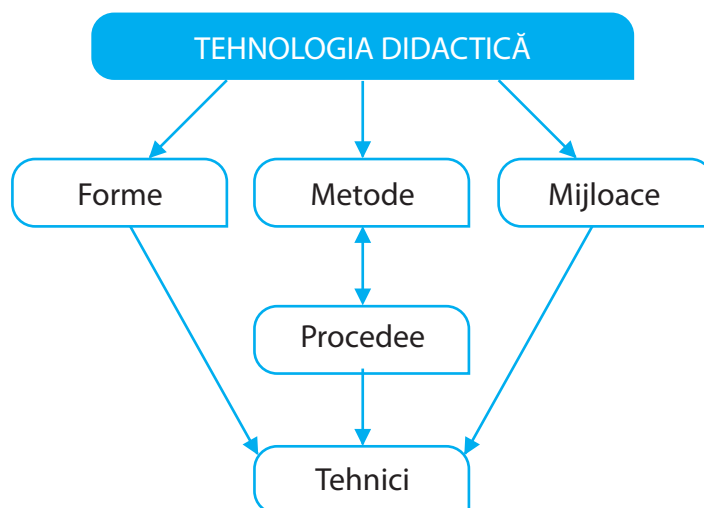

Figura 1. Corelația elementelor instrumental-funcționale de realizare a procesului de învățământ (I. Jinga, 1998).

Prin urmare modelele de proiecte didactice, pe care le veți găsi în **Anexa 7**, reprezintă exemple de strategii didactice complexe, care realizează o combinație optimă dintre tehnologiile didactice, finalitățile și conținuturile urmărite. Modelele propuse nu sînt soluții absolute, sînt doar o viziune consolidată a autorilor și au menirea să încurajeze și să stimuleze cadrele didactice implicate în predarea disciplinei Bazele antreprenoriatului la elaborarea propriilor strategii didactice.

Capitolul 3. Suport metodologic pentru implementarea disciplinei

O componentă esențială a tehnologiei didactice este *metodologia didactică*, respectiv sistemul de metode și procedee didactice, care asigură atingerea finalităților preconizate. *Metodologia didactică* este partea componentă a tehnologiei didactice și reprezintă conceperea asamblării metodelor și procedeele care direcționează procesul de instruire (E. Macavei, 1997).

Metodele de învățămînt țin de latura executorie a activității instructiv-educative. Ele reprezintă maniera de lucru, modul practic de desfășurare a activității, modalitatea concretă de intervenție. O metodă își afirmă eficiența în măsura în care cuprinde și structurează un ansamblu complex de procedee adecvate situației de învățare. Astfel, un alt element al tehnologiei didactice care eficientizează metoda este procedeul.

Procedeele didactice reprezintă componente ale metodei care țin de execuția acțiunii, ele servesc drept instrumente ale metodei (I. Jinga, 1998, p. 258). Practic, fiecare metodă are capacitatea de convertire rapidă a statutului său funcțional la nivelul unui procedeu didactic. Interschimbabilitatea metodă-procedeu este evidentă la nivelul sistemului metodelor de instruire prin numeroase exemple: demonstrația, procedeu în cadrul metodei explicației; explicația, procedeu în cadrul metodei demonstrației; problematizarea, procedeu în cadrul metodei conversației; conversația, procedeu în cadrul metodei problematizării etc.

Alt element al tehnologiei didactice este tehnica. *Tehnicile didactice* sînt o îmbinare de procedee, însoțite, după caz, de mijloace pentru realizarea eficientă a unor activități didactice (I. Bontaș, 1996), deseori suprapunîndu-se cu metodele. Ele reprezintă algoritmul de realizare a metodelor.

Analiza locului și a rolului metodei în cadrul procesului de învățămînt ne relevă cîteva caracteristici printre care putem menționa următoarele:

- este selecționată de către cadrul didactic și aplicată cu ajutorul elevilor în cadrul diverselor activități educaționale, fiind strict dependentă de experiența și competența didactică a profesorului;
- presupune mai multe operații, concretizate în diverse procedee;
- o metodă poate deveni procedeu și un procedeu poate deveni metodă prin adaptare la caracteristicile situației de învățare concrete în care este activată;
- are caracter polifuncțional, și poate fi folosită simultan sau succesiv la îndeplinirea mai multor obiective instructiv – educative ;
- este strict subordonată finalității educaționale urmărite de actul didactic;
- este aleasă în funcție de caracteristicile conținutului ce urmează a fi transmis;
- trebuie adaptată particularităților de vîrstă și individuale ale elevilor;
- se selectează și pune în act în funcție de caracteristicile psihosociale ale grupului implicat în actul de predare – învățare – evaluare.

Volumul și varietatea conținutului materiei de studiu, precum și dinamica diversă a capacităților elevilor impun utilizarea unei varietăți de metode, mijloace și tehnici în procesul de învățămînt. Pentru o bună orientare în universul extins al metodelor didactice putem apela la clasificările existente a metodelor de învățămînt și la clasificarea realizată în baza curriculumului Bazele Antreprenoriatului. Studiarea caracteristicilor metodelor incluse în curriculumul Bazei antreprenoriatului și clasificarea acestora poate contribui la o implementare calitativă și eficientă a finalităților curriculare la disciplină. Vezi tabela de mai jos:

Organizatori grafici	Jocuri de rol și simulare	Studii și cercetare	Tehnici pentru dezvoltarea gândirii critice	Exerciții și probleme
<p>Completarea Graficului T "Cauze și consecințe"</p> <p>Portretul antreprenorului de succes</p> <p>Completarea graficului conceptual "Sistemul de impozitare a micilor afaceri"</p> <p>Completarea diagramei Cauză-Efect</p> <p>Arborele deciziilor</p> <p>Diagrama Venn</p> <p>Elaborare și completare de organigrame</p> <p>"Cadranul Piață-Proodus"</p> <p>Harta de idei etc.</p>	<p>Simularea înregistrării afacerii</p> <p>Analiza unui contract de muncă; simularea negocierii unui contract</p> <p>Joc de rol „Ce? cum,? cine?” „Patron-angajat”;</p> <p>Simulare în baza aplicării diverselor strategii de management</p> <p>Simularea unui studiu de piață (interviu)</p> <p>Tîrgul tehnicilor de motivare a angajaților</p> <p>Simulări a diferitor situații de comunicare</p> <p>Aplicarea tehnicilor de consolidare a echipei etc.</p>	<p>Studiu de caz "Management de succes"</p> <p>Elaborarea unui cod etic personal</p> <p>Cercetarea presei /mass media</p> <p>Elaborarea comunicărilor despre bunele practici de activității de antreprenoriat</p> <p>Prezentări de proiecte individuale "Idei de afaceri pentru dezvoltarea societății durabile"</p> <p>Prezentări PPS</p> <p>Lectură intensivă</p> <p>Mini-prelegeri</p> <p>Proiecte de grup</p> <p>Studierea bunelor practici</p> <p>Prezentări la pin-board, flip-chart, tablă</p> <p>Predarea prin întrebări etc.</p>	<p>Brainstorming</p> <p>Brainwriting</p> <p>Asocieri libere</p> <p>Explozie stelară „Cine, Ce, Unde, Cînd, De ce, Cum?”</p> <p>Argumente în contradictoriu</p> <p>Turul Galeriei</p> <p>Șase pălării gînditoare</p> <p>Dezbateri</p> <p>Pinza discuției</p> <p>Dezbateri în baza tehnicii „Colțuri”</p> <p>Formulare de argumente în 4 pași</p> <p>Adoptarea deciziilor prin prisma avantaje/dezavantaje etc.</p>	<p>de calculare a cotei de piață</p> <p>de segmentare a cotei de piață în baza unui produs/serviciu</p> <p>de stabilire a prețului unui bun/serviciu.</p> <p>privind politica de stabilire a prețului</p> <p>de determinare a strategiilor pentru promovarea unui produs</p> <p>de elaborare a unui contract de muncă</p> <p>de calcul</p> <p>ge interpretare a schemelor</p> <p>de analiză a bilanțurilor contabile</p> <p>de identificare a problemelor în baza surselor scrise</p> <p>de finanțare a propriei afaceri</p> <p>Vizită la o instituție financiară din comunitate</p> <p>de completare a Bilanțului contabil și a Contului de venit și cheltuieli</p> <p>de completare a rapoartelor</p> <p>de elaborare a chestionarelor pentru cercetarea pieței</p> <p>de analize în baza grilelor de evaluare etc.</p>

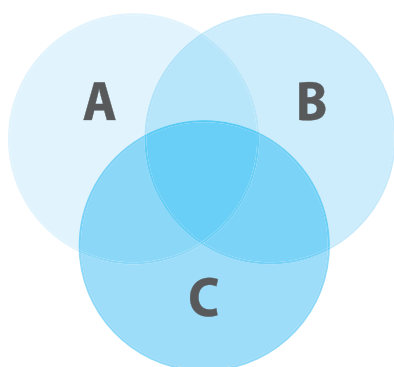
Organizatorii grafici

Tehnicile organizatorilor grafici (de asemenea cunoscuți ca organizatori cheie vizuali sau cognitivi) sînt utilizate pentru organizarea grafică sau vizuală a informațiilor și ideilor. Elevii pot folosi organizatorii grafici pentru a genera idei, să înregistreze și să organizeze informațiile și să vadă relațiile. În același timp, așa cum elevii aplică cunoștințele lor, cadrele didactice obțin informații despre modul de gîndire al acestora.

Formele organizatorilor grafici:

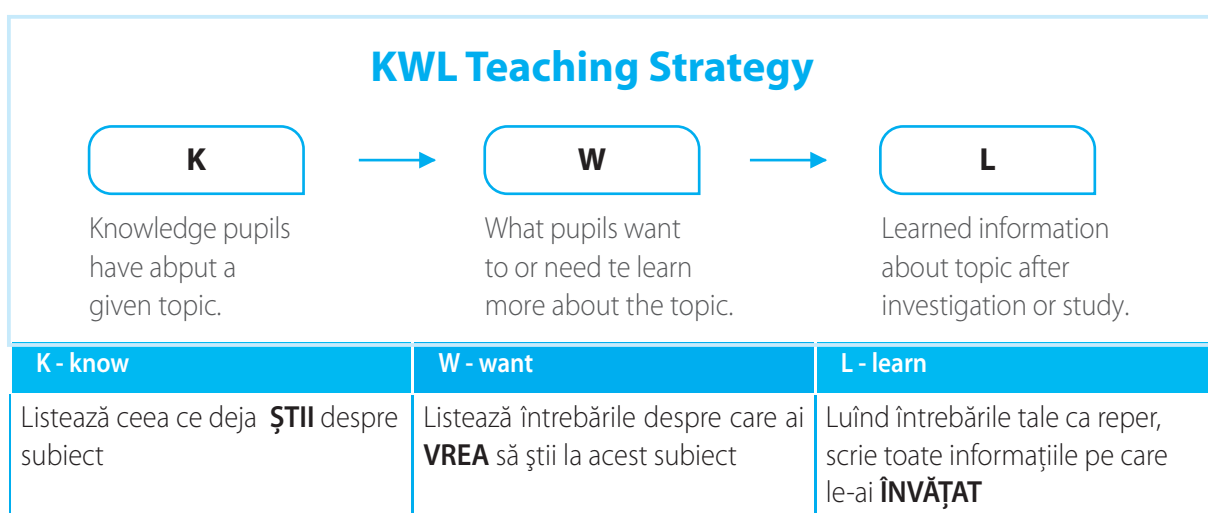
Diagramele T ajută elevii să-și organizeze cunoștințele și ideile și să identifice relațiile dintre datele informaționale. Diagramele T pot avea două, trei sau chiar mai multe coloane. Pot fi folosite pentru a cerceta diverse probleme social-economice, pentru a compara și a pune în antiteză (pro și contra) diverse situații ori pentru a cerceta două sau mai multe aspecte ale oricărei probleme legate de procesul inițierii unei afaceri. Diagrama T poate fi folosită pentru a organiza idei și informații în vederea elaborării unei prezentări sau ca parte a unui proiect mai amplu, cum ar fi planul de afaceri. Un exemplu de diagrama T este prezentarea grafică a analizei SWOT utilizată la elaborarea planului de afaceri.

Analiza SWOT	

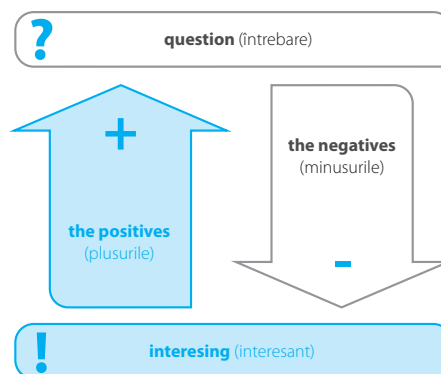
Diagramele Venn sînt o modalitate de compararea informațiilor despre două lucruri (obiecte, evenimente, concepte sau idei). Diagrame Venn, de asemenea, pot fi extinse la trei sau mai multe cercuri de centralizare, în scopul de a compara o serie de probleme sau concepte.

Diagramele K-W-L (Know, Want, Learn) ajută pe elevi să înțeleagă ceea ce **Știu (K)**, ceea ce **Doresc să știe (W)** și ceea ce au **Învățat (L)** despre un anumit subiect sau aspect. Diagramele K-W-L se pot constitui într-un instrument vizual eficient pentru a evidenția cunoștințele primare ale elevilor și pentru a genera întrebări care formează un scop de învățare. Totodată, pot fi utilizate pentru a introduce subiecte sau concepte noi.

Diagramele P–M–I: Elevii pot folosi o variantă de tabel sau o diagrama ce conține **Plus**, **Minus** și **Interesant** pentru a putea compara diverse situații, idei sau poziții. Diagramele P-M-I oferă elevilor un format pentru a organiza informația, cunoștințele, ideile și alternativele posibile pentru a putea lua o decizie corectă sau obține un raspuns ponderat la întrebare.

În continuare este prezentat un exemplu de model de aplicare a metodei PMI pentru luarea deciziei privind obținerea unui credit pentru inițierea afacerii:

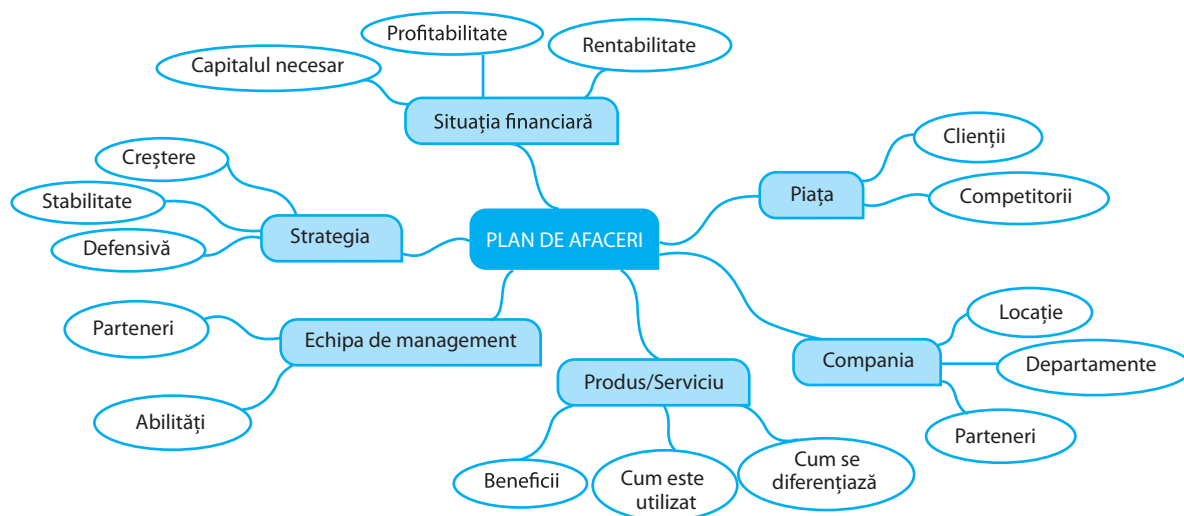

Optiuni	Plus	Minus	Interesant
<i>Contractez creditul</i>			
<i>Refuz creditul</i>			
DECIZIE:			

Ce am, Ce am nevoie (What I Have, What I Need)

Un alt model de diagramă: „Ce am / Ce am nevoie” (engl. What I Have, What I Need) oferă elevilor posibilitatea de a găsi mai multe soluții, să aleagă cea mai bună alternativă și să dezvolte un plan de acțiune pentru a implementa decizia luată. Prin divizarea în pași concreți a procesului de luare a deciziilor și prin generarea mai multor soluții posibile, elevii pot deveni mai creativi în rezolvarea de probleme.

Hărți mentale (Mind Maps) reprezintă o modalitate simplă de a reprezenta idei, folosind cuvinte cheie, culori și imagini. Formatul său neliniar ajută elevii să genereze, să organizeze și să vadă conexiunile dintre idei. Hărțile mentale integrează gândirea logică și imaginativă și creează o imagine de ansamblu a ceea ce elevii știu și cred despre un subiect. Nervurile sînt simple hărți. Adăugarea de imagini, culori și cuvinte cheie le transformă în instrumente mai puternice de învățare, de rememorare și de generare a ideilor. Mai jos este prezentată o hartă mentală pentru elaborarea unui Plan de afaceri.

Un alt exemplu de hartă mentală pentru Nevoia antreprenorială poate fi găsită la acest link:

<http://www.mindmeister.com/30112414/nevoia-antreprenoriala>

Analiza SWOT

SWOT vine din limba engleză de la inițialele cuvintelor **S**trengths (puncte tari), **W**eaknesses (puncte slabe), **O**pportunities (oportunități) și **T**hreats (amenințări).

Prin analiza **SWOT** se studiază concomitent caracteristicile unui subiect sau a unei decizii: puncte tari și puncte slabe, alături de oportunități și amenințări, care pot influența evoluția deciziei, ajutând la definirea unor strategii și direcții corespunzătoare de activitate. Punctele tari și punctele slabe se referă la aspectele din interiorul problemei analizate, iar oportunitățile și amenințările sînt factorii externi, care se referă la aspecte în afara problemei analizate.

Analiza **SWOT** este o tehnică prin care se pot identifica punctele tari și slabe și se pot examina oportunitățile și amenințările unui plan de afaceri, ale unei acțiuni, sau a unei idei de afaceri, de asemenea se poate utiliza ca element de realizare a unui bilanț.

Întrebări pentru identificarea răspunsurilor la factorii interni si externi:

Factori interni	PUNCTE TARI	Care sînt avantajele? Ce este mai bine realizat decît în cazul....? Ce capacități sau abilități solicită? Ce pot face mai bine? Ce beneficii vor obține cei din jur ?
	PUNCTE SLABE	Ce ar putea fi îmbunătățit la proiectul respectiv? Ce nu este bine? Ce văd cei din jur ca fiind puncte slabe? Ce ar trebui să evit din experiența trecută?
Factori externi	OPORTUNITĂȚI	Care sînt condițiile favorabile desfășurării proiectului, strategiei...etc? Care este avantajul concurențial al ideii..., etc? Ce direcții strategice majore aplici?
	AMENINȚĂRI	Care sînt obstacolele în realizarea? Care sînt schimbările globale care pot afecta.....? În ce mod te poate afecta negativ activitatea?

Scopul principal al analizei SWOT este de a identifica și atribui fiecare factor semnificativ la una din cele patru categorii: puncte tari, puncte slabe, oportunități și amenințări, astfel încît să obținem o perspectivă obiectivă a situației firmei. Analiza va reprezenta un instrument util în adoptarea deciziilor optime sau în dezvoltarea strategiilor în afaceri.

Jocuri didactice și simulări

Jocul didactic îmbină elementele instructive și formative cu elemente distractive și pot fi utilizate în predarea diferitelor subiecte. Jocurile sînt folosite pentru a răspunde și a învăța modele de comportament care implică omul într-un anumit rol, existent sau simulat. Experiența jocului de simulare este un model din realitate al cărui potențial este existent pentru jucători pentru a testa legături și a descoperi diferite reacții ale propriilor caractere pe care nu le-au mai cunoscut pînă atunci.

Un joc de rol este o scurtă piesă de teatru pusă în act de către participanți. Scopul jocului de rol este acela de a pune participanții în situații de viață sau evenimente, care le sînt necunoscute. Jocurile de rol pot îmbunătăți înțelegerea unei situații și încurajează empatia cu cei care sînt implicați. Jocul de rol diferă de simulări, care presupun, de asemenea, scurte puneri în scenă, dar care au la bază un text scris și nu implică într-un asemenea grad improvizația. Valoarea jocurilor de rol constă în imitarea vieții reale. Ele pot ridica întrebări

la care nu este simplu de răspuns, cum ar fi cele legate de corectitudinea comportamentului unui angajat. Pentru a se ajunge la o mai bună înțelegere, o tehnică utilă este aceea de a cere elevilor să inverseze rolurile. Este binevenit să determini participanții să conștientizeze nevoia de a reanaliza constant și critic informațiile.

Simulările pot fi gândite ca jocuri de rol extinse care-i implică pe toți elevii. Acestea permit să experimenteze situații provocatoare, dar într-o atmosferă securizantă. Adesea, simulările presupun o oarecare implicare emoțională. În acest context, elevii învață nu doar cu mintea și cu brațele, ci și cu inima. Sintetizarea este foarte importantă după o simulare. Elevii trebuie să discute sentimentele și acțiunile lor, motivele pentru care au ales să acționeze în modul respectiv, orice nedreptate pe care au perceput-o și cât de acceptabilă au considerat că este orice hotărâre luată. Elevii trebuie sprijiniți să facă paralele între ceea ce au experimentat și situațiile actuale din societate.

Obiectivul exercițiilor de joc și simulărilor este de a-i lăsa pe elevi să descopere acțiunile eficiente pentru depășirea obstacolelor în activitățile de antreprenariat. Simularea este punerea în scenă a unei situații similare celor din viața reală. În cadrul simulărilor elevii iau parte la exerciții/jocuri de afaceri. Aceste simulări tip exercițiu/joc plasează fiecare jucător în competiție cu alte firme care vând produse similare pe aceeași piață sau în rolul de a conduce activitatea unei afaceri, fiind responsabil pentru deciziile referitoare la toate aspectele managementului de afaceri. Aceste decizii se pot referi la producția și marketingul produselor, finanțarea afacerii sau costul activităților de marketing și de producție etc. În vederea realizării în bune condiții a jocurilor/simulărilor, profesorii vor pune la dispoziția elevilor o serie de materiale, planșe, formulare etc.

Tehnici pentru dezvoltarea gândirii critice

Termenul de "gândire critică" este folosit în cercurile didactice de decenii și a ajuns să semnifice lucruri diferite pentru grupuri diferite. Pentru mulți profesori, gândirea critică înseamnă gândire de nivel superior, "superior" referindu-se de obicei la poziția superioară ocupată în taxonomia abilităților cognitive a lui Bloom. Pentru filosofi, gândirea critică semnifică de obicei deprinderile de gândire logică și argumentare, care-i ajută pe elevi să citească cu atenție textele, să analizeze și să argumenteze idei.

Pentru pedagogi, **critica în educație** se referă la imperativul creșterii sentimentului de participare a celui care învață la construirea propriului său destin. A gândi critic înseamnă "a prelua idei, a le examina implicațiile, a le supune unui scepticism constructiv, a le pune în balanță cu alte puncte de vedere opuse, a construi sisteme de argumente, care să le sprijine și să le dea consistență și a lua o poziție pe baza acestor structuri".

Gândirea critică este un proces complex de integrare creativă a ideilor și resurselor, de reconceptualizare și de reîncadrare a conceptelor și informațiilor. A gândi critic înseamnă a fi curios, a pune întrebări, a căuta răspunsuri, a căuta cauze și implicații, a găsi alternative la atitudini deja fixate, a adopta o poziție pe baza unei întemeieri argumentate și a analiza logic argumentele celorlalți.

Gândirea critică este și un proces activ care îl face pe elev să dețină controlul asupra informației, interogând-o, reconfigurând-o, adaptând-o sau respingând-o. Este evident că o asemenea capacitate nu se dezvoltă de la sine, ci ea trebuie exersată și încurajată într-un mediu de învățare propice.

Cadrul de predare-învățare ERRE (Evocare, Realizarea sensului, Reflecție, Extindere) exprimă în fapt o concepție despre instruire, care îi oferă profesorului un mecanism de organizare a activității instructive și prilejul aplicării a numeroase strategii/metode de predare.

Proiectarea unei lecții pe cadrul ERRE este prezentată în tabelul de mai jos

Cadrul învățării	Aspecte cognitive și metacognitive	Întrebarea fundamentală pentru profesor
Evocarea	Amintirea cunoștințelor anterioare Compararea cunoștințelor proprii cu cele ale colegilor Reorganizarea cunoștințelor anterioare într-o schemă nouă	Cum îi voi face pe elevi să formuleze întrebări și să stabilească scopuri pentru învățare?
Realizarea sensului	Contactul cu noile informații și experiențe Înțelegerea informațiilor Monitorizarea propriei înțelegeri	Cum va fi explorat de elevi conținutul predat pentru a fi înțeles cât mai adecvat?
Reflecție	Reformularea cunoștințelor Exprimarea noilor cunoștințe cu propriile cuvinte	Ce concluzii pot fi trase din această lecție? Spre ce alte cunoștințe conduce această lecție?
Extindere	Definitivarea ciclului de cunoștințe, capacitatea de aplicare în condiții noi, aplicații practice	În ce măsură elevii sînt gata pentru aplicarea cu succes a competențelor formate?

Sursa: www.didactic.ro (<http://www.didactic.ro/materiale/cadrul-erre>)

Acestea pot fi folosite în diferite etape ale cadrului pentru realizarea unor finalități și pentru a răspunde necesităților specifice materiei predate. Se cuvine a sublinia faptul că aceste metode, care folosesc lectura, scrierea și dezbaterile ca instrumente de dezvoltare a gândirii critice și de promovare a învățării sînt aplicabile la toate modulele.

Pentru o selectare rapidă a acestor tehnici, se poate utiliza clasificările realizate de Tatiana Cartaleanu în lucrarea „Dezvoltarea gândirii critice, a comunicării, colaborării și creativității la elevi” (www.prodidactica.md).

Metoda didactică de predare-învățare	Racordarea tehnicilor LSDGC la metodele didactice
<p>Expunerea</p> <p>comunicarea cunoștințelor prin intermediul limbajului oral / scris, îmbinat, după caz și posibilități, cu mijloace audio-vizuale, demonstrative, experimentale etc.</p>	<p>Colțuri</p> <p>Comerțul cu o problemă</p> <p>Discuția ghidată</p> <p>Acumularea / Graffiti</p> <p>Mozaic / Jig-saw / Carusel / Zigzag / Puzzle</p> <p>Pagina de jurnal</p> <p>Bliț</p> <p>Lasă-mi mie ultimul cuvânt!</p>
<p>Conversația</p> <p>vehicularea cunoștințelor prin intermediul dialogului, discuțiilor, dezbaterilor.</p>	<p>Pînza discuției</p> <p>Întrebări multicolore</p> <p>Interogarea multiprocesuală</p> <p>Interviul în trei trepte</p> <p>Acvariul</p> <p>Lectura ghidată</p> <p>În fotoliul autorului</p> <p>Interviul în perechi</p> <p>Interviul Focus-grup</p> <p>Chestionarul lui Cicero</p> <p>Grila lui Quintilian</p> <p>Panelul</p> <p>R. A. I.</p> <p>Întrebări călătoare</p>
<p>Observația</p> <p>acțiune de cercetare directă a realității prin dirijarea învățării în secvențe didactice proiectate la nivelul interacțiunii dintre cunoașterea intuitivă și cunoașterea logică.</p>	<p>Diagrama Venn</p> <p>Eu cercetez</p> <p>Procedeul cercetării reciproce</p> <p>Jurnalul reflexiv</p> <p>Citate</p> <p>Generalizarea categorială</p> <p>Intra-act</p> <p>Reacția cititorului</p> <p>Revizuirea circulară</p>
<p>Lucrul cu cartea</p> <p>învățarea printr-o tehnică intelectuală independentă, care rezidă în dobândirea cunoștințelor prin lectură.</p>	<p>Agenda cu notițe paralele / jurnalul dublu</p> <p>Agenda în trei părți / jurnalul triplu</p> <p>Ghidul pentru învățare</p> <p>Lectura intensivă</p> <p>Știu – vreau să știu – am învățat</p> <p>SINELG</p> <p>Revizuirea termenilor-cheie</p> <p>Predarea complementară</p> <p>Lectură în perechi. Rezumate în perechi</p> <p>Lectura împotriva</p>

<p>Exercițiul</p> <p>modalitate de efectuare repetată a acțiunilor de învățare teoretică și practică, în vederea fixării celor dobândite.</p>	<p>Asocieri libere Lanțuri asociative Cvintet / Cinquain Asocieri forțate Analiza trăsăturilor semantice Gîndește – discută în perechi – prezintă Eseul de 5 / 10 minute Scrierea liberă / freewriting Secvențe contradictorii</p>
<p>Demonstrația</p> <p>cunoașterea adevărului prin prezentarea, arătarea, observarea obiectelor, fenomenelor, proceselor studiate.</p>	<p>Consultații în grup Turul galeriei Clustering Argument în patru pași PRES Graficul T Linia valorii Maratonul de scriere Floarea de lotus / nufăr Explozia stelară</p>
<p>Euristica</p> <p>metodologie de învățare cucerită, în care cel instruit devine subiect al educației, dobîndind adevărurile prin eforturi proprii.</p>	<p>Argumente pe cartele Controversa academică Controversa constructivă Cercetarea împărtășită Pixuri în pahar Găsiți cuvîntul-țintă Dezbateri Unul circulă, ceilalți stau Unul stă, ceilalți circulă În căutarea autorului Circuite integrate Graficul M Presupunerea prin termeni Mîna oarbă „De ce?”</p>

Studii și cercetare în instruirea directă

Instruirea directă și expunerea conținuturilor noi sînt niște metode de predare-învățare centrată pe cadrul didactic, bazată pe explicarea, în mod logic, rațional a unor probleme specifice conținuturilor de studiu ale disciplinei și implică stabilirea de relații între cunoștințele noi și cele pe care subiecții le-au dobîndit anterior și utilizarea lor în situații noi. Sînt metode sistematice de prezentare a problemelor în pași mici, de alternare a explicațiilor cu exerciții în vederea formării și dezvoltării deprinderilor și aplicării cunoștințelor în situații noi.

Instruirea directă presupune: introducerea în problemele ce urmează a fi discutate pe parcursul activității; punerea unei probleme care reprezintă tema activității; prezentarea informațiilor și a materialelor noi. Pentru sporirea interactivității prezentărilor și instruirii directe pot fi folosite diverse tehnici și suporturi PPS. Prezen-

tarea poate fi interesantă în termeni de conținut, dar pentru a menține atenția participanților, pe parcursul unei ore, vor trebui să fie implicați elevii înșiși – punând întrebări sau provocând discuții. În acest caz, se trece de la un monolog al profesorului la un dialog activ cu elevii.

Un procedeu didactic cu multiple valențe formativ-spirituale și axiologice, utilizat în predarea Bazelor antreprenoriatului, îl reprezintă **analiza textului economic**. La introducerea unui nou subiect elevii pot primi mesaje / texte ce privesc subiectul nou sau necunoscut. În acest scop, se pot folosi fie textele din manuale, fie texte selectate din creația unor renumiți economiști sau din lucrările de referință ale unor antreprenori de prestigiu (și chiar beletristice).

Utilizarea textului economic în procesul de predare – învățare îi formează pe elevi să deprindă arta lecturii active, inteligente și pătrunzătoare a ideilor cuprinse în text, înlocuind astfel citirea docilă și exclusiv receptivă, de memorizare. A-l învăța pe elev să citească și să valorifice ideile forță dintr-un text economic presupune inițierea și exersarea sa permanentă în eliberarea de dificultățile textului respectiv, în analiza critică și interpretarea celor citite, precum și în problematizarea ideilor desprinse.

Elevul trebuie să analizeze logic, să caracterizeze și să coreleze ideile cuprinse în text, să-și formeze puncte de vedere și opinii pe care să le confrunte cu cele ale colegilor sau ale profesorului. Înainte ca textul să fie dat spre studiu și analiză în clasă sau ca temă pentru acasă, profesorul trebuie să ofere elevilor unele informații și precizări în legătură cu autorul, lucrarea și conținutul unor termeni cuprinși în textul respectiv.

După citirea textului, elevii vor scrie întrebări despre ceea ce ei nu înțeleg, ceea ce le-ar mai plăcea sau trebuie să știe, apoi grupul discută, se formulează întrebări și se încearcă să se găsească răspunsuri comune. De asemenea se poate diviza subiectul în părți (puzzle). Va fi împărțit în multe părți și apoi scris pe mai multe carduri. Elevii sînt împărțiți în grupuri mai mici, apoi vor avea drept sarcină unificarea textului, folosind cardurile și analizînd ordinea logică a lor. În final, vor prezenta și justifica alegerea lor într-o discuție în grup.

O altă formă de lucru pot fi și **cardurile cu întrebări / cardurile cu răspunsuri**. Se poate crea un set de carduri cu întrebări și un alt set de carduri cu răspunsuri corecte. Se amestecă cardurile în mod aleatoriu pentru elevi, aceștia lucrînd apoi în grupuri pentru a găsi potrivirile dintre întrebări și răspunsuri.

Prelegerea intensificată - formatul prelegerii intensificate îi ajută pe elevi să pătrundă în orizontul temei abordate, să reflecteze la aceasta și să o interpreteze obiectiv și atenuează dezavantajele prelegerii tradiționale, ajutîndu-i pe elevi să se implice în înțelegerea temei prin activități de interogare, interpretare sau de reflecție.

Prelegerea intensificată presupune parcurgerea mai multor etape ale cadrului ERRE:

Etapa de evocare - La începutul orei profesorul cere elevilor să desfășoare o anumită activitate, cu menirea de a-i determina să se concentreze la ceea ce va urma, de a-i invita să-și reamintească anumite cunoștințe în legătură cu un anumit subiect. Profesorul solicită elevilor realizarea unor sarcini de tipul: întocmirea unor liste de idei, cunoștințe pe care ei le dețin în legătură cu tema ce urmează să fie dezvoltată, discuții în perechi sau grupuri mici pe marginea unei întrebări puse de profesor sau descoperirea unor posibile conexiuni între ideile sau conceptele prezentate în avans de către profesor. În funcție de timpul avut la dispoziție profesorul poate solicita cîtorva elevi ca în mod voluntar să împărtășească ideile lor, care pot fi scrise și pe tablă.

Etapa de realizare a sensului – prezentarea conținutului prelegerii, alternat cu momente de reflecție și de interogarea elevilor. Prezentarea unui conținut de idei durează 10-15 minute, după care se alocă timp elevilor pentru a-și compara ideile inițiale cu cele prezentate, să răspundă individual sau în perechi la o întrebare a profesorului, care este în legătură directă cu ceea ce tocmai s-a prezentat sau să anticipeze despre ce va fi vorba în următoarea parte a prelegerii etc. Această succesiune de momente se derulează pe tot parcursul prelegerii.

Etapa de reflecție - profesorul solicită rezolvarea unui exercițiu sau răspunsul la o întrebare care să-i ajute pe elevi să reflecteze asupra materialului prezentat în timpul prelegerii (individual/în diade/în grupuri mici); elaborarea unui eseu de cinci minute, în care să prezinte pe scurt o idee învățată în timpul prelegerii, să formuleze cel puțin o întrebare referitoare la materialul expus sau să realizeze un scurt comentariu cu privire la temă sau la activitate. Aceste eseuri sînt apoi colectate de către profesor, constituindu-se într-un feedback foarte important pentru acesta cu privire la felul în care elevii au receptat informația.

Alte metode de cercetare și studiu cunoscute pot fi **proiectul și studiul de caz**:

Proiectul - cercetare orientată spre un scop bine precizat, care este realizată prin îmbinarea cunoștințelor teoretice cu activitatea practică, finalizate cu un produs, sau serviciu

Studiul de caz - presupune confruntarea elevului cu o situație din viața reală („caz”) cu scopul de a observa, înțelege, interpreta sau chiar soluționa o situație. Un caz reflectă o situație tipică, reprezentativă și semnificativă pentru anumite stări de lucruri. Cerințele solicitate de la un studiu de caz: autenticitate, implică o situație-problemă, care cer un diagnostic sau o decizie; relevantă în raport cu obiectivele fixate; stimulatîv pentru elevi.

Exerciții și probleme

Exercițiile reprezintă executarea repetată, conștientă și sistematică a unor acțiuni, operații sau procedee în scopul formării deprinderilor practice și intelectuale sau a îmbunătățirii unei performanțe. Exercițiile pot fi de diferite tipuri: introductive, curente, de consolidare, de verificare, individuale, de grup, dirijate/semi-dirijate /creative. Pot fi aplicate ca procedee în majoritatea metodelor practicate.

Problematizarea reprezintă oferirea unor situații-problemă, cu mai multe alternative de rezolvare, care generează elevilor îndoială, incertitudine, curiozitate și dorința de descoperire a soluțiilor. Problematizarea este considerată în didactica modernă una dintre cele mai valoroase metode deoarece orientează gîndirea elevilor spre rezolvarea independentă de probleme. Utilizînd metoda în discuție, profesorul pune elevul în situația de a căuta un răspuns pertinent, o soluție pentru problema cu care se confruntă.

Punctul de pornire îl constituie crearea situației – problemă, care desemnează o situație contradictorie pentru elev, deoarece se creează un conflict între experiența de cunoaștere a elevului și elementul de noutate cu care se confruntă acesta. Situația – problemă este necesar să prezinte următoarele caracteristici:

- să prezinte o **dificultate cognitivă** pentru elev, rezolvarea acesteia necesită un efort real de gîndire;
- să **trezească interesul elevului**, să-l surprindă, să-l uimească, provocîndu-l să acționeze (să caute, să depășească obstacolele, să alcătuiască, să facă legături cu ce cunoaște, să descopere, să decidă);
- să **orienteze activitatea elevului în direcția aflării soluției** de rezolvare. Rezolvarea nu este posibilă fără activarea cunoștințelor și experiențelor dobîndite anterior.

Formularea situației – problemă și activitatea exploratorie a elevului pentru a descoperi soluția presupune patru momente fundamentale:

- I. **Punerea problemei și perceperea ei de către elevi** inclusiv primii indici orientativi pentru rezolvare. Întîi, profesorul formulează situația-problemă, expune faptele, explică o serie de relații cauzale, apoi profesorul recepționează primele solicitări ale elevilor și dă informații suplimentare. Practic, profesorul dezvăluie doar germenii adevărurilor ce vor fi apoi descoperite de elevi prin efort propriu;
- II. **Studierea aprofundată și restructurarea datelor problemei.** În acest moment, problematizarea se apropie de cercetarea fundamentală și elevul lucrează independent: reactualizează cunoștințele, se documentează în domeniu, compară informațiile, se oprește la o serie de informații pe care le consideră necesare și relevante;

III. Căutarea soluțiilor posibile - la aceasta etapă elevii analizează atent și cu discernământ materialul factual și procedează la o sinteză, pentru a recupera esențialul, face conexiuni logice, analizând condițiile de producere, manifestare a fenomenului sau situației, formulează ipoteze privind soluționarea problemei și le verifică pe fiecare în parte;

IV. Obținerea rezultatului final și evaluarea acestuia: la acest moment, elevul compară rezultatele obținute prin rezolvarea fiecărei ipoteze. În final, elevul decide/alege soluția optimă, care se confruntă cu ideile prezentate de coleg/profesor.

Metodele din această categorie sînt mai eficiente deoarece au un caracter formativ pronunțat și anume:

- a) antrenează întreaga personalitate a elevului (intelectul, calitățile voliționale, afectivitatea), captînd atenția și mobilizînd efortul propriu;
- b) cultivă autonomia acțională și curajul în formarea unor proiecții proprii;
- c) formează un stil activ de muncă;
- d) asigură susținerea motivației învățării și sporește durabilitatea învățării;
- e) dă încredere în sine.

Experiența arată că problemele din viața curentă sau cu aplicație în activitățile profesionale trezesc rapid interesul elevilor. Strategia problematizării nu are, însă, aplicabilitate universală. Există conținuturi care nu se pretează la o astfel de abordare, după cum există și situații cînd elevii nu dispun de cunoștințele și abilitățile necesare.

Racordarea metodelor la componentele demersului didactic are loc în dependență de:

Conținut,

Finalitate,

Obiectiv operațional,

Vîrsta și capacitatea elevilor și

Etapă lecției.

Tehnici recomandate pentru aplicare în cadrul E-Rs-R

Descrierea celor mai importante metode din această clasificare poate fi găsită în **Anexa 3**. În continuare vom prezenta diverse combinații de procedee în diferite metode, la anumite momente ale activităților didactice, propuse de Tatiana Cartaleanu². Aceste sugestii vă pot servi pentru proiectarea întregului demers didactic.

L – lectură, D – discuție, S – scriere

Evocare	Realizarea sensului	Reflecție
Graffiti (S)	Comerțul cu o problemă (L+D)	Eseu de 10 minute (S)
Clustering / păienjeniș (S)	Interogarea încrucișată (L+D)	Argument în patru pași (S)
Scrierea liberă (S)	Interviul în trei trepte (L+D)	Jurnalul reflexiv (S)
Cvintet / cinquain (S)	Intra - act (L+D)	Linia valorii (D)
Asocieri libere (S)	Lectura ghidată (L)	Graficul T (D+S)
Asocieri forțate (S)	În căutarea autorului (L+S+D)	Turul galeriei (D)
Lanțuri asociative (S)	Cercetarea împărțită (L+S)	Graficul T (D+S)
Diagrama Venn (S+D)	LP/RP (L+D+S)	Unul stă, ceilalți circulă (D)
Brainstorming (D+S)	Clubul (S)	Prezentare de grup (D)
Acumulare (D+S)	Interogarea multiprocesuală (L)	GPP (S+D)
Tabelul trăsăturilor semantice (S)	Revizuirea termenilor-cheie (L+D)	Cvintet / cinquain (S)
Eseul de 5 minute (S)	FRISCO (D+S)	Floarea de nufăr (S)
Bliț (S)	Lectura intensivă (L+D)	6 De ce? (S)
Reacția cititorului (S)	Agenda cu notițe paralele (S)	Pixuri în pahar (D)
Agenda cu notițe paralele (acasă) (L+S)	I. Lasă-mi mie ultimul cuvânt! (S)	II. Lasă-mi mie ultimul cuvânt (L)
Argumente pe cartele (S)	Controversa academică (D)	Eseu argumentativ (S)
Găsește cuvântul-tintă (D)	6 pălării (D+S)	Proiect de grup (D)
Ghicește obiectul (D)	Maratonul de scriere (S)	Revizuirea circulară (L)
GPP: Gîndește – discută în perechi – prezintă (S+D)	Mozaic / Zigzag / Jigsaw / Puzzle / Carusel (L+D)	R.A.I. (D)
Linia valorii (D)	Mîna oarbă (L+D)	Generalizarea categorială (S)
Pagina de jurnal (S)	Lectura împotriva (L+D)	Masa rotundă (S)
Predicțiunile în perechi (S+D)	Presupunerea prin termeni (L+D+S)	Pînza discuției (D)
Linia valorii (D)	Controversa constructivă (D)	Graficul M + eseu (S)
Secvențe contradictorii (D)	SINELG (L)	Tabelul SINELG (S+D)
SINELG (L)	Predarea complementară (L)	Clustering (S+D)
ȘTIU (S)	VREAU SĂ ȘTIU (D)	AM ÎNVĂȚAT (L)
Brainwriting (D+S)	Consultații în grup (PP) (D)	Eseu argumentativ (S)
Citate (L)	Discuție ghidată (D)	Scheletul de pește (S)
Graficul conceptual (D+S)	Eu cercetez (S)	Cercul (D)
Explozia stelară (S)	6 De ce? (S)	Dezbatere (D)

² T. Cartaleanu: *Dezvoltarea gândirii critice, a comunicării, colaborării și creativității la elevi*, www.prodidactica.md

Capitolul 4. Sugestii pentru o evaluare autentică în cadrul disciplinei

Repere conceptuale ale evaluării didactice

Focalizată pe modulele curriculare, evaluarea trebuie să asigure evidențierea progresului înregistrat de elev în raport cu sine însuși, pe drumul atingerii competențelor prevăzute în curriculum. Este important să fie evaluată nu numai cantitatea de informație de care dispune elevul, dar, mai ales, ceea ce poate el să facă utilizând ceea ce știe sau ceea ce intuiește.

Evaluarea competențelor curriculare are drept scop principal aprecierea a ceea ce a realizat elevul și nu ceea ce nu a realizat, urmărește progresul personal cu referire la integrarea școlară și socială, atitudinile față de comunitate și față de propria persoană, interesele privind evoluția personală în diferite activități și obținerea succesului în propria activitate.

Evaluarea competențelor oferă garanția că o persoană a demonstrat ca are cunoștințe profunde, abilități necesare efectuării activităților descrise în finalitățile pe baza cărora a fost evaluată și atitudine pozitivă față de activitate. Evaluarea include cicluri succesive de acțiuni complexe de constatare și de apreciere a rezultatelor, de diagnosticare sau de analiză, de depistare a cauzelor, care au condus la rezultatele respective, precum și de pronosticare – de prevedere a desfășurării ulterioare a procesului. Toate cele expuse mai sus sînt prezentate în tabelul de mai jos:

TIPOLOGIA EVALUĂRII		
<i>Evaluare inițială</i>	<i>Evaluare curentă formativă</i>	<i>Evaluare sumativă</i>
operații de măsurare, apreciere, decizie la începutul unui ciclu școlar/an/semestru	angajează efectiv operațiile de măsurare, apreciere, decizie pe tot parcursul activității de instruire	operații de măsurare, apreciere, decizie, în timpul sau la sfîrșitul unui modul
Scop: măsurarea și aprecierea nivelului inițial	Scop: feedback formativ cu măsuri ameliorative la caz și oportunitate pedagogică	Scop: determinarea nivelului de stăpînire a materiei după parcurgerea unor secvențe de instruire
Funcția: evaluare didactică predictiv	Funcția: evaluare prioritar formativă	Funcția: prioritar cumulativă

În contextul conceperii evaluării la Bazele antreprenoriatului, cîteva aspecte legate de esența tipurilor și formelor de evaluare pot fi luate în considerație:

- **modificarea raportului dintre evaluarea sumativă**, care inventariază, selectează și ierarhizează prin notă și evaluarea formativă, ce are drept scop valorificarea potențialului de care dispun elevii și conduce la perfecționarea continuă a stilului și a metodelor proprii de învățare;
- **realizarea unui echilibru dinamic între evaluarea scrisă și evaluarea orală:** aceasta din urmă, deși presupune un volum mare de timp pentru aprecierea tuturor elevilor și blocaje datorate emoției sau timidității, prezintă avantaje deosebite, ca: realizarea interacțiunii elev-profesor, demonstrarea comportamentului comunicativ și de inter-relaționare a elevului.
- **folosirea cu mai mare frecvență a metodelor de autoevaluare și evaluare complementară** în grupuri mici.

Astfel evaluarea competențelor specifice disciplinei Bazele antreprenoriatului, ca formulă modernă, implică nu atît cunoștințele stricte și clare ale domeniului socio-economic, cît:

- *abilitatea de a rezolva o problemă de afaceri într-un context dat;*
- *capacitatea de a asocia un set de probleme identificate, cu un program de aplicare determinat;*
- *competența elevului de a mobiliza și a integra un set coerent de resurse în vederea rezolvării într-un anumit context a unei situații-problemă, care face parte din mediul de afaceri.*

Proiectarea evaluării

Proiectarea activității de evaluare se realizează concomitent cu proiectarea de mersului de predare/învățare și în deplină concordanță cu acesta. În raport cu momentele realizării evaluării, în proiectul didactic de lungă durată apar specificații: *evaluare inițială, formativă sau sumativă*. Pentru a proiecta o evaluare în care elevul trebuie să demonstreze o competență specifică, se poate recurge la *aplicarea cunoștințelor achiziționate în cadrul disciplinei în viața cotidiană, utilizarea deprinderilor specifice în situații noi, neprevăzute, analiza diferitor opțiuni și luarea de decizii în diferite situații-problemă, realizare prin colaborare cu colegii a unor proiecte de grup, adaptarea cunoștințelor și abilităților formate la mediul de muncă specific profesiei etc.*

Pentru ca orice tentativă de evaluare să se încununneze cu succes, trebuie de elaborat/selectat un instrument de evaluare eficient. Cîteva întrebări utile în proiectarea instrumentelor de evaluare sînt următoarele:

- *Care sînt competențele curriculare, pe care trebuie să le dobîndească elevii?*
- *Care sînt performanțele minime, medii și superioare pe care le pot atinge elevii, pentru a demonstra că au atins aceste competențe?*
- *Care este specificul colectivului de elevi pentru care îmi propun evaluarea?*
- *Cînd și în ce scop evaluez?*
- *Pentru ce tipuri de evaluare optez?*
- *Cu ce instrumente voi realiza evaluarea?*
- *Cum voi proceda pentru ca fiecare elev să fie evaluat prin tipuri de probe cît mai variate, astfel încît evaluarea să fie cît mai obiectivă?*
- *Cum voi folosi datele oferite de instrumentele de evaluare administrate, pentru a elimina eventualele blocaje, constatate în formarea elevilor și pentru a asigura progresul școlar al fiecăruia dintre ei?*

O evaluare eficientă și realizată profesionist trebuie:

- *să stabilească dacă au fost atinse finalitățile sau obiectivele de evaluare;*
- *să ajute cadrele didactice în adaptarea propriului demers educațional;*
- *să orienteze elevii în luarea celor mai bune decizii privind propria experiență de învățare;*
- *să ajute profesorii să-și evalueze propriul stil de predare;*
- *să furnizeze un feedback util tuturor celor interesați.*

Relația metodă-instrument de evaluare poate fi analizată ca relație de strictă dependență, în sensul că abordarea metodologică pentru care se optează la momentul dat determină natura și conținutul instrumentului de evaluare, precum și contextul administrării acestuia.

Metoda de evaluare vizează întregul demers evaluativ, care debutează cu stabilirea obiectivelor de evaluare, fiind urmată de proiectarea instrumentelor de evaluare, administrarea acestora, scorarea și interpretarea rezultatelor. Această perspectivă plasează instrumentul de evaluare în imediata subordine a metodei, constituindu-se în partea integrantă a acesteia, ce concretizează opțiunea pentru un anumit tip de demers metodologic.

În contextul în care metoda de evaluare este privită ca agent determinant al măsurării și aprecierii în actul evaluativ, instrumentul de evaluare poate fi privit ca parte operațională în care se traduc sarcinile de lucru pentru elevi și care asigură concordanța între obiectivele de evaluare și metodologia de realizare a acestora.

Metode și instrumente de evaluare a rezultatelor școlare

Fiecare categorie de metode de evaluare prezintă atât avantaje, cât și limite, astfel încât nici una dintre ele nu trebuie utilizată exclusiv, deoarece, în acest caz, aprecierea rezultatelor obținute de elevi ar fi afectată. Utilizarea metodei de evaluare trebuie să fie bazată pe o serie de premise, cum ar fi:

- *metodele de evaluare sînt complementare, fără a se putea afirma că metodele tradiționale sînt „depășite”, iar cele alternative reprezintă unicul reper metodologic;*
- *ele trebuie utilizate în strînsă legătură cu obiectivele educaționale vizate și în acord cu tipul de rezultate ale învățării/natura achizițiilor ce se doresc a fi surprinse (cognitive, afective, psihomotorii);*
- *metodele de evaluare trebuie să ofere atât cadrului didactic, cât și elevilor informații relevante cu privire la nivelul de pregătire a elevilor, și impliciti*
- *la calitatea procesului de învățămînt.*

Descrierea detaliată a unor metode de evaluare poate fi găsită în **Anexa 4**. Pentru evaluarea competențelor propunem unul din instrumentele eficiente de evaluare - **Portofoliul activităților individuale**.

Portofoliul reprezintă atât o metodă complementară de evaluare, cât și un instrument complex de evaluare prin care profesorul urmărește progresul realizat de elev – în plan cognitiv, atitudinal și comportamental – la o anumită disciplină de-a lungul unui semestru sau an școlar. În cadrul proiectării unui portofoliu o importanță majoră are scopul pentru care acesta este proiectat. Alături de scop, în definirea unui portofoliu, sînt la fel de relevante contextul și modul de proiectare a portofoliului.

Scopul unui portofoliu este de a confirma faptul că ceea ce este urmărit prin competențele vizate prin studiul unei discipline reprezintă, în fapt, și ceea ce știu elevii sau sînt capabili să facă. Scopul portofoliului este stabilit și în funcție de destinația sau destinatarul său, avînd în vedere că pe baza lui se va emite o evaluare asupra elevului în cauză. Toate aceste variabile pot induce diferențe semnificative, care personalizează modul de concepere și realizare a portofoliului. Este important ca întregul conținut al portofoliului să fie raportat la anumite cerințe-standard clar formulate în momentul proiectării și cunoscute de către elevi înainte de realizarea efectivă a acestuia.

Procesul de studiu la Bazele antreprenoriatului va deveni unul foarte eficient, dacă va fi însoțit de **Portofoliul activităților individuale a elevului**. Se recomandă, ca de-a lungul cursului, elevii să mențină un portofoliu structurat în două secțiuni. În **partea I** elevii colectează și analizează informații, articole de ziare, știri din spațiul internet referitoare la activitatea antreprenorială. În **partea a II** elevii reflectează asupra învățării prin realizarea activităților practice și individuale propuse la fiecare modul/lecție.

Partea I – Știri din Afaceri/Business News

Scopul acestei secțiuni este ca elevii să devină mai conștienți de problemele actuale ale unei activități antreprenoriale și să dobîndească prin investigație personală cunoștințe suplimentare la diverse conținuturi și finalități curriculare. Se recomandă ca elevii să colecteze și să analizeze cel puțin 10 știri/informații pe parcursul anului. Articolele, informațiile trebuie să fie actualizate, recente, din ultimii doi ani. În plus, profesorii pot să recomande singuri anumite articole specifice pentru a fi incluse în portofoliu.

Articolele și Informațiile din portofoliu pot să includă următoarele:

1. O copie a articolului/informației
2. Sursa și data publicării
3. Analiza informației prezentate.

Exemplu de analiză: *Informația dată se referă la subiectul de studiu...; Ideile importante pentru mine sînt...; După ce am făcut cunoștință cu această informație am dedus următoarele concluzii...*

Partea a II-a – Activități individuale de învățare

Această secțiune a portofoliului ar trebui să reflecte o colecție de experiențe și activități pe care elevii le-au realizat în cadrul orelor de activitate individuală pe tot parcursul anului. Aceasta este o oportunitate pentru profesor de a personaliza procesul de studiu și de a colecta produsele activității individuale ale elevului, deoarece acestea reflectă interesele, abilitățile și experiențele specifice de învățare a fiecărui elev. Produsele, care vor fi prezentate în această secțiune pot fi foarte variate – rezolvări de probleme, analize, studii de caz, sarcini realizate pe teren/comunitate, interviuri, cercetări de piață ș.a.

La începutul cursului elevii trebuie să fie informați despre structura și criteriile de evaluare a portofoliului. Elevii urmează să prezinte portofoliul pentru revizuire și notare la intervale determinate de timp (de exemplu, la sfârșitul fiecărei luni sau la fiecare 6 săptămîni).

Portofoliul reprezintă „*cartea de vizită*” a elevului și permite formarea unei imagini globale asupra activității pe care a desfășurat-o într-un interval anumit de timp. Judecata de valoare pe care o formulează profesorul cu privire la calitatea activității elevului reflectă evoluția de ansamblu a acestuia. Portofoliul stimulează creativitatea, ingeniozitatea și implicarea personală a elevului în activitatea de învățare, dezvoltînd motivația și creativitatea acestuia și oferind astfel profesorului date esențiale despre personalitatea elevului în cadrul grupului.

Testul docimologic – instrument în evaluarea sumativă

Modalitatea de desfășurare a evaluării competențelor este o parte flexibilă a procesului educațional. Schimbările de paradigmă în evaluare au evidențiat realități pe care opinia pedagogică le-a asimilat, uneori însă fără să pătrundă și în esența procesului așa cum este în cazul testelor docimologice. O primă observație care se impune în prezentarea testului docimologic este aceea că ***nu toate probele scrise sînt sau trebuie să fie teste docimologice.***

Se recomandă utilizarea mai frecventă a testelor docimologice în cadrul evaluărilor sumative la finele fiecărui modul curricular. Tehnologia unei evaluări fondate pe test docimologic trebuie să respecte, integral sau parțial, următoarea schemă:

- *competență specifică – conținut curricular, care urmează să fie evaluat;*
- *obiectiv de evaluare – matrice de specificație;*
- *forma de evaluare – proba și sarcinile;*
- *barem analitic de apreciere – grilă de evaluare;*
- *mod de scorare – convertirea punctajului acumulat în notă.*

Elaborarea probei de evaluare

În elaborarea probelor de evaluare trebuie să avem în vedere: competențele specifice și finalitățile modulare ale disciplinei, conținuturile prevăzute în curriculumul respectiv, cerințele curriculare și particularitățile de vîrstă ale elevilor.

Etapele elaborării testului:

- a) stabilirea competenței specifice ce urmează a fi evaluată
- b) definirea obiectivelor de evaluare formulate în termeni de capacități și cu respectarea nivelurilor taxonomice de complexitate
- c) construirea itemilor în baza conținuturilor vizate de curriculum și organizarea testului
- d) elaborarea baremului analitic și a ponderii de punctaj
- e) administrarea testului
- g) elaborarea schemei de notare
- h) analiza și interpretarea datelor/ rezultatelor evaluării

În definirea obiectivelor de evaluare am ținut cont de cele trei întrebări: **CE? CUM? CÎT?** Am pornit de la finalitatea modulară curriculară și am formulat obiectivul de evaluare (operaționalizat) precizând:

- **comportamentul observabil**
- **condițiile de producere a comportamentului**
- **criteriul de reușită (calitativ sau cantitativ)**

Ex: Finalitatea modulară: **Determină forma relevantă de organizare juridică a unei afacerii**

O.E.1- să caracterizeze cel puțin două forme de organizare juridică a afacerii, prevăzute în legislație.

În ce privește nivelurile cognitive și validitatea de conținut, testul trebuie să acopere 80% din conținuturile studiate.

- la nivelul cognitiv de cunoaștere și înțelegere am urmărit
- rememorarea, recunoașterea elementelor specifice dintr-o arie de conținuturi
- transpunerea unui concept sau a unui mesaj în cuvinte diferite sau schimbarea dintr-un sistem simbolic în altul.

Aplicare

- utilizarea regulilor, principiilor, procedurilor, generalizărilor și algoritmilor studiate pentru rezolvarea situațiilor/problemelor.

Integrare/Rezolvare de probleme

- evaluarea abilităților de tip analiză, sinteză, exprimare de atitudine și argumentare.

Construirea itemilor în baza conținuturilor vizate de curriculum

În alegerea tipurilor de itemi și formularea lor am ținut cont de scopul propus de a realiza o evaluare cât mai obiectivă, dar și de tipul de comportament cognitiv solicitat. Putem folosi următoarele tipuri de itemi:

1. **Itemi obiectivi** (testează un număr mare de elemente într-un timp scurt, asigură obiectivitatea în notare).
2. **Itemi semiobiectivi** (testează o gamă largă de capacități intelectuale, sînt forme mai complexe, utilizează materiale auxiliare).
3. **Itemi cu răspuns deschis/subiectivi** (testează originalitatea, creativitatea, caracterul personal al răspunsului).

Itemii obiectivi	Itemii semiobiectivi	Itemii cu răspuns deschis/subiectivi
Itemii cu alegere duală	Itemii cu răspuns scurt/de completare	Itemii de tip rezolvare de probleme
Itemii cu alegere multiplă	Întrebări structurate	Itemii de tip eseu
Itemii de tip pereche		

Recomandările privind construirea itemilor pot fi găsite în **Anexa 5**.

Ponderea itemilor în test trebuie să fie echilibrată, itemii obiectivi nu pot depăși 30% din test. În ordonarea itemilor în test structurarea se face de la simplu la compus cu indicarea punctajului acordat.

Elaborarea baremului analitic și a ponderii de punctaj

Baremul de corectare include cinci coloane:

- Numărul itemului;
- Scorul maxim acordat pentru acest item;
- Variantele acceptabile de răspuns corect;
- Punctajul acordat pentru fiecare element al răspunsului corect;
- La observații sînt oferite explicații adăugătoare privind răspunsurile acceptabile ale elevilor.

La elaborarea baremului de corectare se va ține cont de următoarele:

- Să fie ușor de înțeles și de aplicat;
- Să specifice în mod clar care răspunsuri sînt acceptate și care nu sînt acceptate;
- Să nu permită aprecieri contradictorii ale aceluiași răspuns;
- Să nu fie discutabile din punct de vedere al adevărului științific variantele de răspuns;
- Să specifice numărul de puncte acordat pentru fiecare răspuns integral sau parțial;
- Să nu fie utilizate punctaje parțiale, cum ar fi, spre exemplu, jumătăți de punct;
- Se va acorda punctaj integral dacă elevul a dat un răspuns corect din punct de vedere științific, dar care nu a fost menționat în baremul de corectare.

Administrarea testului

Testele se elaborează în formă de tipar și se multiplică pe foi A4, se specifică datele personale ale elevului, data, disciplina, clasa. Testele se vor păstra tot anul de studii în portofoliul de evaluare a cadrului didactic cu tot referențialul de evaluare de rigoare și analiza rezultatelor.

Elaborarea schemei de notare

În elaborarea schemei de notare am ales ca model notarea analitică care presupune acordarea de puncte/ scoruri separate pentru fiecare dintre elemente importante ale răspunsului.

Se calculează numărul maxim posibil de puncte necesar pentru aprecierea probei. Pentru simplitate convenim să-l notăm cu N punctajul testului.

1. Nota 10 se acordă pentru acumularea a 96% - 100% din N .
2. Nota 9 se acordă pentru acumularea a 86% - 95% din N .
3. Nota 8 se acordă pentru acumularea a 76% - 85% din N .
4. Nota 7 se acordă pentru acumularea a 66% - 75% din N .
5. Nota 6 se acordă pentru acumularea a 51% - 65% din N .
6. Nota 5 se acordă pentru acumularea a 33% - 50% din N .
7. Nota 4 se acordă pentru acumularea a 25% - 32% din N .
8. Nota 3 se acordă pentru acumularea a 15% - 24% din N .
9. Nota 2 se acordă pentru acumularea a 2 puncte - 14% din N .

Sugestii pentru o evaluare finală autentică

Aprecierea răspunsurilor elevilor în evaluarea continuă în cadrul orelor se efectuează în sistemul de evaluare de 10 puncte, care se acordă în dependență de anumite criterii, care pot fi găsite în **Anexa 6**. Evaluarea finală este un moment responsabil și necesită o viziune complexă asupra procesului didactic desfășurat. Pentru ca profesorul să reușească să cumuleze întreaga experiență a elevului, vă propunem o grilă orientativă care poate fi aplicată la evaluarea finală la disciplina Bazele Antreprenoriatului (adaptată după L. Scîlîfos):

Nr.	Componente	Indicatori	Punctaj
1	Prezența la ore	100% 70% 50%	10 7 5
2	Implicare activă în cadrul orelor	- Pune întrebări și prezintă tema de acasă - Implică pe alții în discuție și realizează completări la răspunsurile colegilor - Realizează sarcini în grup	5 5 5 15
3	Elaborarea Planului de afaceri	- Elaborarea completă a planului conform structurii și criteriilor de evaluare specificate - Elaborarea parțială a planului de afaceri - Elaborarea sumară a planului de afaceri	30 15 10
5	Prezentarea Planului de afaceri	Respectă timpul oferit pentru prezentare Oferă feedback colegilor cu referință la cele prezentate Rezumatul este prezentat cu cuvinte proprii Rezumatul este citit Folosește materiale ilustrative (scheme, tabele, imagini etc.)	3 3 4 2 5 15
7	Lucrările de evaluare sumativă	Elaborarea calitativă a lucrărilor de evaluare	50 10 * 5
8	Prezentarea portofoliului activității individuale	Completat - 100% (sau media notelor de la evaluările pe parcurs) Completat - 70% Completat - 50%	30 20 10
Punctaj maxim			150

Baremul de apreciere

1) 50 – 74 de puncte – nota 5;
2) 75 – 99 de puncte – nota 6;
3) 100 – 114 de puncte – nota 7;
4) 115 – 129 de puncte – nota 8;
5) 130 – 144 de puncte – nota 9;
6) 145 – 150 de puncte – nota 10;

Profesorul poate crea propriul algoritm de apreciere sau specifica câte puncte obligatoriu trebuie acumulate la fiecare componentă de evaluare.

Modulul I : **Antreprenoriatul – o opțiune de carieră profesională**

Numărul de ore: în auditoriu - 14 ore, inclusiv 2 ore evaluare; activitate individuală / consultanță - 5 ore

Finalități modulare	Unitatea de învățare și conținuturile tematice vizate	Număr de ore	Săptămâna / Data	Activități de învățare	Lucrările practice pentru activitatea individuală
Identifică oportunitățile existente pentru dezvoltarea personală și profesională	Unitatea de învățare: Ce înseamnă a fi antreprenor în Republica Moldova Este oare antreprenoriatul o opțiune reală de carieră? <ul style="list-style-type: none">• Oportunități în carieră – Ce pot? Ce vreau? Ce trebuie să fac?• A fi sau a nu fi antreprenor: despre antreprenoriat și antreprenori și cum trebuie să fie un antreprenor de succes• Imaginea profesională a unui antreprenor• Rolul antreprenoriatului și al antreprenorilor în societate• Etica profesională	6 ore			Proiect de grup: Alcătuirea portretului unui antreprenor de succes Testarea propriilor capacități antreprenoriale
Determină caracteristicile, riscurile și beneficiile antreprenoriatului ca oportunitate în carieră Argumentează propria idee de afaceri	Primii pași spre o afacere reușită <ul style="list-style-type: none">• Motive importante pentru lansarea unei afaceri• Lansarea unei afaceri proprii și criteriile de evaluare a viabilității acestora• Creativitatea în identificarea oportunităților de afaceri• Bariere și riscuri la inițierea unei afaceri și modalități de depășire a acestora	2 ore		Definirea conceptului în baza unui organizator grafic Exerciții de analiză în bază de „Grafic T” Proiect de grup “Portretul antreprenorului de succes” Identificarea principiilor de conduită în baza unui Studiu de caz, Teste Dezbateri Interviu cu persoana resursă „Brainstorming” „Asocieri libere” „Cine, Ce, Unde, Cînd, De ce, Cum?” „Cadrulul Piață-Produs” Prezentări de proiecte individuale “Idei de afaceri pentru dezvoltarea societății durabile” Analize în baza grilelor de evaluare	Evaluarea propriei idei de afaceri în baza analizei SWOT Identificarea barierelor și riscurilor în inițierea unei afaceri și determinarea modalităților de depășire a acestora
Analizează oportunități de susținere a propriei afaceri din partea statului și a programelor de susținere a IMM-urilor	Antreprenoriatul în Republica Moldova și rolul acestuia în economia țării <ul style="list-style-type: none">• Întreprinderile mici și mijlocii (IMM) și rolul acestora în economia Republicii Moldova• Programe pentru susținerea IMM• Asociațiile de business - oportunități de colaborare, dezvoltare a activităților antreprenoriale	2 ore		Cercetarea presei Elaborarea comunicărilor despre bunele practici ale activității de antreprenoriat Elaborarea de prezentări Power Point despre programele de susținere a micilor afaceri în țară	

Finalități modulare	Unitatea de învățare și conținuturile tematice vizate	Număr de ore	Săptămâna / Data	Activități de învățare	Lucrările practice pentru activitatea individuală
Unitatea de învățare: Modalități de lansare a unei afaceri în baza cadrului legal din Republica Moldova		6 ore			
Stabilește o modalitate de lansare a unei afaceri în raport cu opțiunile personale	<p>Opțiuni de lansare a unei afaceri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modalități de inițiere a unei afaceri: prin lansare de la „zero”, prin cumpărarea unei afaceri existente, prin contractul de franchising (franciză) • Formele organizatorico-juridice ale unor activități antreprenoriale și particularitățile lor 	2 ore		<p>Analiza actelor legislative în baza unui ghid de studiu</p> <p>Simularea înregistrării afacerii</p> <p>Rezolvarea unui studiu de caz ce reflectă activitatea în baza patentei de întreprinzător</p>	Determinarea formei organizatorico-juridică pentru o idee de afaceri și argumentarea modalității de lansare a acesteia
Utilizează prevederile legislative referitoare la activitatea antreprenorială în rezolvarea situațiilor problemă	<p>Cadrul legal de activitate antreprenorială în Republica Moldova</p> <ul style="list-style-type: none"> • Actele normative de bază: Codul Civil, Codul Muncii, Codul Fiscal, Legea cu privire la antreprenariat și întreprinderi, Legea cu privire la IMM etc. • Înregistrarea de stat a unei afaceri: pachetul de acte necesare pentru înregistrarea unei afaceri 	2 ore		<p>Vizite la întreprinderile din comunitate</p> <p>Caracterizarea formelor organizatorico-juridice ale antreprenariatului în baza unui algoritm</p> <p>Lectură intensivă;</p> <p>Joc de rol</p>	Găsirea și identificarea actului legislativ sau normativ necesar; <p>Determinarea documentelor necesare pentru fiecare etapă a procesului de înregistrare a unei afaceri</p>
Utilizează prevederile legislative referitoare la activitatea antreprenorială în rezolvarea situațiilor problemă	<p>Impozitele plătite de către antreprenori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Impozite și taxe-noțiuni generale și caracteristici • Bazele impozitării unei activități antreprenoriale • Impozitul pe venit, contribuțiile de asigurare socială obligatorie, prima de asigurare medicală 	2 ore		<p>Analize de acte legislative</p> <p>Completarea graficului conceptual „Sistemul de impozitare a micilor afaceri”</p> <p>Joc de rol</p> <p>Formulare de argumente în 4 pași</p> <p>Dezbateri în baza tehnicii „Colțuri”</p>	Identificarea impozitelor și taxelor plătite de către un antreprenor, inclusiv a contribuțiilor de asigurare socială obligatorie
Evaluarea sumativă		2 ore		Test docimologic	

Modulul II : Elemente de management și gestionarea riscurilor

Numărul de ore: în auditoriu –16 ore, inclusiv 2 ore evaluare; activitate individuală - 6 ore

Finalități modulare	Unitatea de învățare și conținuturile tematice vizate	Număr de ore	Săptămâna / Data	Activități de învățare	Lucrările practice pentru activitatea individuală
Unitatea de învățare: Managementul afacerii		10 ore			
Argumentează importanța managementului în gestionarea unei afaceri	Aspecte generale privind gestionarea unei afaceri <ul style="list-style-type: none"> • Conceptul de management • Procesul de gestionare și planificarea a unei activități antreprenoriale 	2 ore		Studiu de caz "Management de succes" Metoda Frisco „Ce s-ar întâmpla dacă o firmă în activitatea sa ar neglija careva funcții ale managementului?” Mini-prelegeri Simulare în baza aplicării diverselor strategii de management;	
Identifică personalul necesar la etapa de inițiere a afacerii	Organizarea și coordonarea unei activități antreprenoriale <ul style="list-style-type: none"> • Organizarea timpului • Organizarea personalului și a condițiilor de muncă • Contractul individual de muncă • Comunicarea –un instrument eficient de gestionare a activității antreprenoriale 	4 ore		Joc de rol "Patron-Angajat" Elaborarea de contracte de muncă Simulări a diferitor situații de comunicare Pinza discuției "Există soluții pentru depășirea barierelor comunicaționale în activitatea de antreprenoriat?"	Identificarea numărului de personal necesar la etapa de inițiere a afacerii și formularea a 3-5 criterii de selectare a acestuia
Aplică metode de recrutare, selectare și motivare a personalului	Motivarea angajaților <ul style="list-style-type: none"> • Metode de motivare a personalului • Rolul salariului în sistemul motivațional • Forme de salarizare • Fondul de salarii 	4 ore		Tirgul tehnicilor de motivare a angajaților Diagrama Venn "Formele de salarizare: în acord/în regie" Problematizare Metoda GPP	Determinarea modalității de salarizare a personalului angajat în baza unui studiu de caz

Finalități modulare	Unitatea de învățare și conținuturile tematice vizate	Număr de ore	Săptămâna / Data	Activități de învățare	Lucrările practice pentru activitatea individuală
Unitatea de învățare: Gestionarea riscurilor și resurselor umane		4 ore			
Determină indicatorii de evaluare a muncii angajaților	Controlul afacerii <ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea calității • Evaluarea profesională a angajaților 	2 ore		Joc de rol „Ce, cum, cine?”; Studierea bunelor practici Prezentări Power Point, Discuție, Interviu în trei trepte	Identificarea indicatorilor de eficiență a muncii în baza unui studiu de caz privind (1. Productivitatea muncii; 2. Calitatea procesului de producție; 3. Eficiența utilizării resurselor) Stabilirea normelor de lucru la diferite lucrări.
Analizează riscurile unei afaceri și modalitățile de minimalizare a lor	Riscurile în activitatea de antreprenariat și gestionarea acestora <ul style="list-style-type: none"> • Tipuri de risc în activitatea de antreprenariat • Modalități de diminuare și gestionare a riscurilor 	2 ore		Arborele deciziilor Completarea Graficului T “Cauze și consecințe”, avantaje – dezavantaje, cauză-efect Proiecte de grup	Identificarea riscurilor specifice propriei idei de afaceri și a procedurii de minimalizare a acestora
	Evaluarea sumativă	2 ore		Test docimologic	

Modulul III : **Finanțarea și evidența activității antreprenoriale**

Numărul de ore: în auditoriu – 18 ore, inclusiv 2 ore evaluare; activitate individuală - 6 ore

Finalități modulare	Unitatea de învățare și conținuturile tematice vizate	Număr de ore	Săptămâna / Data	Activități de învățare	Lucrările practice pentru activitatea individuală
Unitatea de învățare: Finanțarea afacerii/afaceri în baza cadrului legal din Republica Moldova	Capitalul necesar pentru afacerea mea <ul style="list-style-type: none"> Mărirea mijloacelor bănești necesare inițierii afacerii Estimarea necesarului de capital financiar la inițierea propriei afaceri 	6 ore			
Estimează necesarul de capital în demararea unei afaceri		2 ore		Brainwriting Micro-prelegere Argumente în contradictoriu Probleme de calcul Argumente în contradictoriu Exerciții de identificare a problemelor în baza surselor scrise	Determinarea capitalului necesar pentru inițierea propriei afaceri
Identifică sursele de finanțare ale unei afaceri prin prisma indicatorilor financiar	Sursele de finanțare a afacerii <ul style="list-style-type: none"> Sursele proprii și cele împrumutate Avantajele și dezavantajele utilizării surselor împrumutate Creditul bancar - modalitățile de obținere și costurile acestuia Leasingul ca sursă alternativă de finanțare 	2 ore		Eu cercetez Vizita la banca din comunitate Grafic conceptual Micro-prelegere Grafic conceptual Exercițiu de finanțare a propriei afaceri Analiza datelor economice	Solicitarea de la 3 bănci comerciale sau instituții de microfinanțare a informațiilor despre creditarea micului business și prezentarea ofertei optime
Estimează eficiența financiară a unei afaceri	Eficiența economico-financiară a afacerii (opțional) <ul style="list-style-type: none"> Eficiența financiară a afacerii Perioada de recuperare a investițiilor inițiale Rentabilitatea afacerii Pragul de rentabilitate 	2 ore		Brainsketching Generalizarea categorială Studiu de caz Șase pălării gânditoare Simulările computerizate și jocurile de afaceri	Identificarea și prezentarea a cel puțin 3 criterii de măsurare a eficienței economico-financiare a afacerii Opțional: Calcularea pragului de rentabilitate în baza unui studiu de caz

Finalități modulare	Unitatea de învățare și conținuturile tematice vizate	Număr de ore	Săptămîna / Data	Activități de învățare	Lucrările practice pentru activitatea individuală
Unitatea de învățare: Evidența activității antreprenoriale		10 ore			
Operează cu noțiuni de evidență financiară a activității de antreprenoriat în diverse contexte	Noțiuni fundamentale de evidență contabilă <ul style="list-style-type: none"> • Importanța evidenței financiare a activității antreprenoriale • Sistemele de evidență contabilă pentru micul business 	2 ore		<i>Joc de rol</i> <i>Asocieri libere</i> <i>Mini-prelegeri</i> <i>Interpretarea schemelor</i>	
Interpretează datele înregistrate într-un bilanț contabil	Structura și elementele de bază ale unui bilanț contabil <ul style="list-style-type: none"> • Structura bilanțului contabil; Corelația dintre active și pasive • Active - mijloace necesare în desfășurarea afacerii • Pasivele - surse de finanțare a activelor • Reguli de bază în întocmirea bilanțului contabil 	4 ore		<i>Clustering</i> <i>Studiu de caz</i> <i>Micro-prelegere</i> <i>Analiza bilanțurilor contabile</i> <i>Activități de grup și individuale</i> <i>Turul Galeriei</i>	<i>Completarea în baza unui studiu de caz a bilanțului contabil simplificat pentru inițierea afacerii</i>
Realizează evidența financiară a afacerii	Conturi contabile <ul style="list-style-type: none"> • Contul contabil. Reguli de funcționare a conturilor contabile • Planul de conturi și corelarea cu bilanțul unei afaceri • Corespondența conturilor • Înregistrările cronologice în cont a tranzacțiilor economice 	2 ore		<i>Pagini de jurnal</i> <i>Studiu de caz la completarea bilanțului contabil</i>	<i>Înregistrarea cronologică a activităților economice cu respectarea formei grafice a contului, în baza unui studiu de caz</i>
Realizează evidența financiară a afacerii	Venituri și cheltuieli <ul style="list-style-type: none"> • Veniturile și evidența acestora • Cheltuielile și înregistrarea lor în raportul privind rezultatul financiar • Fluxul de numerar • Raportul privind rezultatele financiare ale unei activități antreprenoriale 	2 ore		<i>Asocieri libere</i> <i>Micro-prelegere</i> <i>Rezolvare de probleme</i> <i>Completarea rapoartelor financiare</i>	<i>Rezolvarea unui studiu de caz pentru determinarea:</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Veniturilor și cheltuielilor</i> • <i>Fluxului de numerar</i> • <i>Rezultatului financiar al afacerii</i>
	Evaluarea sumativă	2 ore		Test docimologic	

Modulul IV : Marketingul afacerii

Numărul de ore: în auditoriu – 18 ore inclusiv 2 ore evaluare; activitate individuală - 6 ore

Finalități modulare	Unitatea de învățare și conținuturile tematice vizate	Număr de ore	Săptămâna / Data	Activități de învățare	Lucrările practice pentru activitatea individuală
Unitatea de învățare: Marketingul în contextul pieței					
Utilizează conceptul de marketing în promovarea afacerii	<p>Noțiuni generale de marketing</p> <ul style="list-style-type: none"> • Funcțiile și principiile marketing-ului • Mixul de marketing: produs, preț, promovare, plasament. 	2 ore		<p>Prezentări la pin-board, flip-chart, tablă</p> <p>Harta de idei</p> <p>Predarea prin întrebări</p> <p>Prezentarea ilustrată</p>	
Realizează o cercetare de marketing pentru un produs/serviciu	<p>Cercetarea de piață</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metodele de cercetare utilizate în marketing • Etapele de realizare a cercetării de piață 	2 ore		<p>Diagrama Venn</p> <p>Bulgărele fierbinte</p> <p>Simularea unui studiu de piață</p> <p>Elaborarea de chestionare pentru cercetarea pieței</p>	Realizarea unei cercetări de piață pentru un produs sau serviciu
Realizează o cercetare de marketing pentru un produs/serviciu	<p>Piața și clienții</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piața și elementele ei: cererea, oferta și prețul unui produs/serviciu • Clienții și nevoile lor • Comportamentul consumatorilor 	2 ore		<p>Mini-prelegere</p> <p>Studii de caz</p> <p>Elaborarea de portofolii</p> <p>Brainwriting</p>	Elaborarea și aplicarea unui chestionar de studiere a necesităților consumatorului referitor la produsul/serviciul propus
Analizează concurenții	<p>Concurența și segmentarea pieței</p> <ul style="list-style-type: none"> • Concurența • Segmentarea pieței • Criteriile de segmentare a pieței 	2 ore		<p>Mini-prelegere</p> <p>Exerciții de calculare a pieței și cotei de piață</p> <p>Exerciții de segmentare a pieței în baza unui produs/serviciu</p>	Segmentarea pieței pentru produsul/serviciul propus

Finalități modulare	Unitatea de învățare și conținuturile tematice vizate	Număr de ore	Săptămâna / Data	Activități de învățare	Lucrările practice pentru activitatea individuală
Unitatea de învățare: Aspecte de marketing aferente produsului					
Evaluează produsul/ serviciul propus în conformitate cu cerințele existente pe piață	<p>Produsul: bunuri și servicii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Noțiunea de produs/serviciu; Criteriile de elaborare a unui produs sau serviciu nou • Calitatea produsului/serviciului • Ciclul de viață a unui produs/serviciu 	2 ore		<p><i>Diagrama Venn</i></p> <p><i>Bulgărele fierbinte</i></p> <p><i>Jocul puzzle</i></p> <p><i>Demonstrarea prin analogie</i></p>	
Stabilește prețul unui produs/serviciu	<p>Formarea prețului</p> <ul style="list-style-type: none"> • Noțiunea de preț • Principiul de stabilire a prețului • Analiza și stabilirea prețului 	2 ore		<p><i>Harta de idei</i></p> <p><i>Studii de caz</i></p> <p><i>Exerciții de stabilire a prețului.</i></p> <p><i>Exerciții privind politica de stabilire a prețului</i></p>	<i>Stabilirea prețurilor de realizare a produsului/a serviciului propus</i>
Elaborează strategia de promovare a unui produs/serviciu concret	<p>Promovarea, plasarea și distribuția</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metode și instrumente de promovare • Elaborarea strategiei de promovare • Importanța plasării și criteriile de selectare a acestora • Canale de distribuție 	4 ore		<p><i>Prezentări la pin-bord, flip-chart, tablă</i></p> <p><i>Proiecte de grup</i></p> <p><i>Determinarea strategiilor pentru promovarea unui produs</i></p> <p>Test docimologic</p>	<i>Elaborarea strategiei de promovare a unui produs/serviciu</i>
Evaluarea sumativă					
		2 ore			

Modulul V : Planificarea unei afaceri

Numărul de ore: în auditoriu – 24 ore, inclusiv 8 ore evaluare; activitate individuală - 7 ore

Finalități modulare	Unitatea de învățare și conținuturile tematice vizate	Număr de ore	Săptămâna / Data	Activități de învățare	Lucrările practice pentru activitatea individuală
Unitatea de învățare: Elaborarea planului de afaceri					
Determină importanța planificării activității de antreprenoriat	<p>Scopul planificării</p> <ul style="list-style-type: none"> • Importanța planificării unei afaceri • Elementele de bază și funcțiile unui plan de afaceri • Beneficiarii planului de afaceri • Informația necesară pentru planificarea unei afaceri; 	2 ore		<p>Mini-prelegere</p> <p>Studii de caz</p> <p>Discuții în panel</p> <p>Întâlniri cu persoane resursă</p>	
Identifică structura propriului plan de afaceri	<p>Structura planului de afaceri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foaia de titlu, rezumatul și destinatarul planului de afaceri • Scopul și obiectivele afacerii • Analiza SWOT • Produsul sau serviciul - aspecte descriptive 	2 ore		<p>Prezentări de modele</p> <p>Discuții</p> <p>Analiza situațiilor</p> <p>Exerciții practice</p> <p>Completarea graficului SWOT</p>	
Elaborează propriul plan de afaceri	<p>Planul de marketing</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piața și consumatorii • Conurenții • Distribuția și plasamentul afacerii • Prețul • Promovarea produsului/ serviciului 	2 ore		<p>Discuții</p> <p>Analiza situațiilor</p> <p>Exerciții practice</p> <p>Elaborarea părților componente a unui plan de afaceri</p>	

Finalități modulare	Unitatea de învățare și conținuturile tematice vizate	Număr de ore	Săptămîna / Data	Activități de învățare	Lucrările practice pentru activitatea individuală
Elaborează propriul plan de afaceri	Planul operațional <ul style="list-style-type: none"> • Descrierea procesului tehnologic • Schema fizică • Necesarul de spațiu, echipament, consumabile și costurile acestora • Selectarea furnizorilor 	2 ore		<i>Lectură intensivă</i> <i>Proiecte de grup</i> <i>Prezentări de modele</i> <i>Elaborarea părților componente a unui plan de afaceri</i>	
Elaborează propriul plan de afaceri	Necesarul de resurse umane <ul style="list-style-type: none"> • Structura organizatorică • Necesarul de personal • Remunerarea personalului/salariaților 	2 ore		<i>Miniprelegere</i> <i>Exerciții de simulare</i> <i>Laboratoare de scriere</i> <i>Argumente în algoritmul PRES</i> <i>Elaborarea părților componente a unui plan de afaceri</i>	
Elaborează propriul plan de afaceri	Planul de finanțare <ul style="list-style-type: none"> • Sursele financiare necesare pentru lansarea afacerii proprii • Fluxul de numerar • Bugetul de venituri și cheltuieli pentru primul an de activitate • Bilanțul contabil pentru inițierea unei afaceri 	4 ore		<i>Predare complementară;</i> <i>Studii de caz</i> <i>Proiecte de grup</i> <i>Elaborarea părților componente ale unui plan de afaceri</i>	
	Evaluarea sumativă	2 ore		Test docimologic	
Prezintă public planul de afaceri elaborat	Elaborarea prezentării planului de afaceri <ul style="list-style-type: none"> • Sugestii - definitivarea și prezentarea planului de afaceri • Prezentare în 6 pași: Scopul, Obiectivele, Descrierea produsului/serviciului, Analiza SWOT, Resursele necesare: umane, materiale, financiare; Rezultatul așteptat • Criterii și indicatori de evaluare a prezentărilor 	2 ore		<i>Laboratoare de scriere</i> <i>Elaborarea părților componente ale unui plan de afaceri</i> <i>Elaborarea de prezentări a Planurilor de afaceri în format PPS</i>	
	EVALUARE FINALĂ Prezentarea planului de afaceri <ul style="list-style-type: none"> • Scopul, Obiectivele, Descrierea produsului/serviciului, Analiza SWOT, Resursele necesare: umane, materiale, financiare; Rezultatul așteptat 	6 ore		<i>Prezentări</i> <i>Discuții</i> <i>Dezbateri</i>	

Ce este un *obiectiv operațional*?

Noțiunea de „*obiectiv operațional*” se referă la o intenție pedagogică care specifică schimbarea dorită în comportamentul elevului pe parcursul unei activități didactice. Obiectivele operaționale ale unei lecții exprimă, într-o manieră lipsită de orice echivoc, ceea ce vor fi capabili să realizeze elevii la sfârșitul lecției respective, în plus față de ceea ce erau în stare să facă la începutul ei.

Obiectivele operaționale se structurează pe verticală conform unei taxonomii. În cazul Bazelor antreprenoriatului taxonomia cea mai frecvent utilizată la formularea obiectivelor operaționale este - taxonomia obiectivelor din domeniul cognitiv, prezentată în următoarea diagramă:

Taxonomia obiectivelor din domeniul cognitiv (B. Bloom)

Nivelul	Semnificația
CUNOAȘTERE	<i>asimilarea terminologiei, datelor factuale, definițiilor, teoriilor.</i>
ÎNȚELEGERE	<i>reformulare, înțelegere, rezumarea unei comunicări, interpretare.</i>
APLICARE	<i>utilizarea cunoștințelor pentru a rezolva situații noi.</i>
ANALIZĂ	<i>descompunerea unui material în părțile sale, relevarea relațiilor dintre acestea.</i>
SINTEZĂ	<i>producerea unei lucrări personale, elaborarea unui plan de acțiune.</i>
EVALUARE	<i>formularea judecăților de valoare în legătură cu o anumită problemă.</i>

Operaționalizarea obiectivelor

Operaționalizarea reprezintă transpunerea în termeni comportamentali, ușor observabili și măsurabili, a acțiunilor elevilor, pe care vor fi capabili să le realizeze ca rezultat al achizițiilor dobândite în cadrul activităților educative.

Operaționalizarea obiectivelor sau transpunerea lor în termeni comportamentali implică folosirea unor verbe de acțiune, care desemnează acțiuni, operații, acte ce pot fi observate și evaluate în mod riguros, obiectiv.

Exemplu: să analizeze, să argumenteze, să identifice, să enunțe, să rezolve, să relateze, să distingă, să completeze. În operaționalizarea obiectivelor nu se folosesc verbe vagi (**de ex.:** să știe, să afle, să cunoască, să perceapă, să înțeleagă, să posede, să sesizeze, să conștientizeze, să însușească etc.).

Verbe de acțiune din domeniul cognitiv

DOMENIUL COGNITIV	VERBE
CUNOAȘTERE	a defini, a recunoaște, a identifica, a enumera, a numi, a reproduce, a sublinia etc.
ÎNȚELEGERE	a transforma, a ilustra, a interpreta, a explica, a extinde, a extrapola, a determina, a generaliza, a parafraza, a rescrie etc.
APLICARE	a utiliza, a alege, a restructura, a schimba, a demonstra, a descoperi, a manipula, a modifica, a prezenta, a folosi etc.
ANALIZĂ	a analiza, a compara, a deduce, a detecta, a diferenția, a alege, a separa, a distinge etc.
SINTEZĂ	a relata, a produce, a proiecta, a planifica, a propune, a sintetiza, a combina, a compune, a imagina, a organiza etc.
EVALUARE	a judeca, a argumenta, a valida, a decide, a evalua, a contrasta, a standardiza, a aprecia, a justifica, a motiva etc.

Tehnicile (procedurile) de operaționalizare precizează ceea ce va face elevul, performanța de care va fi capabil după parcurgerea unei secvențe a procesului de predare-învățare.

Procedura de operaționalizare formulată de *Robert F. Mager* este practică și presupune trei etape:

Etapele algoritmului	Exemplu de obiectiv operațional
1. Precizarea comportamentului final, care se așteaptă de la elevi (prin verbe de acțiune)	<i>Elevii să calculeze</i>
2. Precizarea condițiilor în care elevii demonstrează că au dobândit performanța așteptată	<i>utilizând formula studiată</i>
3. Precizarea nivelului de reușită	<i>dobânda creditului</i>

Obiectivele trebuie să conțină un generic - *Elevul va fi capabil*, și 3 elemente constitutive:

- i) *Comportamentul* (--- *Ce face?*--- *Verb de acțiune*);
- ii) *Condițiile* (--- *În ce condiții?/Cum?* --- *Mijlocul/metoda utilizată*;și
- iii) *Criteriul de performanță* (--*Ce?/Cît?*--- *Dimensiunile rezultatului.*)

Exemplu: *Elevul va fi capabil să identifice exemple de tipuri de afaceri dintr-un text dat, utilizând definițiile.*

Elevul va fi capabil să formuleze soluții de reducere a riscurilor afacerii.

Cerințe în elaborarea obiectivelor operaționale:

- să se refere la activitatea de învățare a elevilor și nu la activitatea profesorului;
- să fie formulat în termeni expliți care să vizeze o singură operație sau acțiune;
- obiectivul să descrie comportamente observabile la elevi prin „verbe - acțiune”;
- sarcinile didactice să fie variate, depășind nivelul simplei reproduceri de informații;
- să se evite numărul exagerat de obiective operaționale pentru o lecție.

Partea generală a proiectului lecției trebuie să precizeze:

PROIECT DIDACTIC

Profesor

Grupa

Data

Disciplina:

Tipul lecției:

Unitatea de învățare:

Tema:

Finalități modulare:

Obiective operaționale:

Cognitive:

1. Să definească concepte referitoare la motivarea personalului în baza cunoștințelor acumulate;
2. Să explice principalele metode de motivare a personalului în baza unor exemple;

Formative:

3. Să identifice metoda optimă de remunerare a muncii pentru funcțiile concrete;
4. Să planifice fondul de salarizare pentru afacerile mici, valorificând conceptele studiate.

Atitudinale:

5. Să aprecieze rolul remunerării muncii în cadrul sistemului de motivare a personalului.

Tehnologie didactică:

Metode: Organizator grafic, Rezolvare de exerciții, Prezentări Power Point, Discuție, Problematizare, Mozaic, GPP.

Forme de organizare a activității: Frontal, Activitate de grup, Activitate în perechi, Activitate individuală.

Resurse didactice: Postere, marchere, proiector digital, ecran, pin-bord.

Partea analitică conține etapele desfășurării lecției, respectând un număr de indicatori. Raportarea la acești indicatori se va realiza în funcție de tipul în care se încadrează lecția. Este de preferat ca profesorul să prevadă unele alternative de acțiune și să reconsidere demersul anticipat atunci când apar situații neprevăzute.

Secvențele didactice	Obiective	Tehnologia realizării și conținuturi vizate	Resurse materiale (mat.didactic)	Resurse procedurale (timp, metode, forme de activitate, procedee, tehnici)	Conexiunea inversă (indicatori care confirmă că sarcina a fost realizată și finalitatea atinsă)
<i>Momentul organiza-toric</i>					
<i>Evocare</i>					
<i>Realizarea sensului</i>					
<i>Reflecție</i>					
<i>Extindere</i>					
<i>Tema pentru acasă</i>					
<i>Debriefare</i>					

Momentele lecției

Momentele lecției pot fi structurate atât după modelul clasic, în dependență de tipul lecției, cât și în conformitate cu Cadrul de învățare și gândire - Evocare/Realizarea Sensului/ Reflecție/Extindere. Propunerea lui R. Gagne și L. Briggs asupra funcțiilor momentelor lecției ordonate în conformitatea tipologiei presupune următoarele (*pe exemplul unui model clasic de lecție*):

Lecție mixtă:

Momentul organizatoric: organizarea clasei și captarea atenției elevului prin apelul la interesele sale.

Verificarea cunoștințelor: vizează stimularea reactualizării elementelor asimilate anterior prin actualizarea unor date relevante pentru contextul învățării, fapt ce va crea baza experiențială pentru asimilarea de cunoștințe, dezvoltarea de noi structuri cognitive, formarea de priceperi, deprinderi și în final competențele curricular. De asemenea se vor elimina erorile din ansamblul informațional al elevilor, acumulate în diverse contexte de învățare.

Comunicarea cunoștințelor noi: Presupune prezentarea elementelor specifice de conținut care trebuie selectate, adaptate în funcție de vârsta, experiența și nivelul de dezvoltare psihică a elevilor și prezentate să stimuleze învățarea.

Fixarea cunoștințelor noi: Se realizează prin dirijarea învățării, îndrumarea și antrenarea elevilor în activitățile de învățare prin care profesorul și-a propus atingerea performanțelor așteptate.

Formarea priceperilor și deprinderilor: Este momentul în care profesorul urmărește să fixeze și să consolideze cunoștințele predate, prin utilizarea acestora în contexte variate pentru intensificarea retenției.

Concluzii. Realizarea feedback-ului: În această etapă, elevii demonstrează că au atins performanțele vizate de profesor, iar după constatarea nivelului de performanță atins, profesorul le va transmite un răspuns privind nivelul stăpînirii comportamentelor vizate de finalități. De asemenea se desfășoară evaluarea performanței prin măsurarea și aprecierea, prin calificative sau note, a rezultatelor obținute de elevi.

Tema pentru acasă: Profesorul implementează aplicații variate în scopul realizării de transferuri cognitive în autentic.

Pentru o comoditate mai sporită și eficiență didactică, vă propunem să utilizați ca momente ale lecției **Cadrul de învățare și gândire - Evocare/Realizarea sensului/Reflecție/Extindere:**

I. Evocarea este prima etapă în procesul de formare a competențelor. În timpul evocării se realizează mai multe activități cognitive importante. În primul rând este creat un context, în care elevul își amintește ce știe despre un anumit subiect, începe să se gândească la subiectul pe care în curând îl va examina în detalii. Este important faptul că, prin această activitate inițială, elevul stabilește un punct de plecare bazat pe cunoștințele, experiența proprie de învățare, la care se pot adăuga altele noi.

Procesul de învățare este un proces de conectare a noului la ceea ce este deja cunoscut. Informațiile prezentate fără un context sau cele pe care elevii nu le pot corela cu altele deja cunoscute se uită foarte repede. Cei care învață își clădesc înțelegerea pe fundamentul oferit de cunoștințele și convingerile anterioare. Astfel, ajutându-i pe elevi să reconstruiască aceste cunoștințe și convingeri, se identifică neînțelegerile, confuziile și erorile de cunoaștere. Atunci când planificăm a forma competențe, gândim în primul rând la condițiile prealabile care vor asigura calitatea procesului. În acest context, evocarea, prin esența ei, oferă posibilitatea de a identifica condițiile prealabile și a construi ulterior în baza lor învățarea.

Un alt aspect important al evocării este de a-l implica activ pe cel care învață. Învățarea este un proces activ și nu unul pasiv. Deseori se întâmplă ca elevii să stea pasivi în clasă, ascultându-l pe profesorul care gândește în locul lor, în timp ce ei stau în bănci luând notițe sau visînd cu ochii deschiși. Elevii trebuie să-și exprime cunoștințele scriind și/sau vorbind. În felul acesta, cunoștințele fiecăruia sînt conștientizate și este exteriorizată "schema" preexistentă în legătură cu un anumit subiect sau idee. Construind această schemă în mod conștient, elevul poate să coreleze mai bine informațiile noi cu ceea ce știa deja, deoarece contextul necesar pentru înțelegere a devenit evident. Comunicînd, elevii se sprijină și se completează reciproc, conturînd experiențe comune.

Durabilitatea înțelegerii depinde de procesul de corelare a informațiilor noi cu schemele preexistente, de aceea un alt aspect al etapei de evocare este motivarea pentru explorarea subiectului și stabilirea scopului propriu în această investigație. Interesul și scopul sînt esențiale pentru menținerea implicării active a elevului în învățare. Cînd există un scop, procesul de învățare devine mai eficient. Există, însă, două tipuri de scopuri: cel impus de profesor și cel stabilit de elev. O învățare durabilă poate fi asigurată dacă elevul este conștient de scopul învățării. Fără un interes susținut, motivația pentru reconstruirea schemelor cognitive sau pentru introducerea de noi informații în aceste scheme este mult diminuată. Pornind de la premisa că una din condițiile formării competențelor este disponibilitatea, evocarea este resursa incontestabilă pentru crearea acestei condiții.

II. Realizarea sensului este a doua etapă a cadrului pentru gîndire, învățare și formare de competențe. La această fază cel care învață vine în contact cu noile informații sau idei. Un asemenea contact poate lua forma lecturii unui text, a vizionării unui film, a ascultării unui discurs sau a efectuării unui proiect. Aceasta este etapa în care profesorul are influență minimă asupra elevului, menținîndu-se implicarea lui activă în procesul de învățare.

Sarcina esențială a realizării sensului este, în primul rând, de a menține implicarea și interesul, stabilite în faza de evocare. Există diferite strategii de predare care pot fi folosite pentru a-i ajuta pe elevi să rămîna implicați. Un instrument util în acest sens sînt tehnicile de învățare, pentru că le permit elevilor să-și monitorizeze în mod activ înțelegerea. Etapa realizării sensului este esențială în procesul de învățare, deoarece aici elevii acoperă domenii noi de cunoaștere, aspect important în procesul de formare a competențelor.

O altă sarcină la realizarea sensului este de a susține eforturile elevilor în monitorizarea propriei înțelegeri. Cei care învață sau citează în mod eficient își monitorizează propria înțelegere cînd întîlnesc informații noi. În timpul lecturii, cititorii buni vor reveni asupra pasajelor pe care nu le înțeleg. Elevii care ascultă o prelegere pun întrebări sau notează ceea ce nu înțeleg, pentru a cere ulterior explicații, dar cei care învață în mod pasiv trec pur și simplu peste aceste goluri în înțelegere, fără a sesiza confuzia sau omisiunea.

În plus, cînd elevii își monitorizează propria înțelegere, ei completează cu noi informații schemele cognitive inițiale. Ei corelează în mod deliberat informația nouă cu ceea ce le este cunoscut. La nivelul realizării sensu-

lui se încurajează stabilirea de scopuri, analiza critică, analiza comparată și sinteza etc., lucruri foarte utile în etapa a doua de formare a competențelor.

III. Reflecția este a treia etapă a cadrului, ea fiind și etapa ulterioară în procesul de formare a competențelor. La această etapă elevii își consolidează cunoștințele noi și își restructurează activ schema cognitivă inițială, pentru a include în ea noi concepte. Pornind de la ideea că învățarea înseamnă schimbare care se manifestă sub forma unui alt mod de a înțelege, de a se comporta, a gândi, aceasta este etapa în care elevii însușesc cu adevărat cunoștințe și abilități noi. Această schimbare are loc doar atunci când cei care învață se implică activ în restructurarea tiparelor vechi, pentru a include în ele noul. Reflecția, ca etapă importantă în procesul de formare a competențelor, urmărește câteva lucruri esențiale:

- crearea condițiilor pentru ca elevii să exprime în propriile lor cuvinte ideile și informațiile atestate sau asimilate;
- generarea unui schimb sănătos de idei între elevi, prin care să-și dezvolte vocabularul și capacitatea de exprimare;
- crearea contextului pentru exteriorizarea atitudinilor în raport cu cele învățate.

Discutînd la etapa de reflecție, elevii se confruntă cu o varietate de modele de gândire. Este un moment al schimbării și reconceptualizării în procesul de învățare. În baza schemelor cognitive inițiale se constituie scheme noi, completate cu informațiile procesate în timpul învățării.

Toate acestea mobilizează sistemul de cunoștințe, abilități și atitudini pe care elevii le posedă la moment, aspecte foarte importante pentru formarea competențelor.

IV. Extinderea este etapa ce urmează după reflecție. Dacă la reflecție s-a conturat sistemul de cunoștințe, abilități și atitudini, pentru a definitiva ciclul firesc de formare a competenței, la această etapă este nevoie de a le aplica în diferite situații de integrare. Astfel, corelația dintre teorie și practică devine evidentă. Elevii realizează un transfer de cunoaștere. Pentru a realiza acest lucru, ei aplică cele însușite la ore în situații de integrare simulate.

Exemplu: *Imaginați-vă că..., studii de caz etc..*

O altă sarcină este de a implica elevii în rezolvarea sarcinilor în condiții de integrare autentice.

Tinem să menționăm că nu toate temele curriculare oferă posibilitatea de a utiliza situații autentice, dar acolo unde este posibil trebuie să le planificăm.

O **situație autentică** înseamnă o situație reală din viață, o problemă care necesită rezolvare și care stimulează mobilizarea resurselor interne și externe ale elevilor.

Astfel, ei își dezvoltă competențe, care devin pe parcurs modele comportamentale obișnuite, firești. Pentru o informare mai detaliată consultați Sclifos L., Goraș-Postică V. ș.a., **O competență-cheie: a învăța să înveți**. Ghid metodologic, Chișinău, C. E. PRO DIDACTICA, 2010

I. METODE SPECIFICE ETAPEI DE EVOCARE

Metoda "Carousel" (sau Metoda Graffiti)

Metoda presupune parcurgerea următoarelor etape:

1. Elevii sînt împărțiți în grupuri de cîte 3–4 persoane. Aceștia lucrează la o problemă, la o întrebare ce se poate materializa într-un poster. Posterul poate fi descriptiv sau utilizîndu-se un organizator grafic, tabel, colaj sau desen. Cînd vă hotărîți să organizați o lecție utilizînd modelul Graffiti, asigurați-vă că dispuneți de materialele necesare. Obligatoriu coala pe care se realizează posterul va avea formatul min A3;
2. Posterele se afișează pe pereții sălii de predare sau se transmit de la echipă la echipă, aceasta transformîndu-se, la modul figurat, într-o „galerie de artă”, muzeu etc.;
3. Fiecare echipă transmite propriul poster la semnalul profesorului în sensul acelor de ceasornic, parcurgînd toată „galeria” de postere, în calitate de vizitatori sau critici.
4. Rolul deplasării nu este numai acela de a urmări soluțiile propuse de colegi, ci și acela de a consemna completările, întrebările, observațiile lor vis-à-vis de acestea. Întotdeauna atrageți atenția elevilor asupra faptului că ei nu au voie să facă referiri jignitoare la adresa colegilor sau să interpreteze forma posterelor, ci exclusiv conținutul acestora. Nu se vor folosi observații de genul: „Ați scris frumos/urît!”, „Bravo!”, „Felicitări!” etc.;
5. După ce se încheie vizionarea tuturor posterelor, grupurilor le revin propriul produs și sînt puși în situația de reexaminare a posterului elaborat anterior prin prisma ideilor sugerate sau observațiilor colegilor. În această etapă, rolul profesorului este acela de a coordona desfășurarea discuțiilor și de a oferi informații suplimentare, acolo unde este nevoie.

Metoda Cluster

Este o strategie, care îi încurajează pe elevi să gîndească liber și deschis, ce poate fi folosită ca mijloc de a stimula gîndirea înainte de a studia mai temeinic un anumit subiect sau de a rezuma ceea ce s-a studiat, ca modalitate de a construi asociații noi sau de a reprezenta noi sensuri.

Este înainte de toate o strategie de găsire a căii de acces la propriile cunoștințe, înțelegeri sau convingeri legate de o anumită temă. Aceasta metodă, bazată pe activitatea de scriere poate fi folosită atît ca activitate individuală cît și de grup, atît în faza de evocare cît și în cea de reflecție.

Realizarea unui cluster presupune scrierea unui cuvînt sau a unei propoziții-nucleu în mijlocul unei pagini, identificarea și scrierea a cît mai multor cuvinte sau sintagme legate de tema respectivă și trasarea unor linii, săgeți între ideile care se leagă în vreun fel.

Există și cîteva reguli pe care elevii trebuie să le respecte atunci cînd elaborează un cluster, cum ar fi:

- să scrie tot ce le trece prin minte și să noteze ideile,
- să nu se oprească din scris pînă nu a trecut timpul alocat pentru ca ideile să iasă la suprafață și
- să lase să apară cît mai multe idei și conexiuni, fără a limita numărul lor.

Asocieri libere

Tehnica vizează lansarea asocierilor individuale în legătură cu o idee, un termen, un fenomen.

- I) Profesorul explică esența asocierii ca procedeu logic.
- II) Elevii notează, la cererea profesorului, primele asocieri pe care le fac cu termenul dat, sau cu îmbinarea de cuvinte.
- III) Numărul asocierilor cerute nu se limitează.
- IV) Se analizează asocierile și se realizează sarcina relevantă obiectivului urmărit.

Brainstorming (Asalt de idei/Marele Da)

Brainstorming-ul este o modalitate optimă de identificare a unor soluții, ce vizează o problemă pe marginea căreia majoritatea absolută a elevilor sînt în stare să-și exprime propria opinie. Metoda stimulează gîndirea critică și generează un număr considerabil de alternative. La etapa inițială pe tablă sau pe un poster va fi fixată esența problemei, care necesită soluții.

În timpul ședinței, elevii sînt rugați să se gîndească la cît mai multe idei și variante de soluții. Se insistă asupra recoltării unui număr cît mai mare de idei, încurajîndu-se exprimarea spontană a ideilor, fără cenzura polemicii, fără opinii critice. Formularea ideilor este însoțită de înregistrarea lor pe poster. Moderatorul trebuie să încurajeze auditoriul să continue lansarea de idei, prin reflectarea asupra ideilor deja lansate, pentru a îmbunătăți calitatea lor.

După sfîrșitul etapei de înregistrare a ideilor, urmează etapa evaluării pentru aprecierea și constituirea soluțiilor. În această etapă se reiau ideile, se selectează, se interpretează și se construiesc soluțiile sau se realizează sarcina pentru care a și fost realizată ședința de brainstorming.

Asocierea forțată a ideilor

Această tehnică presupune să găsim puncte comune, corespondențe și evocări pornind de la apropierea a două universuri total diferite. Acest lucru presupune căutarea unor analogii ascunse, apelul la devieri iraționale, formulări aparent naive care permit manifestarea unor idei noi și utile. Cuvîntul, imaginea sau reprezentarea simbolică, servind ca punct de plecare pentru reflecție, funcționează ca o "cheie" care deschide porțile imaginației noastre.

Tehnica inventarelor de atribute, pleacă de la premisa posibilității de a exploata sugestiile obținute în cadrul unui fel de transfer al atributelor (caracteristicilor) unuia sau ale mai multor obiecte, asupra obiectului temei de inovare. Elementul definitoriu vizează îndepărtarea inițială a persoanei inovative, cu un preț ce pare uneori absurd, de soluțiile cunoscute, ieșirea dintr-un fel de „cămașă de forță” pe care o pot constitui prejudecățile, rutina etc. Charles S. Whiting, a definit aceste metode ca fiind " un grup de tehnici pentru stimularea unor idei originale create pe baza unei relații impuse între două sau mai multe obiecte sau idei, considerate în mod normal disparate, reprezentînd punctul de pornire al unui proces de creare a ideilor". Sînt utilizate, în special, în re-proiectarea produselor și i-au forma a mai multor variante, cum ar fi: listarea, catalogul și concentrarea pe obiect.

Listarea - stabilirea unei liste de obiecte sau idei referitoare la subiectul interesat; - fiecare element al listei se compară cu celelalte, în grupe de 2-3, examinîndu-se astfel toate combinațiile posibile, cu scopul de a fi creat un element nou.

Catalogul - se aleg la întîmplare două sau mai multe obiecte din catalogul unei firme, între care se poate stabili o relație, care apoi este folosită pentru proiectarea unui nou obiect.

Concentrarea pe obiect - pentru un scop bine definit legat de un element/obiect fix se asociază un alt element-obiect/ arbitrar; - atenția se concentrează asupra celui alt element; - se obține o relație neașteptată, uneori curioasă, care poate conduce la idei noi și originale.

Metoda "Știu- Vreau să știu – Am învățat" (K-W-L)

Cercetările în domeniul metodei au arătat că învățarea este optimizată atunci cînd se bazează pe cunoaștere și experiența anterioară a elevilor care le permite acestora să cupleze ceea ce știu deja cu informații noi ce urmează a fi prezentate și însușite logic.

Prin metoda "**Știu/Vreau să știu/Am învățat**" se trece în revistă ceea ce elevii știu deja despre o anumită temă și apoi se formulează întrebări la care așteaptă găsirea răspunsurilor în lecție.

Etapele metodei:

1. Cereți, la început, elevilor să formeze grupuri de 4-6 membri și să facă o listă cu tot ceea ce știu despre tema abordată.
2. În timp ce elevii realizează lista, profesorul construiește pe tablă un tabel cu următoarele coloane: Știu/Vreau să știu/Am învățat – Ș/V/Î (K-W-L):

Ș-Ceea ce știm/credem că știm	VȘ – Ceea ce vrem să știm	Î – Ceea ce am Învățat

Cereți grupurilor să spună ce au scris și notați în coloana din stînga informațiile cu care clasa este de acord.

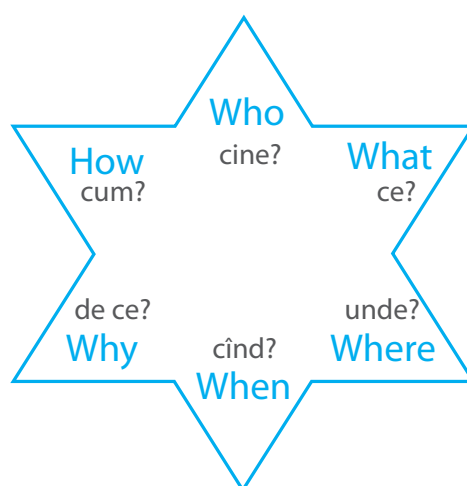
3. Folosind aceeași metodă elevii vor elabora o listă de întrebări: Elevii vor identifica întrebările pe care ei le au despre subiectul abordat, iar profesorul le va lista în a doua coloană a tabelului. Aceste întrebări vor evidenția nevoile de învățare ale elevilor în legătură cu tema abordată (ce vor să afle pentru că nu știu).
4. Elevii citesc textul propus de profesor: individual sau cu un coleg, sau profesorul îl citește elevilor. După lectura textului, reveniți asupra întrebărilor formulate în a doua coloană, constatați la care s-au găsit răspunsurile în text și treceți-le în coloana "Am învățat".
5. Elevii vor face comparație între ceea ce ei cunoșteau deja despre tema abordată, tipul și conținutul întrebărilor pe care le-au formulat și ceea ce ei au învățat prin lecturarea textelor: Elevii compară ceea ce cunoșteau înainte de lecturare (informațiile din prima coloană a tabelului). De asemenea, ei vor discuta care din întrebările lor au găsit răspuns prin informațiile furnizate de text și care dintre ele încă necesită un răspuns. Discutați cu elevii unde ar putea căuta respectivele informații. Unele dintre întrebările lor s-ar putea să rămână fără răspuns și s-ar putea să apară întrebări noi. În acest caz, întrebările pot fi folosite ca punct de plecare pentru investigațiile personale.
6. Informațiile cuprinse în coloana a treia, "Am învățat", pot fi organizate în diferite moduri (în unitate logică: cur-siv, inteligibil, unitar). Unele întrebări care au rămas fără răspuns pot constitui temă pentru studiu individual acasă.

Metoda Explozia stelară (Starbursting)

Este o metodă nouă de dezvoltare a creativității, similară brainstormingului. Scopul metodei este de a obține cât mai multe întrebări și astfel cât mai multe conexiuni între concep-te. Este o modalitate de stimulare a creativității individuale și de grup.

Organizată în grup, starbursting (eng. "star" = stea; "burst" = a exploda), facilitează participarea întregului colectiv, stimulează crearea de întrebări la întrebări, așa cum brainstormingul dezvoltă construcția de idei pe idei.

Modalitate de realizare: Se scrie problema a cărei soluție trebuie "descoperită" pe o foaie, apoi se înșiră cât mai multe întrebări care au legătură cu ea. Un bun punct de plecare îl constituie cele de tipul ce?, când?, cum?, de ce? – unele întrebări ducînd la altele din ce în ce mai complexe care necesită o concentrare tot mai mare. Elevii sînt grupați în subgrupe de cîte 5-6 membri.

Etapele sau pașii:

- Pasul nr. 1: Propunerea unei probleme.
- Pasul nr. 2: Colectivul se poate organiza în grupuri preferențiale.
- Pasul nr. 3: Grupurile lucrează pentru a elabora o listă cu cât mai multe întrebări și cât mai diverse.
- Pasul nr. 4: Comunicarea rezultatelor muncii de grup.
- Pasul nr. 5: Vizează evidențierea celor mai interesante întrebări și aprecierea muncii în echipă. Facultativ, se poate proceda și la elaborarea de răspunsuri la unele dintre întrebări.

Conversația euristică

Conversația euristică, adică metoda de discuție astfel concepută încît să conducă la „descoperirea” a ceva nou pentru elev (evriskein – a găsi, a descoperi). Profesorul se va îngriji să elaboreze algoritmul întrebărilor pentru eventuala discuție. Întrebările trebuie să fie astfel selectate, ca să evite răspunsurile de tipul „Da” sau „Nu”, să stimuleze o discuție bine direcționată dar multidimensională, în ceea ce privește diversitatea de opinii. Discuția propriu-zisă constă din serii de întrebări și răspunsuri, la finele cărora să rezulte o concluzie, adevărul sau noutatea pentru elevul antrenat în procesul învățării. Esențial este faptul, că profesorul orientează în permanență gîndirea elevului, prin felul și ordinea în care formulează întrebările, astfel ca „din aproape în aproape” să ajungă la noutatea propusă. Conversația euristică are și o formulă specifică de desfășurare. Adică, se poate vedea că întrebările și răspunsurile se încheagă în serii compacte, fiecare nouă întrebare avîndu-și germenele în răspunsul anterior, ceea ce se poate reda schematic astfel: $I1 - R1 - I2 - R2 - In - Rn$

Gîndește – Perechi – Prezintă (GPP)

Este o tehnică de participare la discuții și de formulare în pereche a unei păreri, a unei definiții, de realizare a unei sarcini. Metoda respectivă contribuie la organizarea unei reale participări a tuturor elevilor la activitatea preconizată.

Algoritmul utilizării GPP:

- ◆ Împărțiți elevii în perechi;
- ◆ Fiecare elev este rugat să reflecteze 3 – 5 minute asupra sarcinii și să-și formuleze în scris opinia;
- ◆ Timp de 3 – 5 minute partenerii își prezintă reciproc informația și discută opiniile, convenind asupra variantei optime;
- ◆ În final se prezintă opinia comună.

Sciere liberă/free writing

Este o tehnică de declanșare a creativității, de formare a abilității de ordonare gîndurilor și de orientare a imaginației.

Algoritmul utilizării:

- ◆ Selectăm un citat sau un enunț adecvat pentru declanșarea imaginației;
- ◆ Profesorul solicită ca elevii să scrie timp de 5 minute, fără a se opri, orice le vine în gînd privitor la subiectul respectiv, fără a urmări logica expunerii și corectitudinea de limbă, fără a discuta cu cineva pe parcurs;
- ◆ La expirarea timpului, solicităm lectura unor scrieri libere în fața clasei sau în perechi.

II. METODE SPECIFICE ETAPEI REALIZAREA SENSULUI

Metoda Frisco

Metoda are la bază interpretarea din partea participanților a unui rol specific, care să acopere o anumită dimensiune a personalității, abordând o problemă din mai multe perspective.

Modalitate de realizare: Scopul acestei metode este de a identifica problemele complexe și dificile și de a le rezolva pe căi simple și eficiente. Ea are la bază brainstormingul regizat și solicită din partea participanților capacități empatice, spirit critic, punând accentul pe stimularea gândirii, a imaginației și a creativității.

Membrii grupului vor trebui să joace, fiecare, pe rând, rolul conservatorului, rolul exuberantului, rolul pesimistului și rolul optimistului.

Etape:

Pasul nr. 1: Etapa punerii problemei - profesorul sau elevii sesizează o situație/problemă și o propun spre analiză.

Pasul nr. 2: Etapa organizării colectivului - se stabilesc rolurile: conservatorul, exuberantul, pesimistul, optimistul și cine le joacă. Rolurile pot fi abordate individual sau, în cazul colectivelor numeroase, același rol poate fi jucat de mai mulți participanți concomitent, aceștia formând o echipă.

Pasul nr. 3: Etapa dezbaterii colective - fiecare interpretează rolul ales și-și susține punctul de vedere în acord cu acesta.

Conservatorul are rolul de a aprecia meritele soluțiilor vechi, pronunțându-se pentru menținerea lor, fără a exclude însă posibilitatea unor eventuale îmbunătățiri.

Exuberantul privește către viitor și emite idei aparent imposibil de aplicat în practică, asigurând astfel un cadru imaginativ-creativ, inovator și stimulându-i și pe ceilalți participanți să privească astfel lucrurile. Se bazează pe un fenomen de contagiune.

Pesimistul este cel care nu are o părere bună despre ce se discută, cenzurând ideile și soluțiile inițiale propuse. El prezintă aspectele nefaste ale oricărui îmbunătățiri.

Optimistul luminează umbra lăsată de pesimist, îmbărbătind participanții să privească lucrurile dintr-o perspectivă reală, concretă și realizabilă. El găsește fundamentări realiste și posibilitățile de realizare a soluțiilor propuse de către exuberant, stimulând participanții să gândească pozitiv.

Pasul nr. 4: Etapa sistematizării ideilor emise și a concluzionării asupra soluțiilor găsite.

Studiul de caz

Studiul de caz este o descriere scrisă a unei situații ipotetice sau reale care este utilizată pentru analiză și discuție.

Caracteristici:

- ◆ Se discută probleme obișnuite în situații tipice;
- ◆ Oferă oportunitatea de a dezvolta abilități de rezolvare a problemelor;
- ◆ Promovează discuțiile în grup și rezolvarea problemelor în grup;
- ◆ Elevii se pot referi la situația descrisă ca actori activi ai situației ceea ce implică un element de motivație și interes implicit;
- ◆ Cazul trebuie să fie „aproape” de experiența elevilor;
- ◆ Problemele din cazul dat sînt de multe ori complexe și pot fi abordate din mai multe perspective;

- ◆ De multe ori nu există o singură soluție potrivită;
- ◆ Solicită mult timp de pregătire a textului coerent și accesibil ;
- ◆ Întrebările din cadrul discuției trebuie să fie foarte bine planificate.

Etape:

Pasul nr. 1: Introduceți cazul: cadrul didactic va alege mai întâi un „caz” semnificativ domeniului cercetat și obiectivelor propuse, care să evidențieze aspectele general-valabile; prezentarea trebuie să fie cât mai clară, precisă și completă;

Pasul nr. 2: Dați timp elevilor să se familiarizeze cu cazul, să identifice elementele principale.

Pasul nr. 3: Prezentați întrebările pentru discuția ce conduce la rezolvarea problemei:

- ◆ Care este problema reală?
- ◆ Care sînt cauzele situației respective?
- ◆ Care sînt determinantii esențiali ai situației și de ce sînt ei importanți?
- ◆ A cui este, de fapt, problema respectivă?
- ◆ Ce posibilități de acțiune există?
- ◆ Care sînt efectele soluțiilor identificate?

Pasul nr. 4: Dați timp elevilor să analizeze și să rezolve problema;

Pasul nr. 5: Solicitați elevilor să prezinte cîteva din soluțiile identificate;

Pasul nr. 6: Discutați toate soluțiile propuse;

Pasul nr. 7: Întrebați elevii ce au învățat din exercițiu;

Pasul nr. 8: Formulați concluziile.

Metoda Pălăriilor gînditoare

Caracteristici: Este o metodă nouă de predare – învățare este un joc în sine. Împărțirea cursanților depinde de materialul studiat. Pentru succesul acestei metode este important însă ca materialul didactic să fie bogat, iar cele șase pălării să fie frumos colorate, să-i atragă pe elevi. Ca material vor fi folosite 6 pălării gînditoare, fiecare avînd cîte o culoare: alb, roșu, galben, verde, albastru și negru. Fiecare (bineînțeles, că rolurile se pot inversa) dintre participanți fiind liber să spună ce gîndește, dar să fie în acord cu rolul pe care îl joacă.

Etape:

Pasul nr. 1 Elevii se împart în șase grupe – pentru șase pălării. Ei pot juca și cîte șase într-o singură grupă.

Pasul nr. 2 Se extrag la sorți pălăriile de 6 culori. Fiecare culoare reprezintă un rol.

•Pălăria albă

- este obiectivă asupra informațiilor;
- este neutră;

•Pălăria roșie

- lasă liber imaginației și sentimentelor;
- este impulsivă;
- poate însemna și supărare sau furie;
- reprezintă o bogată paletă a stărilor afective;

• Pălăria neagră

- exprimă prudența, grija, avertismentul, judecata;
- oferă o perspectivă întunecoasă, tristă, sumbră asupra situației în discuție;
- reprezintă perspectiva gândirii negative, pesimiste;

• Pălăria galbenă

- oferă o perspectivă pozitivă și constructivă asupra situației;
- culoarea galbenă simbolizează lumina soarelui, strălucirea, optimismul;
- este gândirea optimistă, constructivă pe un fundament logic;

• Pălăria verde

- exprimă ideile noi, stimulînd gândirea creativă;
- este simbolul fertilității, al producției de idei noi, inovatoare;

• Pălăria albastră

- exprimă controlul procesului de gândire;
- albastru - culoarea rece; este culoarea cerului care este de asupra tuturor, atotvăzător și atotcunoscător;
- supraveghează și dirijează bunul mers al activității;
- este preocuparea de a controla și de a organiza;

Pasul nr. 3 Fiecare grup din perspectiva sa explorează subiectul.

Pasul nr. 4 Grupurile se expun pe rînd la indicația profesorului, dar au voie să intervină cu întrebări față de celelalte grupuri păstrîndu-și poziția.

Pasul nr. 5 După expunerea tuturor grupurilor se fac concluziile finale cu ajutorul profesorului.

Metoda cubului

Este o strategie de predare dezvoltată de Cowan & Cowan în 1980, care ne ajută să studiem o temă din perspective diferite. Ea presupune utilizarea unui cub care are diferite instrucțiuni notate pe fiecare față, după cum urmează:

- <i>Describe</i> -	<i>Cum arată?</i>
- <i>Compară</i> -	<i>Cu ce seamănă și de ce diferă?</i>
- <i>Asociază</i> -	<i>La ce te face să te gîndești?</i>
- <i>Analizează</i> -	<i>Din ce cauză e acut?</i>
- <i>Aplică</i> -	<i>Cum poate fi folosit?</i>
- <i>Argumentează</i> -	<i>Pro sau Contra? E bun sau rău? De ce?</i>

Profesorul le cere elevilor să scrie despre un anumit concept sau tema prin parcurgerea fețelor cubului. Este preferabil să se respecte ordinea prezentată pentru că aceasta îi conduce pe elevi în mod treptat spre o gândire complexă. Procesele de gândire implicate în metoda cubului urmează în de aproape categoriile din taxonomia lui Bloom. Metoda poate fi folosită cu succes atât în etapa de Evocare cît și în cea de Reflecție.

Metoda SINELG

O modalitate de monitorizare a înțelegerii și de menținere a implicării este metoda SINELG, propusă de Vaughan și Estes (1986). Aceasta se bazează pe activitatea de lectură și presupune identificarea în conținutul unui material, prin marcarea cu semne specifice, a informației deja cunoscute (♦), a informației noi (+), a informației contradictorii cu ceea ce elevii știu deja (-) și a informației despre care se doresc lămuriri suplimentare (?). Categorizarea informațiilor se poate realiza cu ajutorul tabelului SINELG redat mai jos:

Tabelul SINELG

	+	-	?

Metoda SINELG se poate folosi în mod special în etapa de realizare a sensului.

Interogare multe-procesuală

Este o tehnică ce poate fi utilizată atât racordată la un text cât și la o imagine. Ea permite analiza, în consecutivitate logică de la simplu la compus, urmînd pașii taxonomiei lui Bloom, adoptată de Sanders. Interogarea multe-procesuală apare ca o eșalonare firească a întrebărilor de diferite tipuri:

Întrebări literare: Necesită informații exacte care pot fi găsite în sursă. Elevul trebuie doar să identifice în text sau imagine răspunsul. Aceste întrebări implică un efort minim din partea elevului, dar oferă posibilitatea să ne clarificăm, dacă a fost înțeles corect mesajul.

Întrebări de traducere: Sînt întrebările care necesită o modificare a informației, o restructurare a ei sau transpunerea celor exprimate prin cuvînt în imagine, sau a imaginii în expresie verbală. Tot aici se includ și întrebările care cer elucidarea semnificației unor detalii, semne, simboluri, explicarea unor cuvinte.

Întrebări interpretative: Necesită descoperirea legăturii reciproce dintre idei, fapte, definiții, valori, așa ca elevul să înțeleagă sensul acestei conexiuni. Aceste întrebări vor solicita necesitatea de a explica enunțurile prin cuvinte proprii. Astfel ei vor demonstra că noile conținuturi au devenit proprietate proprie. Întrebările interpretative pot începe cu:

„De ce credeți că ...”, „Care sînt cauzele ...”, „Care este motivul ...” etc. Asemenea întrebări stimulează meditații interesante.

Întrebări aplicative: Oferă posibilitatea de a rezolva sau a dezvolta mai departe diverse probleme sau raționamente, racordate la situațiile și experiența din viața cotidiană.

Întrebări analitice: Se formulează pentru a cerceta în profunzime subiectul și a-l aborda din diferite perspective. De a expune logic argumente și contraargumente. Aceste întrebări pot începe cu „Există și alte opinii ...?”, „Sînt convingătoare argumentele...?”. Prin aceste întrebări elevii pot fi puși în situații, în care vor fi nevoiți să motiveze acțiunile personajelor sau să combată validitatea raționamentelor.

Întrebări sintetice: Încurajează rezolvarea problemelor în mod creativ, pe baza unei gândiri originale. Cer elevilor să creeze scenarii alternative cu o implicare personală în propunerea soluției pe care trebuie s-o elaboreze. De exemplu: „Ce credeți că ar fi putut întreprinde acești oameni, pentru a evita problemele?”, „Dacă ai deține puterea supremă – ce pași ai întreprinde pentru a realiza idealul de respectare a Drepturilor Omului la scară universală?”.

Întrebări evaluative: Solicită din partea elevilor aprecieri a evenimentelor, în funcție de criteriile definite de elevul însuși cu referire la subiectul studiat. Abordarea unor astfel de întrebări îi oferă elevului posibilitatea să-și personalizeze procesul de învățare și să însușească cu adevărat noile idei și concepte.

Algoritmul utilizării

- ◆ Profesorul distribuie textul sau imaginile.
- ◆ Elevilor li se oferă timp pentru contemplare sau gândire.
- ◆ Profesorul pregătește lista de întrebări sau oferă tipologia întrebărilor elevilor pentru ca ei singuri să formuleze întrebări.
- ◆ Profesorul enunță câte o întrebare și așteaptă răspunsul elevilor.
- ◆ Elevii pot lucra asupra răspunsurilor în perechi sau în grupuri.
- ◆ După ce s-au oferit răspuns la toate întrebările, se pot realiza lucrări scrise în baza imaginii/textului.

Ghid pentru învățare

Este o metodă ce derivă din clasificarea întrebărilor conform taxonomiei lui Bloom. Ghidul pentru învățare se elaborează pentru un text sau o imagine concretă. Se respectă consecutivitatea întrebărilor după principiul de la simplu la compus, de la prima întrebare- cea literală, pînă la a șaptea- cea evaluativă. Profesorul se îngrijește, să elaboreze ghidul pentru învățare și să-l multiplice pentru fiecare elev în parte. Elevii vor realiza lectura textului sau contemplarea imaginii individual, răspunzînd la întrebările ghidului. După epuizarea etapei respective se purcede la o discuție comună, în cadrul căreia întrebările sînt evaluate frontal, se precizează unele neclarități, se face schimb de opinii.

Învățarea reciprocă

Este un procedeu care poate fi efectuat în perechi sau în grup. Textul care este propus pentru învățarea reciprocă este divizat conform numărului de persoane: dacă se lucrează în perechi, textul se împarte în două secvențe, dacă grupul e format din patru persoane – în patru secvențe etc. Inițial fiecare participant citește independent secvența proprie, ia notițe pentru ca ulterior să explice această secvență celorlalți membri ai grupului. În felul acesta se învață tot textul.

Lectura intensivă

Este o tehnică de lucru pe textul științific, avînd drept obiectiv formularea unor întrebări la care se va căuta răspuns în timpul citirii.

Algoritmul utilizării:

- ◆ Profesorul pregătește un text științific și îl împarte în câteva fragmente, astfel ca lectura fiecăruia să nu depășească limita de zece minute, dar și să se păstreze structura logică a textului.
- ◆ Se realizează un exercițiu de evocare în baza întrebărilor pregătite prin tehnica GPP.
- ◆ Se distribuie textul și se citește pentru a găsi răspuns la întrebări. Lectura poate fi realizată pe etape sau în Mozaic.
- ◆ După lectură elevii își revăd răspunsurile inițiale.

Turul Galeriei

1. Clasa se împarte în grupuri.
2. Elevii iau în discuție un subiect și realizează sarcina propusă pe un poster;
3. Posterele cu produsele realizate, se afișează pe pereții spațiului la o anumită distanță unul față de altul, pentru a permite circulația ulterioară a grupurilor;
4. La semnalul profesorului, grupurile circulă prin sală, de la un poster la altul, le examinează și notează direct pe ele propunerile lor;
5. După încheierea circulației, grupurile își examinează posterele și realizează o prezentare finală a produsului.

Zig – Zag/ Mozaic/ Jig – saw

Metodă eficientă bazată pe instruirea reciprocă. Clasa se împarte în grupuri numeric omogene, care se vor numi convențional – inițiale. Textul se împarte în fragmente identice cu numărul de persoane în grupuri și vor fi numerotate. În grupurile inițiale, persoanele vor primi de asemenea un număr, care va coincide cu numărul fragmentului de text.

După studierea independentă a fragmentului propriu, toți participanții se vor uni în grupuri de experți, toți posesorii unui anumit fragment se vor aduna împreună. Obiectivul acestei etape este analiza fragmentului de text, care a fost studiat independent de fiecare și explicarea neclarităților.

După consumarea acestei etape toți participanții revin în grupurile inițiale și aici se lucrează conform procedurii învățare reciprocă (vezi mai sus). La finele acestei etape toți elevii trebuie să cunoască textul integral. Pentru a verifica acest lucru profesorul poate oferi întrebări frontale, sau poate organiza elevii pentru a-și adresa întrebări reciproce.

Agenda cu notițe paralele

Este o metodă de lectură individuală a unui conținut. Fiecare elev primește conținutul amplasat în pagină în modul respectiv: pagina este divizată pe verticală în două părți egale. Pe partea dreaptă este amplasat conținutul propriu zis, iar partea stângă este goală, deoarece ea este predestinată pentru notițele ulterioare ale elevului.

Profesorul le explică elevilor modalitatea de lectură. În cazul, când această preparare preliminară a textului este dificilă, se poate utiliza textul în formulă obișnuită, iar elevii își vor face notițe în caietele de lucru. Elevii vor citi atent textul și vor face comentarii în scris în dreptul acelor fragmente, care i-au impresionat mai mult.

După epuizarea acestei secvențe se purcede la analiza în comun a agendelor. Pentru a elimina confuziile, profesorul va declanșa activitatea: va da citire primei fraze și își va expune comentariile. Apoi se va citi fraza următoare și profesorul le va propune elevilor să se exprime pe marginea ei. Procedura se va repeta pînă nu va fi comentat tot textul.

Lanțuri asociative

Este o metodă ce permite exprimarea concisă a fiecărui elev privind esența unui subiect pus în discuție sau a unui text lecturat, constituirea spectrului comun de opinii, clasificarea opiniilor după anumite criterii. Profesorul se va îngriji de asigurarea prealabilă cu resurse didactice: foi A4 și marchere. Profesorul anunță sarcina: elevii vor trebui în mod concis să-și exprime propria opinie pe marginea unei probleme, sau să formuleze succint esența unui conținut, printr-un cuvînt sau o îmbinare de două cuvinte care urmează să fie scrise cu litere mari pe o foaie A4. După epuizarea acestei secvențe profesorul propune elevilor să afișeze foile pe un spațiu extins: tablă sau perete. Elevii vor afișa pe aceste spații propriile foi în felul următor: Foile pe care sînt expuse, idei ce diferă una de alta se vor plasa la distanță una de alta pe orizontală, cele ce sînt apropiate ca sens se vor plasa una după alta pe verticală, iar cele ce sînt identice ca sens și exprimare-se vor suprapune. După ce toți elevii își vor plasa în felul acesta foile, profesorul purcede la analiza lanțurilor asociative. Locul foilor în lanțuri se pot schimba doar după o discuție prealabilă, cu întrebarea despre locul în lanț a autorului ideii emise. În felul acesta se constituie forma definitivă a lanțurilor asociative.

Lectură ghidată

Preventiv profesorul va secționa textul pregătit pentru lectură în așa fel ca fiecare fragment să se întrerupă la moment de intrigă (după ex. seriialelor). Elevilor li se vor repartiza pe rînd aceste fragmente în felul următor: se repartizează primul fragment, care se citește individual. După ce toți elevii au citit fragmentul profesorul realizează o discuție pe marginea celor lecturate. Profesorul îi întrebă pe elevi ce va fi mai departe. Apoi se repartizează următorul fragment. Procedura se repetă pînă nu se lecturează tot textul.

Lectură în perechi-Rezumat în perechi

Este o metodă, ce are la bază învățarea reciprocă. Textul este divizat în prealabil în câteva fragmente. Elevii sînt repartizați în perechi. Fiecărui elev i se conferă un număr: respectiv N 1 și N 2. Se citește individual primul fragment. După lectură elevul cu N 1 își asumă rolul de profesor (el explică conținuturile studiate), iar elevul cu N 2 are rolul elevului (el pune unele întrebări de precizare, concretizare etc.) După ce a fost prelucrat primul fragment elevii purced în mod similar la lectura celui de al doilea, doar că de data aceasta profesor va fi elevul cu N 2, iar „elev”, cel cu N 1. După acest model se va lectura întreg textul.

Mîna oarbă.

Elevii sînt repartizați în grupuri mici (3-5 elevi). Textul predestinat pentru lectură este secționat pe fișii aparte în număr identic cu numărul de elevi în grup. Înainte de a fi repartizate elevilor, fișile sînt amestecate, pentru a încălca consecutivitatea logică a textului. Fiecare elev își citește propriul fragment. După aceasta fiecare relatează conținutul celorlalți membri ai grupului. După ce este relatat conținutul tuturor fragmentelor toți membrii grupului încearcă să reconstituie consecutivitatea logică a textului. Fiecare grup prezintă varianta sa întregii clase. La sfîrșit este afișată varianta inițială a textului integral.

Pixuri în pahar.

Elevii sînt repartizați în grupuri mici. În centrul mesei unde lucrează grupul este plasat un pahar, în care sînt puse pixurile elevilor, ce fac parte din grup. Textul este divizat în fragmente. La semnalul liderului convențional toți elevii iau pixurile în mîna și citesc individual primul fragment. Elevul, care a terminat de citit fragmentul, pune pixul în pahar.

La momentul, cînd toate pixurile sînt puse în pahar se trece la discuție pe marginea celor citite. După ce sînt clarificate toate întrebările și ambiguitățile, elevii iau pixurile din pahar și citesc fragmentul următor. Se procedează similar pînă nu sînt citite toate fragmentele textului.

III. METODE SPECIFICE ETAPEI DE REFLECȚIE

Cvintetul

Cvintetele sînt instrumente rapide și eficiente de reflecție, sinteză și rezumare a conceptelor și informațiilor. Un cvintet este o poezie care necesită sintetizarea informației în exprimări concise care descriu sau exprimă reflecții asupra unui subiect. Se poate cere elevilor să lucreze individual sau în perechi la elaborarea lor.

Regulile pentru elaborarea unui cvintet sînt:

- primul vers constă într-un singur cuvînt, care precizează subiectul (ex. predarea);
- al doilea vers este format din doua cuvinte care descriu subiectul (de obicei adjective);
- al treilea vers este format din trei cuvinte care exprimă acțiuni (verbe);
- al patrulea vers este format din patru cuvinte care exprimă sentimente față de subiect;
- ultimul vers este format dintr-un cuvînt care exprimă esența subiectului.

Iată un exemplu în acest sens:

1. *Predarea*
2. *Complexă, grea*
3. *Provoacă, înviorează, răsplătește*
4. *Legînd noul de știut*
5. *Educînd*

Cvintetele pot servi ca instrument de sintetizare a unor informații complexe, ca mijloc de evaluare a înțelegerii elevilor sau a creativității lor.

Debrifare

Este o metodă de reconstituire și analiză post-factum a activităților cu caracter interactiv, în care sînt implicați activ toți actanții educaționali. Rolul profesorului se va limita la restabilirea pașilor activității prin intermediul unor întrebări adresate participanților de tipul: Cum v-ați simțit în timpul activității? Cu ce am început activitatea? De ce vi s-a adresat anume această întrebare? Cum se putea desfășura altfel activitatea? Elevii, răspunzînd la aceste întrebări reconstituie de fapt activitatea anterioară, realizînd o învățare durabilă.

Răspunsuri vor fi mai multe, însă moderatorul le va selecta pe cele care sînt mai relevante pentru continuarea discuției și pentru analiza autentică a activității. Debrifarea presupune analiza unei activități sub diferite unghiuri de vedere, ceea ce permite o viziune multidimensională a problemei.

Diagrama T

Este o metodă care are drept obiectiv primordial găsirea argumentelor și contra argumentelor într-o problemă binară. Diagrama se proiectează în forma literei „T”, de aici și denumirea metodei. Diagrama T este un grafic pentru a înscrie binomuri (da, nu; pro, contra; comparație, contradicție în discuție). În partea dreaptă se vor scrie argumente sub genericul pro; avantaje, forte etc; în partea stîngă se vor înscrie contra argumentele sub genericul: contra, dezavantaje, slab etc. După completarea graficului se face analiză, se fac generalizări și se trag concluzii. Semnificația esențială a acestei metode constă în aceea, că elevii achiziționează abilități de comparație a diferitor evenimente și fenomene.

Ierarhizare

Prezintă o modalitate de a desfășura discuții aprofundate asupra unor probleme și identificarea priorităților:

- Se colectează afirmațiile/ideile referitoare la temă;

- Participanții lucrează în grupuri pentru a ordona ideile/afirmațiile pe verticală, de la cea mai importantă, pînă la cea mai puțin importantă;
- Grafic ideile pot fi aranjate atît sub formă de scărișă, cît și romb, în cazul în care apar mai multe afirmații de o importanță egală;
- După ce activitatea în grup este finalizată au loc prezentările, în cadrul cărora fiecare grup trebuie să-și argumenteze propria ierarhizare.

Metoda proiectului

Proiectul poate fi utilizat atît ca metodă de evaluare, cît și ca strategie de învățare. În contextul strategiei de învățare **Proiectul** reprezintă o activitate de studiere și cercetare amplă și începe prin definirea, apoi clarificarea sarcinii de lucru – eventual și prin inițierea rezolvării acesteia. Poate fi realizat în clasă, timp de 20-30 min, dar poate să continue și acasă pe parcursul cîtorva zile sau săptămîni, timp în care participantul are permanente consultări cu cadrul didactic, și se încheie tot în spațiul în care a fost demarat, prin prezentarea în fața celorlalți participanți a unui raport asupra rezultatelor obținute și dacă este cazul, a produsului realizat.

Rolul profesorului în învățarea prin metoda proiectului: Profesorul încetează să mai fie un transmițător de cunoștințe, devenind un facilitator, un sfătuitor (consilier) al învățării. Profesorul provoacă, organizează și stimulează situațiile de învățare. Elevii sînt conduși către autoinstruire și sînt motivați să planifice independent și colectiv, să implementeze și să evalueze procesul de învățare.

Obiectivele proiectului/ sarcinile trebuie definite în acord cu experiența elevilor, urmărind participarea tuturor membrilor grupului. Cadrul didactic poate să aprecieze rezultatele proiectului urmărind:

- ◆ relevanță metodelor de lucru, a materialelor și a mijloacelor didactice folosite la scopurile propuse;
- ◆ acuratețea produsului;
- ◆ rezultatele obținute și posibilitatea generalizării lui;
- ◆ raportul final și modul de prezentare a acestuia;
- ◆ gradul de implicare al participanților în sarcina de lucru;

Recomandări de realizare

Proiectul poate fi realizat individual sau în grup. Etapele prin care trebuie să treacă participanții sînt următoarele:

- ◆ *orientarea în sarcină;*
- ◆ *conștientizarea finalităților;*
- ◆ *definirea conceptelor cheie;*
- ◆ *stabilirea sarcinilor de lucru;*
- ◆ *stabilirea responsabilităților, în cazul în care se lucrează în echipă;*
- ◆ *stabilirea criteriilor și a modului de evaluare;*
- ◆ *identificarea modalităților de lucru, a căilor de acces la informații;*
- ◆ *adunarea datelor informaționale;*
- ◆ *elaborarea finală a produsului sau întocmirea raportului final;*
- ◆ *evaluarea.*

Metoda R.A.I. (Răspunde – Aruncă – Interoghează)

Metoda R.A.I. are la bază stimularea și dezvoltarea capacităților elevilor de a comunica (prin întrebări și răspunsuri) ceea ce tocmai au învățat. Denumirea provine de la inițialele cuvintelor Răspunde – Aruncă – Interoghează.

Metoda se desfășoară astfel: la sfârșitul unei lecții sau a unei secvențe de lecție, profesorul împreună cu elevii săi, printr-un joc aruncă o minge mică și ușoară de la un elev la altul. Cel care aruncă mingea trebuie să pună o întrebare din lecția predată celui care o prinde. Cel care prinde mingea răspunde la întrebare și apoi aruncă mai departe altui coleg, punând o nouă întrebare. Evident interogatorul trebuie să cunoască și răspunsul întrebării adresate.

Elevul care nu cunoaște răspunsul iese din joc, iar răspunsul va veni din partea celui care a pus întrebarea. Acesta are ocazia de a mai arunca încă o dată mingea și, deci, de a mai pune o întrebare. În cazul în care, cel care interoghează este descoperit că nu cunoaște răspunsul la propria întrebare, este scos din joc, în favoarea celui căruia i-a adresat întrebarea. Eliminarea celor care nu au răspuns corect sau a celor care nu au dat nici un răspuns, conduce treptat la rămânerea în grup a celor mai bine pregătiți.

Metoda R.A.I. poate fi folosită la sfârșitul lecției, pe parcursul ei sau la începutul activității, când se verifică lecția anterioară, înaintea începerii noului demers didactic, în scopul descoperirii, de către profesor, ce asistă la joc, a eventualelor lacune în cunoștințele elevilor și a reactualizării ideilor – ancoră.

Pot fi sugerate următoarele întrebări:

- Ce știi despre
- Care sînt ideile principale ale lecției
- Despre ce ai învățat în lecția
- Care este importanța faptului că
- Cum justifici faptul că
- Care crezi că sînt consecințele faptului
- Ce ai vrea să mai afli în legătură cu tema studiată.....?
- Ce întrebări ai în legătură cu subiectul propus
- Cum consideri că ar fi mai avantajos să..... sau să.....?
- Ce ți s-a părut mai interesant.....?
- De ce alte experiențe sau cunoștințe poți lega ceea ce tocmai ai învățat?

Elevii sînt încîntați de această metodă. Este un joc de constatare reciprocă a rezultatelor obținute, modalitate care se constituie în același timp și ca o strategie de învățare ce îmbină cooperarea cu competiția. Este o metodă de a realiza un feedback rapid, într-un mod plăcut, energizant și mai puțin stresant decît metodele clasice de evaluare. Se desfășoară în scopuri constatativ –ameliorative și nu în vederea sancționării prin notă sau calificativ.

Există un oarecare suspans care întreține interesul pentru metoda R.A.I. Tensiunea este dată de faptul că nu știi la ce întrebări să te aștepți din partea colegilor tăi și din faptul că nu știi dacă mingea îți va fi sau nu adresată. Această metodă este și un exercițiu de promptitudine, atenția participanților trebuind să rămînă permanent trează și distributivă.

Metoda R.A.I. poate fi organizată cu toată clasa sau pe grupe mici, fiecare deținînd cîte o minge. Membrii grupurilor se auto-elimină treptat, rămînînd cei mai buni din grup. Acesta intră apoi în finala cîștigătorilor de la celelalte grupe, jocul desfășurîndu-se pînă la rămînerea în cursă a celui mai bine pregătit. Cadrul didactic supraveghează desfășurarea jocului și în final lămurește problemele la care nu s-au găsit soluții.

Metoda PRES

Este o metodă utilă în formarea abilităților de argumentare a poziției sau opiniei cu privire la problema dată. Această metodă îi ajută pe elevi să-și înțeleagă gândurile, să formuleze și să-și prezinte opiniile clar și concis.

Algoritmul utilizării:

1. Afișați un enunț cu caracter controversat.
2. Explica cei patru pași ai metodei PRES. (Se recomandă ca pașii următori să fie fixați pe un poster:

P – Exprimați-vă punctul de vedere.

R – Formulați un **raționament** referitor la punctul expus de vedere.

E – Dați un **exemplu** pentru clarificarea raționamentului expus.

S – Faceți un **sumar** al punctului expus de vedere.

1. Rugați elevii să încerce să folosească formula pentru a-și argumenta poziția.
2. Ascultați argumentele și discutați-le împreună.

Păstrează ultimul cuvânt pentru mine

Este o activitate ce facilitează reflecția. Această strategie este utilă pentru a-i face pe elevi să analizeze în profunzime subiectul abordat.

Etapele desfășurării:

- După desfășurarea activității, elevii sînt rugați să extragă un citat sau o idee, care le-a părut mai interesant din activitatea anterioară;
- Citatul sau afirmația extrasă se scrie pe o fișă sau foaie, iar pe verso se face un comentariu al acestora;
- Profesorul colectează fișele și selectează una pentru discuție;
- Toți își expun opiniile, cu excepția celui ce l-a scris;
- Cînd discuția s-a încheiat, are cuvîntul cel care a ales citatul, pentru a-și citi comentariul. Acesta este ultimul cuvînt în discuție;
- Formula poate fi repetată pentru altă afirmație sau idee, dacă permite timpul.

Scriere reflexivă

Scrierea reflexivă se mai numește eseu de cinci minute. Acest tip de eseu este utilizat la sfîrșitul orei, pentru ca elevul sa-și adune gândurile asupra subiectului, iar profesorul sa-și dea seama ce a realizat elevul în urma activității. Ea poate reprezenta o concluzie asupra activității sau un șir de întrebări care au apărut în urma abordării subiectului.

Algoritmul utilizării

- *Profesorul formulează sarcina.*
- *Se oferă cinci minute pentru elevi ca ei să scrie.*
- *Se citesc reciproc eseurile și se stabilesc niște concluzii comune pentru tot auditoriul.*

Votarea cu pasul

Este un procedeu eficient, care poate fi utilizat în cadrul diverselor metode pentru aprecierea unui subiect, fenomen sau proces. Inițial pe un poster sînt înscrise mai multe opțiuni emise de elevi sau selectate dintr-o anumită sursă. Elevilor li se propune să facă opțiunea proprie, apoi să se apropie de poster și să o bifeze.

După ce toți elevii și-au exprimat în felul respectiv opțiunea, se face aprecierea tabloului votării cu pasul. Este evident, care opțiuni sînt mai populare. Profesorul poate organiza discuție pentru a evidenția argumentarea unei sau altei opțiuni.

Cer și ofer consultanță

Această metodă este deosebit de eficientă pentru selectarea opiniilor pe marginea unei anumite probleme sau a răspunsurilor la o anumită întrebare. Este binevenită la etapa de Reflecție, cînd elevii clasei au reușit în etapa anterioară să discute pe marginea unui subiect. La începutul activității profesorul repartizează fiecărui elev cîte o foaie, pe care fiecare elev va scrie o opinie sau o întrebare cu referință la subiectul discutat.

După aceasta elevii circulă prin sala de clasă, pentru a colecta opiniile a trei sau cinci colegi vis-a-vis de cele înscrise pe foaie. Opiniile sau răspunsurile se scriu de cei, care sînt intervievați. O condiție obligatorie a acestei metode este faptul că elevul de la care se cere consultanță n-are dreptul să refuze. După ce au fost colectate toate opiniile sau răspunsurile la întrebări profesorul le propune elevilor să citească atent cele colectate și să facă concluzia finală. Se dau citire conținuturilor integrale a foilor la doriința elevilor.

Discuția panel

Discuția panel, constă în utilizarea unui grup restrîns de elevi, bine pregătiți și reprezentativi pentru studierea unei probleme, în timp ce restul elevilor ascultă în tăcere și intervin prin mesaje scrise. Cinci sau șase elevi constituind panelul (grupul în care se angajează discuția), se așează în jurul unei mese, sub conducerea profesorului. Ceilalți elevi se așează în semicerc în jurul panelului, formînd auditoriul. Cursanții care formează auditoriul primesc foi mici de hîrtie, de culori diferite (pentru întrebări, pentru exprimarea propriilor idei, pentru completarea informației etc.). Profesorul prezintă succint scopul reuniunii, lansează discuția, iar membrii panelului schimbă între ei păreri cu privire la tema propusă. Auditoriul rămîne tăcut, dar poate trimite mesaje cu ajutorul bucățelelor de hîrtie, pentru a pune întrebări, a-și exprima impresiile, a da sugestii, a aduce informații, a-și exprima dezacordul etc.

Alături de modalitățile de evaluare tradiționale se utilizează și modalități alternative sau complementare de evaluare a căror pondere devine tot mai semnificativă în paleta activităților evaluative desfășurate la nivelul întregului sistem de învățământ.

Aceste modalități nu au fost concepute în ideea de a le înlocui pe cele clasice, ci în dorința de a face evaluarea mai flexibilă și, de ce nu, mai atractivă, atât pentru evaluatori, cât și pentru cei care fac obiectul evaluării: elevi, studenți, persoane care participă la diverse programe de instruire.

Metodele alternative de evaluare care vor fi sistematic abordate în această unitate tematică sînt:

- ◆ referatul
- ◆ investigația
- ◆ proiectul
- ◆ portofoliul
- ◆ autoevaluarea

Metodele alternative de evaluare se caracterizează prin următoarele:

- ◆ oferă elevilor diferite posibilități de a demonstra ceea ce știu, ca ansamblu de cunoștințe, dar, mai ales ceea ce pot să facă (priceperi, deprinderi, abilități)
- ◆ capacitatea de a transforma relația profesor - elev, inducînd un climat de colaborare și parteneriat
- ◆ posibilitatea transformării procesului de evaluare prin înlocuirea tendinței de a corecta și sancționa prin aceea de a soluționa erorile semnalate
- ◆ posibilitatea de a deprinde elevul cu mecanismele de autocorectare și autoeducare necesare și în procesul de integrare socială
- ◆ utilizarea mai amplă a tehnicilor și mijloacelor didactice
- ◆ caracterul formativ, realizat prin valorificarea atitudinii elevului în raport cu propria sa evaluare
- ◆ capacitatea de a realiza o evaluare individualizată (observare sistematică)
- ◆ capacitatea de a educa spiritul de echipă prin activități de grup (investigații, proiecte)
- ◆ caracterul profund integrator realizat prin interdisciplinaritate, educare și instruire multilaterală

Referatul. Acest instrument de evaluare alternativă conferă o serie de avantaje care pot fi valorificate de cadrele didactice în măsura în care există o apetență apreciabilă a elevilor care sînt puși în situația să le elaboreze.

Avantajele specifice acestei modalități de evaluare sînt următoarele:

- ◆ Oferă indicii referitoare la motivația pe care o au elevii pentru o disciplină sau alta din curriculumul școlar, iar acest aspect este important, deoarece elevii nu se raportează la fel față de toate disciplinele pe care le parcurg la un anumit nivel de școlaritate
- ◆ Referatul oferă elevilor posibilitatea de a stabili o serie de corelații între cunoștințele diverselor discipline școlare și de a exersa interdisciplinaritatea ca modalitate de abordare a unor teme sau subiecte de maximă importanță și de mare actualitate
- ◆ Referatul oferă elevilor ocazia de a-și demonstra capacitățile creative și imaginative și, implicit de a-și proiecta subiectivitatea în tratarea temelor care fac obiectul referatelor elaborate iar acest lucru este benefic pentru evoluția și dezvoltarea personalității elevilor

- ◆ Referatul generează o formă de învățare activă, motivantă pentru elev, cu consecințe benefice pe termen lung, deoarece cunoștințele asimilate și exersate se fixează mai bine în memoria de lungă durată, au o valoare funcțională mai mare și se reactivează mai ușor când este vorba ca ele să fie utilizate în rezolvarea unor sarcini sau în desfășurarea unor activități
- ◆ Referatul poate familiariza și apropia elevii de teme sau subiecte cărora nu li s-a acordat un spațiu suficient în documentele de proiectare curriculară și, în special, în programele analitice, respectiv în manualele școlare, astfel încât elevii să-și lărgescă sfera de cunoaștere și să diminueze unele lacune generate de proiectarea curriculară

Referatul este mai dificil de evaluat, nefiind un instrument standardizat, motiv pentru care cadrele didactice trebuie să reflecteze bine, anterior elaborării acestora, în legătură cu criteriile în funcție de care se va face aprecierea lor.

Există multe criterii care pot fi luate în vedere, dar dintre toate, mai relevante pot fi următoarele:

- noutatea temei luate în discuție;
- rigurozitatea științifică demonstrată în tratarea temei;
- calitatea surselor de informare;
- calitatea corelațiilor interdisciplinare;
- existența elementelor de originalitate și creativitate;
- relevanța concluziilor detașate de autor.

Investigația reprezintă un instrument în cadrul căruia elevii pot aplica în mod creator cunoștințele și experiențele de învățare pe care le-au dobândit în instruirile anterioare, putându-se realiza pe o temă propusă de profesor sau de elevii înșiși, în cazul în care aceștia nutresc anumite interese față de diversele aspecte ale realității.

Putându-se realiza și individual, dar și în colectiv, investigația se poate desfășura pe o perioadă de timp care diferă în funcție de specificul subiectului abordat și, implicit, de dificultățile care decurg din realizarea sarcinilor pe care trebuie să le întreprindă elevii.

După ce investigația s-a finalizat, în evaluarea acesteia pot să se aibă în vedere mai multe criterii din rîndul cărora menționăm:

- Noutatea temei sau a subiectului care a făcut obiectul investigației;
- Originalitatea strategiei utilizate în demersul investigativ;
- Modul de aplicare a cunoștințelor necesare în realizarea investigației;
- Calitatea prelucrării datelor obținute;
- Modul de prezentare și argumentare a rezultatelor obținute în desfășurarea investigației;
- Atitudinea elevilor pe perioada desfășurării investigației.

Proiectul reprezintă o metodă mai complexă de evaluare care poate furniza informații mai bogate în legătură cu competențele elevilor și, în general, cu progresele pe care ei le-au făcut de-a lungul unei perioade mai îndelungate de timp. Temele pe care se realizează proiectele pot fi oferite de către profesor, dar, în anumite cazuri, ele pot fi propuse și de către elevii care elaborează aceste proiecte.

Informațiile pe care le poate obține evaluatorul sînt variate și, în esență, fac referire la următoarele aspecte:

- ◆ motivația pe care o are elevul față de domeniul din perimetrul căruia a delimitat sau selectat tema;
- ◆ capacitatea elevului de a se informa și de a utiliza o bibliografie centrată pe nevoile de tratare a subiectului luat în discuție;

- ◆ capacitatea elevului de a concepe un parcurs investigativ și de a utiliza o serie de metode care să-l ajute să atingă obiectivele pe care și le-a propus;
- ◆ modalitatea de organizare, prelucrare și prezentare a informațiilor dobândite ca urmare a utilizării diverselor metode de cercetare;
- ◆ calitatea produsului (produselor) obținute în urma finalizării proiectului, care se pot distinge prin originalitate, funcționalitate, calități estetice deosebite.

Ca și în cazul altor metode alternative de evaluare, și în cazul proiectului trebuie avuți în vedere o serie de determinanți, cum sînt vîrsta elevilor, motivația acestora pentru un anumit domeniu de cunoaștere, varietatea experiențelor de învățare pe care le-au acumulat în timp elevii, rezistența acestora la efort etc.

Autoevaluarea este într-o legătură directă cu noile orientări din didactica contemporană, cînd se pune tot mai mult accent pe dezvoltarea metacogniției prin implicarea tot mai evidentă a elevului în a reflecta asupra proceselor sale de învățare și, implicit, asupra obstacolelor care o obstrucționează. Autoevaluarea conține două caracteristici fundamentale care, în fond, condiționează și realizarea ei, și anume:

- ◆ necesitatea ca elevul să cunoască în mod evident obiectul evaluării, care poate fi un obiectiv, o competență sau un element specific;
- ◆ necesitatea ca aceste criterii distincte să-i fi fost comunicate anterior.

Aceste două cerințe specifice autoevaluării pot fi onorate dacă elevii beneficiază de grile de evaluare concepute în mod special pentru a facilita realizarea autoevaluării, în structura acestora delimitîndu-se și obiectul evaluării, dar și criteriile care trebuie respectate cînd se desfășoară acest proces.

Raportînd această modalitate la funcțiile evaluării, mai mulți specialiști apreciază faptul că autoevaluarea se constituie într-un mijloc foarte important pentru realizarea reglării instruirii, a ameliorării acesteia, prin introducerea unor modificări în modul ei de desfășurare.

Prin diverse forme de autoevaluare, elevul este pus în situația de a reflecta asupra unor aspecte care sînt circumscrise învățării și, în consecință, în urma acestui demers metacognitiv învățarea însăși are șanse să fie ameliorată și să determine performanțe mai semnificative.

În consecință, cadrul didactic trebuie, pe de o parte, să-i inițieze pe elevi în activități de autoevaluare astfel încît aceasta să devină tot mai rafinată de la o etapă la alta a instruirii, iar, pe de altă parte să identifice și pîrghiile prin intermediul cărora elevii să devină tot mai motivați pentru acest gen de activitate.

Recomandări privind construirea unui item cu alegere multiplă:

1. Premisa trebuie să fie clară și concisă;
2. Enunțul nu trebuie să conțină elemente care să sugereze răspunsul corect;
3. Se va evita, pe cât posibil, utilizarea negației în premisă;
4. Opțiunile trebuie să fie plauzibile și paralele;
5. Printre opțiuni există un singur răspuns;
6. Lungimea opțiunilor să nu constituie un indiciu de selectare a răspunsului corect;
7. Itemul trebuie să fie specificat: formularea lui va evita situația în care elevii vor putea răspunde fără a fi studiat materialul.

Recomandări privind construirea unui item cu alegere duală:

1. Se evită enunțurile prea generale, precum și cele cu caracter de la sine înțeles;
2. Nu se introduc două idei într-un enunț;
3. Enunțurile se formulează într-un limbaj științific adecvat, dar în corespundere cu vârsta elevului;
4. Se respectă aproximativ aceeași lungime a enunțurilor false și adevărate;
5. Enunțurile referitor la modalitatea de a răspunde și tipul de judecare a elevului se formulează foarte clar.

Recomandări privind construirea unui item de tip pereche:

1. Numărul premiselor și cel al răspunsurilor trebuie să fie inegal, micșorând probabilitatea de ghicire;
2. Numărul răspunsurilor este mai mare decât cel al premiselor;
3. Coloana din dreapta conține elementele cele mai multe;
4. În ambele coloane, elementele sînt scrise într-o succesiune anumită pe aceeași pagină;
5. Răspunsurile trebuie formulate clar, succint, dar să nu "sugereze" varianta posibilă de răspuns pentru o anumită cerință;
6. În enunț se va preciza elevilor dacă elementele din coloana răspunsurilor vor fi folosite o singură dată sau de mai multe ori.

Recomandări privind construirea unui item cu răspuns scurt:

1. Spațiul liber furnizat trebuie să sugereze dacă răspunsul va conține un cuvînt sau mai multe;
2. Unitățile de măsură (metri, kilograme etc.) vor fi precizate atît în întrebare, cît și după spațiul liber;
3. Nu se va reproduce un text existent în manual pentru a evita încurajarea memoriei și testarea unor capacități diferite de cele dorite;
4. Itemul trebuie formulat clar, avînd un singur răspuns corect.

Recomandări privind proiectarea unei întrebări structurate:

1. Întrebarea trebuie să ceară răspunsuri simple la început și să crească dificultatea acestora spre sfîrșit;
2. Fiecare subîntrebare va fi auto-conținută și nu va depinde de răspunsul corect la subîntrebarea precedentă;
3. Subîntrebările trebuie să fie în concordanță cu materialele utilizate (diagrama, grafic, schemă);
4. Fiecare subîntrebare testează unul sau mai multe obiective;
5. Pentru fiecare subîntrebare este necesar să se lase un spațiu liber corespunzător lungimii răspunsului.

Recomandări privind proiectarea unui item de tip rezolvare de problemă:

1. Situația-problemă să fie adecvată nivelului de vîrstă și de pregătire a elevilor;
2. Activitatea să fie în concordanță cu obiectivele și conținuturile cursului studiat;
3. În evaluarea activității să se respecte criteriile de bază stabilite prin schema de notare;
4. Utilizarea în cadrul activității a unor resurse simple și puțin costisitoare.

Practica pedagogică și experiența mondială demonstrează că pentru aprecierea obiectivă a cunoștințelor priceperilor și deprinderilor elevilor și studenților e necesar un diapazon mai larg de calificative. Acestor cerințe le corespunde sistemul de apreciere de la 1 la 10. Normativele propuse în continuare sînt orientate și aplicarea lor necesită o atitudine conștientă din partea fiecărui profesor.

Nota „10” se apreciază respondentul care posedă cunoștințe vaste și profunde, dezvăluite pe larg, succint și coerent conținutul celor studiate, dispune de un limbaj terminologic și simbolic corect, dă dovadă de originalitate și talent la folosirea cunoștințelor acumulate, în situații noi, nestandarde manifestă aptitudini de a distinge din noțiunile abstracte generale cazurile specifice, unitare, știe să le interpreteze în raporturile de corelație și interdependențe, posedă capacități de observare, comparație, analiză, generalizare, confirmă cu prisosință interesul pentru lectură auxiliară din sfera respectivă. Eminamente nota „10” este nota de apreciere a respondenților care posedă aptitudini excepționale.

Nota „9” se apreciază respondentul care posedă cunoștințe profunde în domeniul științei date, dezvăluie coerent conținutul materiei de studiu, folosește în mod creator cele studiate în situații nestandarde, are priceperi și deprinderi de a analiza, sintetiza și generaliza faptele și fenomenele studiate, a evidenția corelația și interdependența dintre ele, dă dovadă de capabilitate și asiduitate la însușirea materiei de studiu. Nota „9” va fi mai frecvent folosită la aprecierea cunoștințelor decît nota „10”. Sînt respectate toate cerințele față de lucrare, este dezvoltată original și argumentat ideea principală a temei, nu sînt lacune, nu sînt comise greșeli, inexactități de expresie, științifice, lingvistice (gramaticale, de stil). Expunerea expresivă (rezolvarea) este corectă, succesivă, impecabilă din punctul de vedere stilistic, gramatical și al conținutului. Lucrarea denotă originalitatea modului de a privi lucrurile (metode de rezolvare), de a utiliza mijloacele stilistice, metodice și logice ale obiectului, capacitatea de a compara, grupa, clasifica, analiza, sintetiza conform vârstei elevului. În lucrare nu e nici o greșeală.

Nota „8” se apreciază respondentul care, în temei, e dotat cu aptitudini intelectuale, asimilează sistemul de noțiuni, operează cu ele, dar nu întotdeauna cu siguranță, uneori aplică în mod reproductiv teoria, limitîndu-se la modelele standard, comite unele inexactități neesențiale. Realizarea potențelor intelectuale este împeticată de o anumită neglijență față de studii, lipsă de asiduitate în activitatea de cunoaștere.

Nota „7” se apreciază respondentul în cazul cînd expunerea materiei nu trece limita unui raționament reproductiv, în fond, adecvat conținutului și modelelor interpretative din manual. Prin răspunsul său, elevul sau studentul denotă o judecată conceptuală mediocră, nu este sigur de cunoștințele sale, renunță cu ușurință la propriile afirmații și formulări, manifestă o plasticitate mediocră a gândirii, deși poate fi sîrguincios.

Nota „6” se apreciază respondentul care demonstrează că a înțeles tema, posedă priceperi și deprinderi suficiente pentru a avansa în cunoașterea materiei de program, comite însă, inexactități de ordin esențial la definirea noțiunilor fundamentale și auxiliare, dă dovadă de cunoștințe teoretice reproductiv, dar conștiente, în fond, însă priceperile și deprinderile fundamentale nu sînt suficient dezvoltate.

Nota „5” este notă de promovare. Respondentul e apreciat cu nota „5”, dacă nu dezvăluie pe deplin conținutul materiei, însă a înțeles-o și poate să explice esența ei în baza întrebărilor sugestive ale profesorului, comite greșeli de sens, dar le poate rectifica prin intermediul unor întrebări auxiliare, cu greu aplică noțiunile teoretice în viață, în majoritatea cazurilor, la întrebările suplimentare dă răspunsuri confuze. Răspunsul elevului promite potențe suficiente pentru însușirea materiei de program.

Nota „4” e prima notă insuficientă. Răspunsul se apreciază cu nota „4”, în caz dacă respondentul nu are idei de existență unei asemenea teme, citește textul, fără a-l tălmăci pentru sine, nu e în stare nici să-l expună, nici să răspundă la întrebările profesorului la tema respectivă. Totuși face unele eforturi de a închea un răspuns. Comite greșeli științifice și logice în expunerea materiei. Unele greșeli nu le poate corecta nici după întrebările sugestive ale profesorului.

Nota „3” se apreciază respondentul care știe ce temă a avut de studiat, a lucrat asupra textului din manual, dă enunțul memorizat al unor noțiuni, dar nu le înțelege sensul, la întrebările sugestive ale învățătorului dă răspunsuri eronate.

Nota „2” se apreciază elevul care dă răspunsuri monosilabice la întrebările profesorului, nu posedă completamente priceperi în materia respectivă, face unele încercări de a da definiția unor noțiuni simple, dar inconștient, fără a înțelege sensul lor.

Nota „1” se pune în caz dacă elevul denotă ignoranța totală în materia de studiu, însoțită de rea voință, indiferență vădită și atitudine negativă față de activitatea școlară.

Modulul I: **ANTREPRENORIATUL – O OPȚIUNE DE CARIERĂ****PROIECT DIDACTIC**

Profesor		Grupa:		Data:	
Disciplina:	Bazele antreprenoriatului				
Tipul lecției:	Lección de asimilare a cunoștințelor				
Unitatea de învățare:	Ce înseamnă a fi antreprenor în Republica Moldova?				

Tema: Primii pași spre o afacere reușită**Finalități modulare:**

- Determină caracteristicile, riscurile și beneficiile antreprenoriatului ca oportunitate în carieră;
- Argumentează propria idee de afaceri;

Obiective operaționale: La sfârșitul activității didactice elevii vor fi capabili:

Cognitive:

- 1) Să descrie diverse modalități de identificare și generare a ideilor de afaceri, utilizând exemple;

Formative:

- 2) Să identifice idei de afaceri fezabile, utilizând diverse strategii;
- 3) Să analizeze procesul de implementare a ideii de afaceri identificate din diverse perspective;

Atitudinale:

- 4) Să argumenteze opțiunea de implementare în practică a propriei idei de afaceri ca oportunitate de realizare profesională.

Tehnologie didactică:

Metode: Scriere liberă; Discuție, Exercițiu, Lectură activă, Idei importante, Discuție, Mini-prelegere, Discuții în panel, Proiect de grup.

Forme de organizare a activității: Activitate individuală, activitate frontală, activitate în grup.

Resurse didactice: Postere, marchere, notebook, proiector digital, ecran.

Fișa 1: Textul temei „Cum să găsim cea mai bună idee de afaceri?”

Fișa 2: „Metode de generare a ideilor de afaceri”.

Bibliografie:

1. Ștefan Todirașcu, Afacerea proprie de la vis la realitate, Chișinău, 2010
2. Sofia Șuleanschi, Valentina Veveriță, Primii pași în afaceri, Chișinău, 2009

Secvențele didactice	Obiective	Tehnologia realizării și conținuturi vizate	Resurse materiale	Resurse procedurale	Conexiunea inversă
Momentul organizatoric		-pregătirea resurselor didactice; -distribuirea suportului de curs; - organizarea grupului de elevi.	2 min		
Evocare 20 min.		<p>Sarcină: Comentați în scris paradoxul „Lenea este goparul și generatorul creativității”</p> <p>Discuții</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Care este rolul creativității în generarea ideilor de afaceri? 2. Ce înseamnă pentru Dvs. o idee bună de afaceri? 3. Cum credeți este greu să identificați o idee de afaceri realizabilă? 4. Enumerați care ar fi motivele importante pentru lansarea propriei afaceri <p>Prezentări</p> <p>Anunțarea temei lecției și a obiectivelor</p>	<p>Scrisoare liberă</p> <p>Discuție</p> <p>Exercițiu</p>	<p>Elevii vor citi scrierile libere în care vor expune opiniile personale.</p> <p>Se vor oferi răspunsuri constructive, care vor da posibilitatea elevilor să reflecteze inițial la esența conceptului de idee de afaceri.</p>	
Realizarea sensului 35 min.	O1 O2	<p>Distribuirea textului temei „ Primii pași spre o afacere reușită”</p> <p>Activitatea 1 „Cum să găsim cea mai bună idee de afaceri”</p> <p>Sarcină: Citiți textul și identificați 5 idei importante cu referință la:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Motive importante pentru lansarea propriei afaceri •Propria idee de afacere •Idei viabile de afaceri și criterii de evaluare •Greșeli tipice antreprenorilor începători •Creativitatea în identificarea oportunităților de afaceri <p>Activitatea 2 „Ce înseamnă a fi creativ în identificarea oportunităților de afaceri?”</p>	<p>7 min.</p> <p>7 min.</p> <p>6 min.</p> <p>Fișa textului temei „Primii pași spre o afacere reușită”</p> <p>Fișa „Metode de generare a ideilor de afaceri”</p> <p>15 min.</p>	<p>Lectură activă „Idei importante”</p> <p>Exercițiu</p> <p>Laborator de creație</p>	<p>Elevii vor prezenta în succesiune câte o idee importantă identificată.</p> <p>Se vor prezenta argumente valide pentru fiecare idee selectată.</p> <p>Elevii vor formula idei de afaceri, întrebări și vor oferi răspunsuri reciproce.</p>

Secvențele didactice	Obiective	Tehnologia realizării și conținuturi vizate	Resurse materiale	Resurse procedurale	Conexiunea inversă
Reflecție 20 min.	O3	Argumentați-vă opțiunea. Prezentări. Sarcină: <i>Studiați atent fișa cu metode și aplicând metoda selectată, formulați o idee de afaceri realizabilă. Prezentăți-vă și argumentați-vă ideea.</i> Prezentări	10/10 min. 4 postere/ 4 seturi de marcare	Proiect de grup	Elevii vor prezenta public și argumentat ideile și soluțiile identificate
Extindere	O4	- <i>Evaluati propria idee de afaceri în baza analizei SWOT</i> - <i>Identificați barierele și riscurile în inițierea unei afaceri și determinați modalitățile de depășire a acestora</i>	1 min.	Activitate individuală	
Tema pentru acasă	O4	Sarcină: <i>Studiați suportul de curs și propuneți o idee de afaceri pe care o considerați bună și realizabilă pentru voi.</i>	1 min.	Activitate individuală	
Debrifare		1. Care au fost principalele subiecte de studiu în cadrul activității de astăzi? 2. Care au fost momentele cele mai dificile? De ce? 3. Care momente v-au adus satisfacție maximă? 4. Considerați că sînteți capabil să identificați o idee de afaceri fezabilă?	5 min.	Discuție	

FIȘE PENTRU LECȚIA I

FIȘA 1 - Tema: **Primii pași spre o afacere reușită?**

Ideea de a deveni antreprenor, de a **iniția o afacere**, se naște din variate nevoi: șomajul sau venitul insuficient; dorința de a deveni independent financiar sau de a fi propriul tău șef. Dar orice afacere începe de la O IDEE și reprezintă un proces de transformare a acestei idei într-un produs sau serviciu, care este întrebat și cumpărat. Ideea în sine este inutilă, dacă nu va fi pusă în practică. Evident, identificarea și dezvoltarea unei idei de afacere depinde de mediul de afaceri, de resursele materiale, tehnologice, umane și financiare disponibile, chiar și de noroc.

Cu toate acestea, la identificarea unei idei viabile de afacere punctul critic de pornire este – viitorul antreprenor. În baza părților tari și slabe trebuie să decideți. În care domenii veți căuta ideile, care vor fi dimensiunea și limitele afacerii.

Rețineți, orice idee de afacere potrivită poate să se bazeze pe:

- Unul sau mai multe **produse fabricate – producere** (cumpărați materia primă și alte resurse necesare și le transformați în produse, bunuri materiale).
- Unul sau mai multe **produse pentru distribuire – comerț** (cumpărați produsul sau produsele gata fabricate de la un depozit, de la un vânzător cu ridicata, sau de la un producător și le vindeți, adăugând o anumită marfă).
- Unul sau mai multe **servicii** pe care le prestați.
- **O combinație** alcătuită din cele trei posibilități expuse mai sus.

Cînd vă gândiți la ceea ce ați putea produce și vinde, trebuie neapărat să țineți cont de următoarele:

- ◆ Ideea Dvs. nu trebuie să fie neapărat originală sau nouă. Aceasta ar putea să vă fie de ajutor, dintr-un anumit punct de vedere, dar poate să fie de asemenea și o barieră. Este mult mai greu să vinzi un produs sau un serviciu despre care nu s-a știut mai înainte. Pentru a vinde acest produs sau serviciu, este posibil ca, pentru început, să fiți nevoit să educați piața și să stabiliți o rețea de distribuție.
- ◆ De asemenea, nu este bine să încercați să propuneți ceva identic cu produsele altor companii. În acest caz, cumpărătorul va trebui să aleagă, pornind de la diferența de preț și de la imaginea de pe piață a producătorului.
- ◆ Produsul sau serviciul ideal pe care puteți să-l alegeți este acel care se deosebește de al altor producători printr-o trăsătură sau beneficiu pe care produsele acestora nu le posedă.

Noțiunea de „**idee de afacere**” nu este echivalentă cu cea de „**oportunitate**”. În jurul nostru există o imensitate de oportunități. Talentul antreprenorului se manifestă prin a identifica „oportunitatea”, a genera o „idee realizabilă”, prin care el va fructifica „oportunitatea”. Nu puteți face nimic cu o idee de afacere dacă nu sînteți sigur că este o idee realizabilă și viabilă. Așadar, cele mai reușite idei de afaceri nu sînt neapărat originale în întregime. Diagrama de mai jos arată combinațiile posibile în planul „produs – piață”:

Posibilitățile „Produs – Piață”	Piețe existente	Piețe noi
Produse existente	1	2
Produse noi	3	4

Evident, cele mai simple idei de afaceri vor fi în căsuța nr. 1 – **Produse existente pe Piețe existente**, iar cele mai complicate – în căsuța nr. 4 – **Produse noi pe Piețe noi**. Dacă decideți să dezvoltați o idee care se în-

cadrează în căsuța nr. 1, atunci, în primul rînd, riscați să fiți expus la o concurență dură, ceea ce vă va face viața de antreprenor deloc ușoară. Dacă vă veți concentra asupra unor produse noi pe piețe noi, atunci, de asemenea, există posibilitatea de a ajunge într-o situație foarte gravă – lipsa vânzărilor, în special în primii ani de existență care, într-o afacere, sînt anii cei mai importanți.

În consecință, e bine să atrageți, în special, atenția la ideile ce se încadrează în căsuțele 2 și 3 – **Produse existente pe Piețe noi** și, respectiv, **Produse noi pe Piețe existente**. Important în acest prim exercițiu de găsire a ideii potrivite este să vă determinați cît mai repede pe ce segment „**Produs – Piață**” veți activa.

În general, antreprenorul trebuie să tindă întotdeauna spre calitate și nu spre produse ieftine. Să fie foarte prudent cu ideile care pot să conducă la „războaie de prețuri” sau care sînt foarte sensibile la prețuri, deoarece acestea ar putea cauza neplăceri, impunînd o concurență directă cu întreprinderile mari, deja existente.

Pentru a găsi idei potrivite vă propunem să apelați la următoarele metode:

- *Căutați idei cu prietenii sau colegii, folosind metoda „brainstorming”;*
- *Întrebați pe alții ce idei au;*
- *Folosiți o idee pentru a inspira o altă idee;*
- *Citiți publicații de specialitate ce țin de domeniul afacerilor;*
- *Consultați cataloagele companiilor (locale, naționale, străine);*
- *Fiți atent la știrile și emisiunile radio, și TV;*
- *Participați la diferite întruniri, seminare, cursuri, expoziții ce țin de domeniul afacerilor.*

Noțiunea de evaluare a ideii de afaceri este folosită în sensul de apreciere a șanselor de reușită, în ipoteza că proprietarul ideii dorește să o implementeze în practică, inițiind o afacere. Drumul de la idee la afacere este însă lung: evaluarea ideii de afacere este doar prima etapă. Abia etapa următoare este elaborarea planului de afaceri. Ideea de afaceri nu e destul să fie inedită, ea trebuie să fie realizabilă și fezabilă. Ideile fezabile sînt acelea care în urma analizei financiare au demonstrat că pot genera profit. Nu orice idee de afacere poate să ne aducă satisfacții financiare (profit). Cu alte cuvinte, afacerea trebuie să genereze venituri suficient de mari pentru a acoperi toate cheltuielile legate de generarea acestor venituri și să creeze un anumit surplus, profitul. În cazul în care din analiza financiară a afacerii se dovedește că aceasta are un rezultat pozitiv, spunem că afacerea este fezabilă.

Ca format, evaluarea ideii afacerii poate fi un studiu separat sau un subcapitol din planul de afacerii. Oricum însă, o abordare serioasă a afacerii nu poate face abstracție de această etapă, mai ales în cazul unor idei noi sau relativ noi.

Șansele de succes ale unei afaceri se pot aprecia, principial, în mai multe feluri: individual sau de un grup de experți, uni- sau multicriterial sau prin întrebări analitice.

Vă oferim un exemplu de 5 întrebări pe care trebuie să vi le puneți atunci cînd descoperiți o nouă oportunitate de afaceri:

1. Chiar există cerere pentru produsul/serviciul dvs.? sau „Credeti că oamenii vor fi dispuși să plătească pentru serviciul dumneavoastră”? - Este foarte important să realizați un studiu de piață bun, pentru că altfel veți descoperi că cererea nu este atît de mare cum credeți și veți avea probleme financiare.

2. Cît de greu este de realizat afacerea? - Sigur că dacă vă întrebați prietenii sau cunoștințele toți o să vă spună că au o idee de afacere extraordinară, care poate dubla banii investiți în 6 luni, dar dacă îi întrebați de ce nu fac afacerea o să vă spună că nu au timp să se ocupe de asta. De fapt este vorba că sînt foarte multe lucruri mici sau mari de rezolvat, iar pentru profitul pe care îl va aduce afacerea, ideea este mult prea complicată.

3. Cît credeți în ideea dvs. de afacere? Pe moment veți fi foarte entuziasmat de către oportunitatea descoperită. Dar, e bine să așteptați o 1-2 luni, să vă gândiți în detaliu la toate costurile și autorizațiile pe care le implică noua dvs. afacere, să realizați un plan de afaceri și abia după aceea veți vedea dacă este viabilă sau nu.

4. Ce concurență aveți pe segmentul dvs. de piață? Trebuie să știți absolut totul despre concurenți, care sînt punctele slabe, care sînt punctele forte ale afacerii lor. Trebuie să vedeți dacă mai este loc pe piață sau piața este saturată. Este foarte indicat să găsiți o diferențiere între firma dvs. și concurența pe care să o exploatați la maxim.

5. Este publicul pregătit pentru afacerea dvs.? Multe afaceri au eșuat de-a lungul timpului pentru că nu au fost lansate la momentul oportun. Faceți un studiu de piață să vă asigurați că lumea este pregătită pentru ideea dumneavoastră inovatoare.

Răspunsurile bine gândite la întrebările de mai sus vă vor proteja de frecvențele greșeli a tinerilor antreprenori.

Printre **cauzele cele mai frecvente ale eșecului** firmelor în primii ani de activitate se citează:

- ◆ Lipsa de experiență
- ◆ Lipsa de cultură a afacerilor;
- ◆ Lipsa de cunoștințe - de specialitate sau de management;
- ◆ Alegerea neinspirată a partenerilor de afaceri;
- ◆ Lipsa de bani;
- ◆ Necontrolarea finanțelor, mai ales al fluxului de numerar sau al creditelor;
- ◆ Lipsa planului de afaceri sau un plan de afaceri slab (formal).

Analizarea cazurilor de afaceri care s-au stins a evidențiat drept cauze frecvente următoarele:

Există idei bune (faptele au confirmat acest lucru), există entuziasm și dorința de a face bani, dar lipsește hotărîrea de a trece de la idee la faptă și lipsește priceperea în domeniul de activitate;

Există idei bune, există entuziasm și dorința de a face bani, se trece la fapte cunoscînd bine domeniul de activitate, dar lipsește profesionalismul privind managementul sau anumite funcții ale firmei (finanțe, marketing, logistică).

Adaptat după sursele:

- Ștefan Todirașcu, Afacerea proprie de la vis la realitate, Chișinău 2010
- Marian Rujoiu, Dan Lambescu, Daniel Dragnea, Bogdan Tălmăciu, Claudia Neculaie, Ghidul antreprenorului București: Vidia, 2010

FIȘA - 2 Tema: Tehnici de generare a ideilor de afacere

* Metoda SCAMER

Alegeți un obiect oarecare – un stilou, un aparat de radio, o bicicletă, etc. Puneți-vă întrebarea „Cum poate fi îmbunătățit acest obiect sau bun material?“, folosind așa-numita metodă „SCAMER“:

S = **Substituenți**

C = **Combinajie**

A = **Adaptare**

M = **Modificare**

E = **Eliminare**

R = **Rearanjare**

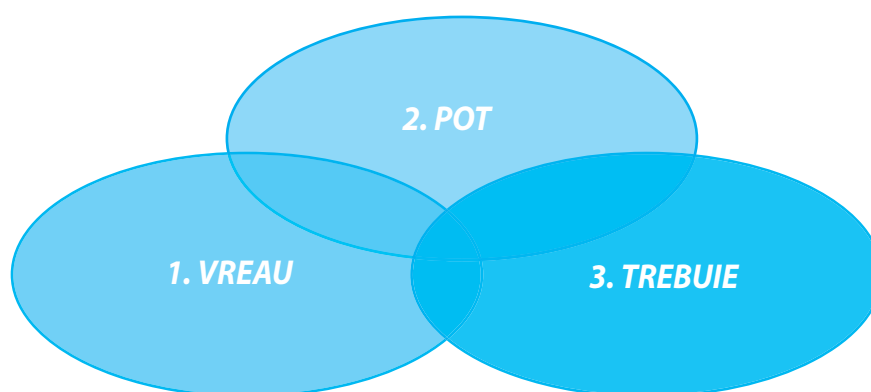
Puteți să vă gândiți la acest obiect ca la un tot întreg sau să analizați diferite părți ale lui.

* Metoda Cercurilor concentrice

Metoda Cercurilor concentrice este o altă metodă de generare a ideilor de afaceri și un exercițiu practic foarte util:

- 1) Faceți o listă a tuturor ideilor care vă plac;
- 2) Peste o zi-două mai faceți o listă a lucrurilor (ideilor) pe care le puteți face;
- 3) După încă o zi-două, faceți o a treia listă a ideilor (lucrurilor) necesare pentru comunitatea (regiunea) respectivă.

Subliniem că aceste trei liste este bine să le faceți în zile diferite, ba chiar la un interval de 1-2 zile fiecare, pentru a vă concentra cât mai bine asupra domeniului respectiv. Apoi folosiți metoda suprapunerii, care grafic poate fi exprimată astfel (fiecare oval reprezintă una din listele de mai sus):

Este foarte clar că cele mai potrivite idei de afaceri se află în sectorul intersecțat de toate cele trei ovale. Cu alte cuvinte, din toate ideile de afaceri, din toate cele trei liste, veți alege una, sau mai multe idei, care se regăsesc în fiecare listă, adică veți alege ceva ce vă place, puteți face și ce poate fi de folos pentru comunitatea respectivă, adică ceva ce se va vinde.

* **Brainstorming**

Este cea mai cunoscută tehnică de generare de idei. Pentru a aplica această metodă trebuie:

- Să adunați minimum 4 persoane (e bine să fie persoane din diferite domenii);
- Să definiți o problemă și să o discutați în prealabil;
- Să redefiniți problema și să o abordați din alt punct de vedere;
- Să practicați „încălzirea minții”. Exemplu: „Câte întrebări puteți găsi pentru o simplă clamă?”

Apoi urmează „Brainstorming - ul” propriu-zis:

- Generați cât mai multe idei;
- Folosiți cu strictețe regula principală: toate ideile sînt acceptate și înregistrate, nimeni nu critică nici o idee;
- Cu cât mai multe idei trăsnete, cu atît mai bine;
- Alegeți-le pe cele mai trăsnete și supuneți-le brainstorming-ului încă o dată;
- Alegeți 3-5 idei fezabile, din punctul de vedere al grupului, și prezentați-le echipei de experți pentru a fi evaluate.

* **Lista atributelor**

Această tehnică este mai utilă în cazul în care vă gândiți să adaptați sau să dezvoltați un produs sau serviciu deja existent. Luați un anumit produs și așterneți pe hîrtie toate atributele (caracteristicile) acestuia, de exemplu: forma, dimensiunile, designul, materialele din care e fabricat, culoarea, funcțiile, costul, etc. Apoi, pentru fiecare atribut, încercați să găsiți cât mai multe alternative posibile.

* **Cine, Ce, Unde, Cînd, De ce, Cum?**

Treceți fiecare idee și perspectivă, legate de un produs sau serviciu, prin prisma celor șase întrebări de mai sus.

* **Dărîmarea presupunerilor**

Faceți o listă a presupunerilor legate de o problemă sau idee, apoi explorați ce se poate întîmpla dacă veți „dărîma” presupunerea. De exemplu, aveți un produs sau o parte a unui produs fabricat din plastic. De ce să credeți că acest produs va fi fabricat și în continuare din plastic? Ce se va întîmpla dacă el va fi fabricat din alt material?

* **Metoda Asociații forțate**

Metoda presupune alcătuirea de către fiecare persoană a unei liste de 5 obiecte aleatorii, iar apoi asocierea fiecărui obiect din listă cu obiectul din lista altei persoane și generarea din această combinație forțată a unei idei de produs sau serviciu inedit.

Modulul II: **NOȚIUNI GENERALE DE MANAGEMENT ȘI GESTIONAREA RISCURILOR**

PROIECT DIDACTIC

Profesor

Grupa

Data

Disciplina:

Bazele antreprenoriatului

Tipul lecției:

Lecția de asimilare a cunoștințelor

Unitatea de învățare:

Managementul afacerii

Tema: Motivarea angajaților

Finalități modulare: Aplică metode de recrutare, selectare și motivare a personalului

Obiective operaționale: La sfârșitul activității didactice elevii vor fi capabili:

Cognitive:

1. Să definească concepte referitoare la motivarea personalului în baza cunoștințelor acumulate;
2. Să explice principalele metode de motivare a personalului în baza unor exemple;

Formative:

3. Să identifice metoda optimă de remunerare a muncii pentru funcțiile concrete;
4. Să planifice fondul de salarizare pentru afacerile mici, valorificând conceptele studiate.

Atitudinale:

5. Să aprecieze rolul remunerării muncii în cadrul sistemului de motivare a personalului.

Tehnologie didactică:

Metode: Organizator grafic, Rezolvare de exerciții, Prezentări Power Point, Discuție, Problematizare, Mozaic, GPP.

Forme de organizare a activității: Frontal, Activitate de grup, Activitate în perechi, Activitate individuală.

Resurse didactice: Postere, marchere, proiector digital, ecran, pin-bord

Bibliografie:

Șuleanschi S., Veveriță V., Primii pași în afaceri, Chișinău, 2009.

Bîrcă A., Managementul resurselor umane, Chișinău, ASEM, 2005.

Berker G., Comportamentul uman – o abordare economică, București, All, 1994.

Cole G., Managementul personalului, București, CODECS, 2000

Demersul didactic:

Secvențele didactice	Obiective	Tehnologia realizării și conținuturi vizate	Resurse materiale	Resurse procedurale	Conexiunea inversă
Momentul organizatoric		- notează absențele; - organizează clasa în 4 grupe; - creează un climat cooperant.	Manual, Ghid de studiu, postere, materiale.	2 min.	Elevii sînt distribuiți în 4 grupe și au toate resursele necesare
Evocare		<p>Sarcină 1: Explicați de ce o persoană se manifestă atît de diferit la două locuri de muncă?</p> <p>Discuții</p> <p>Sarcină 2: Enumerați preferințele/cerințele unui angajat față de locul său de muncă, care ar putea să-i sporească nivelul de satisfacție și să-l motiveze să muncească mai bine, aranjîndu-le consecutiv, după importanță pe axă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motivație scăzută • Motivație puternică <p>Anunțarea temei și a obiectivelor pentru activitatea didactică.</p> <p>Prezentări</p>	<p>4 x 10 fișe color</p> <p>Pin-bord</p>	<p>Sarcina 1: Discuție euristica - 7 min</p> <p>Sarcina 2: Organizator grafic - 5 act. gr./4 min prez. gr.</p>	<p>Elevii vor prezenta opiniile lor la problema enunțată.</p> <p>Elevii vor aranja în consecutivitate cerințele unui angajat față de locul său de muncă care ar putea să-i sporească nivelul de satisfacție și să-l motiveze să muncească mai bine.</p>
Realizarea sensului	O1 O2	<p>Elevii numără de la 1 la 3 și în timp ce se prezintă Mini-prelegerea fiecare număr va avea o sarcină concretă:</p> <p>Nr.1 - sarcina: Identificați și notați în timpul prelegerii conceptele/noțiunile ce se referă la motivarea personalului. Străduiți-vă să definiți sensul lor.</p> <p>Nr.2 - sarcina: Identificați și notați în timpul prelegerii metodele principale de motivare a personalului. Străduiți-vă să înțelegeți și să explicați sensul lor.</p>	<p>Postere-fișe</p> <p>Mini-prelegere pin-bord</p> <p>Notebook / Projector</p> <p>Prezentarea PPT realizată</p>	<p>Mini-prelegere cu suport de prezentare Power Point - 15 min</p> <p>Mozaic - 10 min(5 gr./2prez.)</p> <p>Discuție -5min</p>	<p>Elevii vor percepe etapele procesului motivațional.</p> <p>Elevii vor cunoaște formele de salarizare.</p>

(continuare) Demersul didactic:

Secvențele didactice	Obiective	Tehnologia realizării și conținuturi vizate	Resurse materiale	Resurse procedurale	Conexiunea inversă
	O3	<p>Nr.3 – sarcina: Menționați avantajele/dezavantajele diferitor metode de remunerare a muncii.</p> <p>După mini-prelegere, Nr. 1, 2, 3 se adună în grupe și discută 5 min. pentru a prezenta rezultatul sarcinilor în public.</p> <p>Elevii lucrează în perechi:</p> <p>Sarcină: Identificați metoda optimă de remunerare a muncii pentru funcțiile concrete.</p> <p>Prezentări</p> <p>Elevii lucrează individual.</p> <p>Sarcină: Calculați fondul anual de salarizare reieșind din datele prezentate.</p> <p>Prezentări</p>	<p>Fișe cu diferite denumiri de funcții</p> <p>Prezentarea PPT realizată</p>	<p>GPP (gîndește –perechi-prezintă) –7 min.</p> <p>Problematizare – 10 min.</p>	<p>Elevii vor prezenta răspunsuri argumentate la raționamentele propuse.</p> <p>Elevii vor rezolva corect problema propusă.</p>
Reflecție	O5	<p>Sarcină: Apreciați rolul salariului ca metodă de motivare a angajaților. Străduiți-vă să formulați opinii argumentate.</p> <p>Prezentări</p> <p>Sarcină: Determinați modalitățile de salarizare a personalului angajat în baza unui studiu de caz.</p>		<p>Exercițiu</p> <p>-10 min.</p>	<p>Elevii vor argumenta rolul salariului ca metodă de motivare a angajaților.</p>
Extindere				<p>Problematizare</p> <p>2 min.</p>	<p>Elevii vor rezolva corect problema și vor comenta soluția identificată.</p>
Tema pentru acasă		<p>De studiat tema: Remunerarea muncii ca metodă de motivare a personalului, pregătind următoarele subiecte:</p> <ul style="list-style-type: none">- Metode de motivare a personalului;- Rolul salariului în sistemul motivațional;- Forme de salarizare;- Fondul de salarii.	<p>4 x 10 fișe color</p> <p>Pin Bord</p>	<p>2 min.</p>	

Modulul III: FINANȚAREA ȘI EVIDENȚA ACTIVITĂȚII ANTREPRENORIALE

PROIECT DIDACTIC

Profesor

Grupa

Data

Disciplina:

Bazele antreprenoriatului

Tipul lecției:

Lecție de asimilare a cunoștințelor

Unitatea de învățare:

Finanțarea afacerii

Tema: Surse de finanțare ale afacerii

Finalități modulare: *Identifică sursele de finanțare ale unei afaceri*

Obiective operaționale: La sfârșitul activității didactice elevii vor fi capabili:

Cognitive:

1. Să identifice sursele și mijloacele bănești posibile pentru finanțarea unei afacerii, în baza materialului studiat;

Formative:

2. Să estimeze capacitatea de plată a antreprenorului, în baza formulelor;
3. Să calculeze ponderea mijloacelor bănești proprii și celor împrumutate.

Atitudinale:

4. Să decidă asupra surselor de finanțare a propriei idei de afaceri.

Tehnologie didactică

Metode: Rezolvare de exerciții, Prezentări Power Point, Discuție, Problematizare, Prelegere, Mozaic, Brainstorming. Generalizarea categorială

Forme de organizare a activității: Frontal, Activitate de grup, Activitate individuală.

Resurse didactice: Postere, marchere, proiector digital, ecran, pin-bord, flipchart

Bibliografie:

Șuleanschi S., Veveriță V., Primii pași în afaceri, Chișinău, 2009.

Secvențele didactice	Obiective	Tehnologia realizării și conținuturi vizate	Resurse materiale	Resurse procedurale	Conexiunea inversă
Momentul organizatoric		-notează absenții; -organizează clasa în 4 grupe; -crează un climat cooperant.		1 min.	Elevii sînt distribuiți în 4 grupe
Evocare	O1	<p>Sarcina1: „Formulați cel puțin 3 întrebări, care de regulă, stau în fața antreprenorului începător”.</p> <p>Înainte de afișarea fișelor, profesorul propune echipei să împartă întrebările în 3 grupe: organizare, resurse materiale, resurse financiare.</p> <p>Prezentare/Discuții</p> <p>De regulă, cele mai multe întrebări apar la capitolul finanțe.</p> <p>Problemă: „De unde ar putea un tânăr antreprenor să obțină surse pentru finanțarea propriei afaceri?”</p> <p>Fiecare elev primește cîte o foaie albă, iar pe masă la fiecare grup este una în plus.</p> <p>Sarcina 2: „Scrieți pe foaie cîte o idee care ar putea facilita rezolvarea problemei. Cel care va termina de scris primul, pune foaia pe masa și o ia pe cea albă, pe care notează altă idee. Cel care a terminat al doilea preia foaia primului și adaugă o altă idee, dar sa nu o repete pe cea deja existentă ș.a.m.d. Aplicația se va termina cu epuizarea ideilor”.</p> <p>La finalul rundeii fiecare își preia foaia, profesorul pe cele rămase.</p> <p>Citește și analizează ideile. Întreabă dacă la cineva pe foaie mai sînt și alte idei.</p> <p>Anunțarea temei și a obiectivelor pentru activitatea didactică.</p>	<p>Poster/Tablă portativă/ marker Foițe</p> <p>Fișa cu tema și obiectivele</p>	<p>Brainstorming/ Organizator grafic - 6 min</p> <p>Brainwriting - 13 min</p>	<p>Elevii vor menționa și grupa întrebările apărute la antreprenorii începători în 3 grupe: organizare; resurse materiale; resurse financiare</p> <p>Elevii vor nota posibilele surse de finanțare a unei afaceri</p>

Secvențele didactice	Obiective	Tehnologia realizării și conținuturi vizate	Resurse materiale	Resurse procedurale	Conexiunea inversă
Realizarea sensului	O1 O2 O3	<p>Sarcină: „Identificați și notați în timpul prelegerii noțiunile ce se referă la sursele de finanțare a afacerii și capacității de plată a antreprenorului ce are credit bancar”.</p> <p>Prezentare</p> <p>Fiecare grup primește câte un poster cu unul din titluri: surse de finanțare „neoficiale”; rezerve interne; „economia resurselor bănești”; surse externe de finanțare.</p> <p>Sarcină: „Identificați și notați pe poster sursele de finanțare din categoria respectivă utilizând informația achiziționată pe parcursul lecției”.</p> <p>Prezentare</p> <p>Problema: „Maria a hotărât să-și deschidă un atelier de croitorie. Ea are 8000 lei mijloace proprii. Părinții au hotărât să-i mai acorde 7 000 lei. Rudele i-au împrumutat 6000 lei. Din vânzările patrimoniului propriu Maria a mai stins 4 500 lei, restul banilor vor fi credit bancar. Pentru inițierea afacerii este necesar de 43000 lei. Determinați a) sumă de bani care trebuie împrumutată de la bancă; b) suma mijloacelor bănești proprii și suma mijloacelor bănești împrumutate, precum și ponderea acestora; c) capacitatea de plată a Mariei în baza formulelor”.</p> <p>Prezentare</p>	<p>Flipchart Pin-bord</p> <p>Notebook/proiector/ Prezentări PPT realizate.</p> <p>Poster/Tablă portativă/ marker.</p> <p>Prezentarea Power Point</p>	<p>Mini-prelegere interactivă cu suport Power Point 23 min</p> <p>Generalizarea categorială 15 min</p> <p>Problematizare 10 min</p>	<p>Elevii vor diviza mijloacele bănești investite în afaceri în mijloace bănești proprii și mijloace bănești împrumutate și vor enumera posibilele surse de finanțare</p> <p>Elevii vor calcula: suma și ponderea mijloacelor bănești proprii și celor împrumutate investite în afaceri; coeficienții ce estimează capacitatea de plată a unui antreprenor cu mijloace bănești împrumutate.</p>
Reflectie	O4	<p>Sarcină: Argumentați care vor fi sursele de finanțare pe care le veți alege în cazul implementării în practică a propriei idei de afaceri.</p> <p>Prezentare</p>	<p>Poster/Tablă portativă/ marker.</p>	<p>Argument în 4 pași 10 min</p>	<p>Elevii vor formula argumente valide cu privire la sursele de finanțare identificate.</p>
Extindere		<p>Sarcină: Solicitați de la banca cea mai apropiată informație despre condițiile de creditare a micului business.</p>		<p>1 min.</p>	
Tema pentru acasă		<p>Sarcină:</p> <ol style="list-style-type: none"> Găsiți pe net informații despre creditarea micului business la 3 bănci din RM. Găsiți pe net informații despre cel puțin 2 programe de finanțare a micului business în RM. 		<p>1 min.</p>	

Modulul IV: **MARKETINGUL AFACERII**

PROIECT DIDACTIC

Profesor

Grupa

Data

Disciplina:

Bazele antreprenoriatului

Tipul lecției:

Lecție de asimilare a cunoștințelor

Unitatea de învățare:

Aspecte de marketing aferente produsului

Tema: Promovarea, plasarea și distribuția

Finalități modulare: Elaborează strategia de promovare a unui produs/serviciu concret

Obiective operaționale: La sfârșitul activității didactice elevii vor fi capabili:

Cognitive:

1. Să identifice trăsăturile relevante ale promovării produsului/serviciului în situații concrete;
2. Să prezinte prin exemple instrumentele de promovare a produsului/serviciului;

Formative:

3. Să elaboreze o strategie de promovare pentru produsul/ serviciul ales, în baza metodelor relevante de promovare;

Atitudinale:

4. Să argumenteze eficiența propriei strategii de promovare, utilizând corect conceptele studiate.

Tehnologia didactică:

Metode: Problematizare, conversație euristică, mini-prelegere interactivă, harta de idei, prezentare P.P. – aplicație, proiect de grup, prezentare orală/discuție, chestionarea orală.

Forme de organizare a activității: Frontal, activitate în grupuri mari (4 grupuri), activitate individuală.

Resurse didactice: Foi de flip-chart, carioca, pin-bord, 2 produse, carduri color, ecran, proiector.

Bibliografie:

Șuleanschi S., Veveriță V., *Primii pași în afaceri*, Chișinău, 2009.

Secvențele didactice	Obiective	Tehnologia realizării și conținuturi vizate	Resurse materiale	Resurse procedurale		Conexiunea inversă
				metode, forme, procedee, tehnici	timp	
Reflecția	O 3 O 4	Reprezentarea în 4 grupuri a elevilor; 2 grupuri primesc câte un produs, iar celelalte 2 grupuri primesc câte un serviciu. Sarcina: „Realizați sarcinile din algoritm vis-a-vis de serviciul/produsul primit”. Algoritm: 1. Formulați strategia de promovare a serviciului/produsului primit. 2. Scrieți pe foia de flip-chart metodele și instrumentele selectate pentru promovarea produsului/ serviciului primit. 3. Delegați câte un reprezentant al grupului de lucru pentru a realiza prezentarea și argumentarea ei. Prezentare	Carduri cu exemple de produse/servicii Fișa cu algoritm Foi de flip-chart Markere Pin-bord	Proiect de grup/Sarcină algoritmizată Prezentare orală/ discuție	4 20 16	Elaborează strategia de promovare a produsului/ serviciului primit selectând metodele și instrumentele cunoscute ținând cont de politica de promovare.
Extinderea		Sarcina: „Elaborați o strategie de promovare a unui produs/serviciu”. Prezentarea va avea loc în cadrul seminarului din luna mai.		Individual	1	
Tema de acasă		De studiat tema: „Metodele și instrumentele de promovare a produsului/serviciului”. „Selectați din zona geografică proprie produse sau serviciile ce sînt promovate adecvat criteriilor de promovare”.	Suport teoretic	Individual	1	
Debrifarea		Care sînt subiectele lecției de azi? Care este scopul promovării? De ce trebuie de ținut cont cînd dorim să realizăm promovarea unui produs/serviciu?		Chestionarea orală - frontal	5	

Modulul V: PLANIFICAREA UNEI AFACERI

PROIECT DIDACTIC

Profesor

Grupa

Data

Disciplina:

Bazele antreprenoriatului

Tipul lecției:

Lecție de asimilare a cunoștințelor

Unitatea de învățare:

Elaborarea planului de afaceri

Tema: Planul operațional

Finalități modulare: Elaborează propriul plan de afaceri

Obiective operaționale: La sfârșitul activității didactice elevii vor fi capabili:

Cognitive:

1. Să identifice elementele componente a planului operațional, în baza unei situații reale.
2. Să explice necesitatea elaborării planului operațional pentru afacere.

Formative:

3. Să adapteze criteriile de bază ale planului operațional în funcție de domeniul afacerii (produs/serviciu).
4. Să analizeze etapele de elaborare a planului operațional în baza chestionarului.

Atitudinale:

5. Să prezinte un plan operațional a unui produs/serviciu, realizat în etape.

Tehnologia didactică:

Metode: Simularea, discuția ghidată, chestionarea orală, mini prelegere-interactivă, prezentare Power Point.

Forme de organizare a activității: Frontal, lucru în grupuri mari și individual.

Resurse didactice: Carduri color, pin-bord, markere, foi de flip-chart, ecran, proiector, fișe.

Bibliografie:

Șuleanschi S., Veveriță V., *Primii pași în afaceri*, Chișinău, 2009.

Secvențele didactice	Obiective	Tehnologia realizării și conținuturi vizate	Resurse materiale	Resurse procedurale		Conexiunea inversă
				metode, forme, procedee, tehnici	timp (min)	
Momentul organizatoric		<ul style="list-style-type: none"> - notăm absențele; - crearea unei atmosfere de lucru. 	Suport teoretic		5	
Evocarea	O1 O2	<p>Sarcina: „Observați simularea care va avea loc și identificați greșelile comise de antreprenor”.</p> <p>Activitatea 1: „Simularea unei situații”</p> <p>Simularea unei situații-problemă în care antreprenorul depistează neconcordanța situației reale cu cea planificată. Valorificăm importanța componentelor planului operațional.</p> <p>Întrebări:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De ce a ajuns antreprenorul în situația simulată? 2. Care sînt greșelile pe care le-ați observat? 3. Ce nu a prevăzut antreprenorul? 4. Cum credeți care este tema de astăzi? 	Carduri color Pin-board	Simularea Discuție ghidată - frontal	10	Argumentează necesitatea planificarea elementelor planului operațional.
Realizarea sensului	O1 O2 O3	<p>Sarcina : „Definiți în baza elementelor de la pin-board noțiunea de plan operațional”.</p> <p>Prezentări</p> <p>Activitatea 2: „Caracterizarea elementelor componente a planului operațional”</p> <p>Întrebări:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Unde vom amplasa spațiile productive și personale administrative? 2. Ce suprafață va fi necesară pentru producere, cum va fi obținută? 3. Ce facilități sînt disponibile (electricitate, gaz, apă, căi de acces)? 4. Ce fel de tehnologii vom folosi? 5. Ce utilitaje și echipamente sînt necesare? 6. Care va fi capacitatea de producție? 7. Ce riscuri implică procesul de producție și ce măsuri de protecție vom întreprinde? 8. Ce materie primă și materiale vor fi folosite și care vor fi furnizorii? 9. Care va fi modalitatea de transportare? 10. Unde se va depozita materia primă? 11. Cine vor fi partenerii tăi de afaceri în cazul unui parteneriat? 	Carduri/Pin board Prezentarea Power Point	Miina oarbă Mini prelegere interactivă - frontal	25 5 20	<p>Elevii vor deduce prin combinarea cuvintelor definiția noțiunii de plan operațional:</p> <p>Planul operațional este o parte componentă a planului de afaceri în care sînt prezentate mijloacele de producție, furnizorii, procesul de producție, planurile de producție și resursele umane.</p> <p>Elevii vor contribui la completarea schemei operaționale.</p> <p>Explică necesitatea elaborării unei scheme operaționale corecte.</p>

Secvențele didactice	Obiective	Tehnologia realizării și conținuturi vizate	Resurse materiale	Resurse procedurale		Conexiunea inversă
				metode, forme, procedee, tehnici	timp	
Reflecția	O4	Fiecare grup primește spre elaborare câte o etapă a planului operațional.	Fișe pentru grupuri - 5	Proiect de grup (5 grupuri)	40	Elaborează și notează pe poster criteriile de bază ce vor contribui la definirea etapei operaționale alese.
	O5	Sarcina: Prezentați criteriile de bază în elaborarea planului operațional la etapa aleasă. Prezentarea grupurilor	Foi de flip-chart - 5 Carioci Pin-bord	Prezentare/ Discuții	5 5/25 5	
Extinderea		Sarcină: Elaborați planul operațional pentru propria idee de afaceri ce va fi prezentată la sfârșitul semestrului .		Lucru individual	1	
Tema de acasă		Studiați materialul teoretic la tema: "Planul operațional" și pregătiți-vă să caracterizați fiecare etapă a planului operațional.			1	
Debrifarea		Ce subiecte au fost puse în discuție astăzi în cadrul lecției? Care sînt obiectivele unui plan operațional? Ce criterii stau la baza elaborării planului operațional?		Chestionarea orală - frontal	5	

Bibliografie

1. Bocoș, M., *Instruire interactivă*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca, 2002
2. Cucuș, C., *Pedagogie*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2006
3. Cartaleanu, T.; Cosovan, O.; Goraș-Postică, V.; Lîsenco, S.; Scifos, L., *Formarea competențelor prin strategii didactice interactive*, Centrul Educațional PRO DIDACTICA, Chișinău, 2008
4. Cerghit, I., *Metode de învățămînt*, Ediția a III-a, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997
5. Chicu V (coord.), *Formarea continuă a cadrelor didactice în contextul educației centrate pe cel ce învață*, CEP USM, Chișinău, 2010
6. Cristea G., *Managementul lecției*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007
7. Copilu, D., Crosman D., *Ce sînt competențele și cum pot fi ele formate*, Conference "Competencies and Capabilities in Education", Oradea, 2009
8. *Ghid de implementare a curriculumului modernizat pentru treapta liceală* (la diferite discipline), Ministerul educației al Republicii Moldova, Proiectul "Educație de calitate în mediul rural din Republica Moldova", Ed. Cartier, Chișinău, 2010
9. Guțu Vl. (coord.), *Educația centrată pe cel ce învață*. Ghid metodologic, CEP USM, Chișinău, 2009
10. Guțu Vl. (coord.), *Psihopedagogia centrată pe copil*, CEP USM, Chișinău, 2008
11. Joiță E., *Management educațional*, Polirom, Iași, 2000
12. Jinga, I., Negret, I., *Învățarea eficientă*, Bucuresti, Editura Aldin, 1999
13. Ionescu, M.,(2000), *Demersuri creative în predare și învățare*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
14. Ionescu, M., Chiș, V.,(1992), *Strategii de predare și învățare*, Editura Științifică, București
15. Ionescu M., Radu I., *Didactica modernă*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001
16. Iucu Romiță B., *Managementul și gestiunea clasei de elevi*, Polirom, Iași, 2000
17. Temple, Ch.; Steele, J.L.; Meredith, K.S., *Inițiere în metodologia - Lectură și scriere pentru dezvoltarea Gîndirii Critice*, Centrul Educațional PRO DIDACTICA, Chișinău, 2001
18. Temple, Ch.; Steele, J.L.; Meredith, K.S., *Aplicarea tehnicilor de dezvoltare a gîndirii critice*, Centrul Educațional PRO DIDACTICA, Chișinău, 2003
19. Roegiers, X., *Manualul școlar și formarea competențelor în învățămînt*, Chișinău, ianuarie, 2001, în: www.proeducation.md
20. Nicu, A.,(2007), *Strategii de formare a gîndirii critice*, Editura Didactică și Pedagogică, București
21. Materiale: *Formarea profesorilor pentru implementarea curriculumului modernizat de liceu*, Pro Didactica (biblioteca on line)
22. Minder, M., *Didactica funcțională*. Obiective, strategii, evaluare, Ed. Cartier, București, 2003
23. Scifos L., Goraș-Postică V.ș.a., *O competență-cheie: a învăța să înveți*. Ghid metodologic, Chișinău, C. E. PRO DIDACTICA, 2010

PENTRU NOTIȚE

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Chişinău

2013

Winrock Moldova